

DEŽELA - Na 4. strani
**140 tisoč jih čaka
na obnovo pogodbe**

Podatki sindikata CGIL

TRST - Na 7. strani
**Cantone: Korupcijo
smo podcenjevali**

Rešitev je transparentnost

GORICA - Na 17. strani
**Zaključena obnova
ceste na Travniku**

Od ponedeljka bo spet prevozna

GM - Zbornik
**Iskali smo
ново sintezo,
brez mitiziranja**

SIRIJA - Poleg Rusije se vojaškemu posegu proti IS približujeta tudi Nemčija in Velika Britanija

S Hollandom v boj

TRST - V pristanišču zasegli sumljiv tovor
**Skoraj 800 pušk
iz Turčije v Belgijo**

BERLIN/PARIZ/MOSKVA - Ruski predsednik Vladimir Putin je francoskemu predsedniku Francoisu Hollandu sinoči v Moskvi izrazil pripravljenost na sodelovanje v boju proti terorizmu in podprl oblikovanje velike koalicije proti Islamski državi, za kar si prizadeva Hollande. Putin je ocenil, da je ta koalicija absolutno potrebna. Hollande, ki želi približati ruska in ameriška stališča o boju proti džihadistom IS v Siriji in Iraku, se je o okrepitevi tega boja ta teden ob ameriškem predsedniku Baracku Obami in italijanskem premierju Matteo Renziju pogovarjal že z nemško kanclerko Angela Merkel in britanskim premierjem Davidom Cameronom.

Njegova diplomatska ofenziva je že obrodila prve sadove, saj je Nemčija včeraj izrazila pripravljenost poslati v Sirijo vojaška letala, o sodelovanju v letalskih napadih pa so razpravljali tudi v britanskem parlamentu.

Na 2. strani

Hollande in Putin v sozvočju o Siriji ANSA

TRST - Deželni obračun trgovanja
**Kava navrgla lani
600 milijonov evrov**

11

RIM - Burgo
**Papirnica:
spodbudni
znaki iz Rima**

RIM - Na ministrstvu za gospodarski razvoj je prišlo do pomembnega premika na poti reševanja štivanske papirnice Burgo in delovnih mest. Po večdnevem ostrem pogajanju je skupino Burgo v Rimu prvič zastopal pooblaščen upravitelj Paolo Mattei, s srečanja pa je izšlo več spodbudnih vesti. Burgo se je obvezal, da bo v kratkem pripravil sprejemljivo ponudbo o preureditvi 2. proizvodne linije ter naložbah za izboljšanje učinkovitosti tretje, skušali pa bodo tudi preklicati mobilnost. Prihodnje srečanje bo 2. decembra.

Na 7. strani

GORICA - Villiju Hermannu izročili nagrado Darko Bratina
**»Če manjšine ne dvignejo glasu,
jih nihče ne sliši in upošteva«**

GORICA - Sinoči so v Gorici podelili nagrado *Darko Bratina. Poklon viziji 2015*. Prejel jo je švicarski režiser in eden izmed najvidnejših predstavnikov italijanske kulture v Švici Villi Hermann. V svojih delih namenja veliko pozornosti migracijam, delavskemu razredu, vsakdanjemu življenju ter geografskim, kulturnim in jezikovnim mejam. Hermann opozarja, da je italijanska manjšina v Švici zapostavljena. »Smo manjšina, in tako kot pri vseh manjšinah, če ne dvigneš glasu, te ne slišijo, te pozovijo. Prav zaradi tega je potrebno, da manjšinci nastopamo skupaj in drug drugemu pomagamo.« je poudaril Hermann na sredinem javnem srečanju v Gorici.

Na 16. strani

**Tragični konec
romantičnih sanj**

Na 3. strani

**Še o problemih pred
vrhom o podnebj**

Na 4. strani

**Tehnologije za slepe
in slabovidne**

Na 11. strani

**Gorica ima novo
nakupovalno središče**

Na 14. strani

**Andrej Vremec tudi
o športni hiši slavnih**

Na 20. strani

CVETLIČARNA

A.D.A.

ATELIER DOM ART

**vas vabi na ogled
adventnih in božičnih
kreativ**

Opčine - Dunajska 17/a
Tel. 040 2158266

SIRIJA - Tudi Nemčija in Velika Britanija se pripravljata na vojaški poseg

Hollande v sozvočju s Putinom za veliko koalicijo proti IS

Srečanje z Renzijem: poudarek na diplomaciji - Italija naj bi krila zaledje v Libanonu

BERLIN/PARIZ/MOSKVA - Ruski predsednik Vladimir Putin je francoskemu predsedniku Francoisu Hollandu sinoči v Moskvi izrazil pripravljenost na sodelovanje v boju proti terorizmu in podpori oblikovanje velike koalicije proti Islamski državi, za kar si prizadeva Hollande. Putin je ob začetku pogovora v Kremlju ocenil, da je ta koalicija absolutno potrebna.

Hollande, ki želi v pogovoru s Putinom približati ruska in ameriška stališča o boju proti džihadistom IS v Siriji in Iraku, se je o okrepljeni teži ta teden ob ameriškem predsedniku Baracku Obami in italijanskem premierju Matteo Renziju pogovarjal že z nemško kanclerko Angela Merkel in britanskim premierjem Davidom Cameronom.

Njegova diplomatska ofenziva je že obrodila prve sadove, saj je Nemčija včeraj izrazila pripravljenost poslati v Sirijo vojaška letala, o sodelovanju v letalskih napadih pa so razpravljali tudi v britanskem parlamentu.

Nemški ministri so na pogovorih z Merklovo sprejeli odločitev o naporitvi vojaških izvidniških letal, potem ko je kanclerka v sredo Hollandu v Parizu obljubila hiter odgovor na prošnjo, da bi Nemčija prevzela dodatne naloge v boju proti terorizmu. Operacijo mora potrditi še bundestag, kjer naj bi Merklova že imela soglasje koalicije CDU in SPD. Nemčija je v torek že obljubila, da bo poslala 650 vojakov v Mali, kjer bodo sodelovali v mirovni misiji in s tem razbremenili francosko vojsko. Poleg tega bo Nemčija podaljšala vojaško misijo za urjenje kurdskih borcev pešmerg v Iraku, število vojakov, ki sodelujejo v njej, pa se bo povečalo s 100 na 150.

Viri v nemški vladajoči koaliciji so še sporočili, da v Berlinu razmišljajo tudi o naporitvi fregate v oporo francoski letalonosilki Da Gaulle in letal za točneje goriva med letom. Nemška ustava omejuje možnosti glede vojaškega posredovanja v tujini, še posebej kar zadeva letalske napade.

Britanski premier Cameron pa je po ponedeljkovih pogovorih s Hollandom, na katerih mu je to tudi obljubil, včeraj parlament pozval k odobritvi sodelovanja Velike Britanije v zračnih napadih na cilje IS v Siriji. Velika Britanija v napadih mednarodne koalicije na cilje IS v Iraku že sodeluje, sedaj pa naj bi napade razširila še na Sirijo. Parlament naj bi o tem odločal v prihodnjih tednih, verjetno še pred 17. decembrom, ko začenja božično-novoletne počitnice.

V preteklosti Cameron med poslanci ni imel podpore za napade v Siriji, a po terorističnih napadih v Parizu se je vzdušje tudi v Londonu spremenilo in je pričakovati, da bi sedaj lahko med poslanci dobil večjo podporo. Cameron je poudaril, da IS predstavlja neposredno grožnjo Veliki Britaniji, ki se pri zagotavljanju lastne varnosti ne bi smela zanašati na druge. Obljubil je, da vojakov v Sirijo ne bo pošiljal. Razkril je tudi, da so na britanskih tleh letos preprečili sedem napadov, ki so bili povezani z IS ali navdihnjeni z njeno propagando.

Poslanec je nagovoril tudi vodja opozicijskih laburistov Jeremy Corbyn, ki posredovanju v Siriji nasprotuje. Menil je, da se je treba vprašati, ali bo razširitev britanske operacije v Sirijo zmanjšala ali še povečala grožnjo IS in ali bo zavrla ali še razširila teroristično kampanjo IS na Bližnjem vzhodu.

V Parizu je bil včeraj dopoldne na obisku italijanski premier Matteo Renzi, ki se je srečal s francoskim predsednikom Hollandom. Glavna tema pogovora je bil seveda terorizem in boj proti džihadistom IS v Siriji in Iraku. Pri tem je Renzi naglasil potrebo po čim širši globalni koaliciji,

Letalom na francoski letalonosilki Charles De Gaulle se bodo kmalu pridružili tudi britanski bombniki in nemška izvidniška letala, poleg seveda ruskih, s katerimi Francija že koordinirano napada položaje IS

ANSA

ki naj zatre poskus oblikovanja islamske države in zla, ki ga prinaša. Po njegovi oceni bo seveda vojaški odgovor potreben, prav tako pa je potrebno diplomatsko dogovarjanje, začeti s Turčijo, za kar se ogrevajo zlasti Francozi. »Ne smemo niti pozabiti na Jordanijo, Libanon in na težave Grčije, celovit dogovor s Turčijo pa je potreben tudi za reševanje begunske krize, kot je potrebno ustaviti vojno v Siriji, če želimo zaustaviti neobvladljiv beg vojnih beguncev,« je med drugim poudaril Renzi. Omemba Libanona je pomembna tudi z ozirom na neuraadne vesti, po katerih naj bi Francija pritiskala na Italijo, ki se ne namerava neposredno angažirati v vojni v Siriji, da bi v zameno povečala svojo vojaško prisotnost v libanonskem zaledju in tako razbremenila druge zaveznice.

Renzi se je po srečanju s francoskim predsednikom podal na Sorbono, univerzo, kjer je kot raziskovalka delala v napadu na dvorano Bataclan ubita Valeria Solesin. Dejal je, da je Valeria kot mnoge druge žrtve napadov pripadala generaciji Erasmus, to je mladih Evropejcev, ki želijo v nasprotju z vizijo teroristov biti odprti in svobodni.

STA/M.M.

KENIJA - Papežev poziv

»Nihče naj ne ubija v božjem imenu«

NAIROBI - Papež Frančišek je včeraj v Nairobiju pozval k sodelovanju predstavnikov različnih veroizpovedi, da bi kot mirovniki delovali proti terorizmu. Poudaril je, da božje ime »ne sme biti nikoli zlorabljeno za upravičevanje sovraštva in nasilja. Vse preveč se mladi radikalizirajo v imenu religije, da sejejo razdor in strah,« je dejal papež na srečanju s predstavniki nekatoliških krščanskih verskih ločin, islama in tradicionalnih afriških verstev. Odnosi med različnimi verstvi so velik izziv, je ocenil Frančišek.

Svoj drugi dan obiska v Keniji je izpostavil predvsem nasilje somalijske islamske milice al Šebab, v katerem je v zadnjih dveh letih umrlo okoli 230 ljudi. Spomnil je na napad na nakupovalni center v Nairobiju leta 2013, na napad na univerzitetna kampusa na vzhodu in severu Kenije letos. »Ekumenski in medverski dialog ni luksuz, je nujnost, nekaj, kar naš svet, raje s konflikti in delitvami, nujno potrebuje,« je dejal papež Frančišek. Muslimanski voditelj v Keniji Abdulghafur El Buisaidy se je strinjal in dejal, da ne more biti miru med narodi, če ni tudi miru med religijami.

Papež je včeraj maševal pred nepregledno množico skoraj milijona vernikov. To je bil največji dogodek na njegovi turneji po Afriki, ki vključuje tudi Ugando in Srednjeafriško republiko.

NEMČIJA - Protiteroristične dejavnosti evropskih policijskih sil

Dve aretaciji v Berlinu

V Bruslju izziv »katoliške države« proti veliki mošnji povzročil preplah zaradi bojzani antraksa

BERLIN/BRUSELJ - Posebne enote protiteroristične policije so včeraj v raciji v neki mošnji v zahodnem berlinskem predelu Charlottenburg aretirale dve osebi, ki ju sumijo, da pripadata skrajni islamistični celici in da sta pripravljali atentat v Nemčiji. V predelu Britz v južnem delu Berlina so zaradi alarma evakuirali 16 poslopij. Razlog je bil avto z nekim sumljivim ovojem, za katerega pa se je kasneje izkazalo, da ni bomba.

Vodja zvezne policije Hans-Georg Maasen je pojasnil, da vsak teden prejemajo eno ali dve opozorili o »konkretni nevarnosti« atentatov. V Nemčiji imajo evidentiranih 7900 radikalnih islamcev, ki jih imajo pod nadzorom. Zadnje čase se skušajo pomešati med begunce in med njimi novačiti nove privržence.

V veliki mošnji v Bruslju so včeraj odkrili sumljivo pošiljko z belim prahom, zaradi česar so iz zgradbe evakuirali vse ljudi, enajst pa so jih dekontaminirali zaradi suma, da gre za strupeni antraks. Kot so kasneje potrdili gasilci, je šlo za moko. Največja mošnja v belgijski prestolnici leži le nekaj ulic od evropskih institucij, policija in gasilci pa so območje okoli nje zaprli.

V mošnji so sumljivo pošiljko odkrili po tem, ko je več mošej v Molenbeeku, ki velja za središče džihadistov v Belgiji, ta teden pre-

jelo grozilna pisma skupine, ki se je poimenovala Krščanska država.

V belgijski prestolnici je od sobote veljala najvišja četrta stopnja teroristične nevarnosti, ki so jo včeraj popoldne znižali na tretjo. Zaprtih ostaja približno polovica postaj podzemne železnice ter muzeji, medtem ko šole in vrtci delujejo od srede. Stopnja ogroženosti so v soboto povišali zaradi bojzani pred terorističnimi napadi, podobnimi tistim, ki jim je bil 13. novembra priča Pariz.

Ksenofobna provokacija v Italiji

BENETKE - Neofašisti skupine Veneto Fronte Skinheads so včeraj ponoči izvedli provokacijo zoper deset sedežev katoliške humanitarne organizacije Caritas v Comu, Bressii, Cremi in Lodiju v Lobardiji, v Reggio Emilii in pri Piacenzi ter v Trentu, Mestrah, Vicenzi in Trevisu. Vrhove so označili, kot da bi šlo za kraj zločina in Caritas obtožili, da spodbuja priseljevanje »hord« tujcev. Podobne provokacije so izvedli tudi pred nekaterimi sedeži DS. Minister Del Rio je ocenil, da gre za škvaldrizem, Caritas pa izraža zaskrbljenost zaradi predsodkov in sovražnih dejanj proti tujcem, ki se po pariških napadih nevarno širijo po Italiji.

GOSPODARSTVO

Jug dvakrat revnejši od severa

RIM - Južna Italija je dvakrat revnejša od severne, kažejo statistični podatki Ista o bruto državnem proizvodu. Lani je lahko vsak prebivalec juga (povprečno seveda) ustvaril za 17.600 evrov BDP, severozahoda pa 32.500. V srednji Italiji je BDP znašal 29 tisoč evrov, v severovzhodni pa 31.400.

Na jugu države se vprašanje brezposelnosti še pogloblja, tam je brez dela že vsak peti prebivalec, lani so zabeležili še za 0,9 odstotka manj zaposlenih, medtem ko se povsod drugod brezposelnost zmanjšuje, največ v Laziju (3,4 odstotna rast). Tudi kar zadeva porabe se ta zmanjšuje samo na jugu, lani še za pol odstotka. Najrevnejše dežele so Kalabrija, Kampanija in Bazilikata.

HRVAŠKA-SLOVENIJA

Spet protestna nota zaradi žice na meji

Nadzor pred turško obalo zaustavlja begunce

ZAGREB - Hrvaško zunanje ministrstvo je slovenskemu veleposlanstvu izročilo že tretjo diplomatsko noto v zadnjih 15 dneh, v kateri zahtevajo odstranitev žice z meje. Tokrat protestirajo zaradi »protipravnega oviranja prehodnih točk« na mejnih prehodih Središče ob Dravi - Trnovec in Godeninci - Prhovec.

Kot so zapisali v sporočilu hrvaškega zunanjega ministrstva, »najostreje protestirajo«, ker je Slovenija kršila dvostranski sporazumom o maloobmejnem prometu in sodelovanju (Sops) iz leta 1997, ki določa posebne točke za prehod meje za prebivalce obmejnega območja. Zagreb od Slovenije zahteva umik žice s prehodnih točk pri Središču ob Dravi in Godenincih. Obenem so znova zahtevali, naj Slovenija umakne bodočo žico s hrvaških območij, ki so jih omenjali v prejšnjih dveh notah.

V Dobovo je včeraj čez dan iz Hrvaške pripeljal le en vlak z begunci, druga pa so pričakovali po 20. uri. Skupno je tako v Slovenijo včeraj vstopilo 798 migrantov. Zvečer so bili vsi sprejemni centri po državi prazni, v namestitvenih centrih po Sloveniji pa je bilo 116 tujcev. Zmanjšanje števila beguncev, ki prihajajo na Hrvaško, je posledica dejstva, da je manj migrantov prispelo tudi iz Turčije v Grčijo, poudarja Jutarnji list. Kot pojasnjuje, grške varnostne sile izvajajo poostreni nadzor na meji s Turčijo po terorističnih napadih v Parizu, kar naj bi vsaj začasno odvrnilo tudi številne tiho-tapce ljudi od njihovih nezakonitih poslov. (STA)

MOSKVA - Ruski predsednik Putin spet oster do Turčije

»Nekatere države podpirajo teroriste«

Predsednik vlade Medvedjev napovedal povračilne ukrepe proti Ankari

TURČIJA - Odziv na obtožbe Erdogan zanikal, da bi Turčija kupovala nafto od IS

ANKARA - Turški predsednik Recep Tayyip Erdogan (na sliki) je v odzivu na obtožbe Rusije včeraj zanikal, da Turčija kupuje nafto od džihadistične skupine Islamska država (IS). Rusijo je izzval, naj tovrstne obtožbe podkrepi z dokazi, hkrati pa poudaril, da je boj Turčije proti IS nesporen.

Rusija je po torkovi sestrelitvi vojaškega letala, ki je bilo na bojni operaciji v Siriji, obtožila Turčijo, da pomaga "teroristom" IS in da kupuje njihovo nafto. »Stram naj vas bo. Ti, ki pravijo, da kupujemo nafto od IS, naj to dokažejo. Sicer boste obrekovalci,« se je odzval turški predsednik.

Na včerajšnjo izjavo ruskega predsednika Vladimirja Putina, da bi se morala Turčija zaradi sestrelitve letala opravičiti Moskvi in ji ponuditi plačilo odškodnine, je turški zunanji minister Mevlut Cavusoglu dejal, da se ne bodo opravičili. »Ne moremo se opravičiti, ko imamo prav,« je dejal.

Turški predsednik Recep Tayyip Erdogan je bil sinoči spravljivejši, ko je za francosko televizijo France 24 dejal, da bi Turčija ravnala drugače, če bi vedela, da je letalo, ki so ga v torek sestrelili, rusko. Dodal je, da mu ruski predsednik Vladimir Putin ni dvignil telefona, ko ga je poklical po sestrelitvi ruskega letala. (STA)

MOSKVA, - Turčija je s sestrelitvijo letala namerno pahnila odnose z Rusijo v slepo ulico in še vedno ni ponudila ne opravičila ne predlogov za povračilo škode, je včeraj v Moskvi izjavil ruski predsednik Vladimir Putin. Ponovil je, da je bila turška sestrelitev ruskega letala, ki je bilo na bojni nalogi v Siriji, "nož v hrbet" in nerazumljivo dejanje izdaje, še posebej s strani tistih, ki jih je imela Rusija za partnerje v boju proti terorizmu.

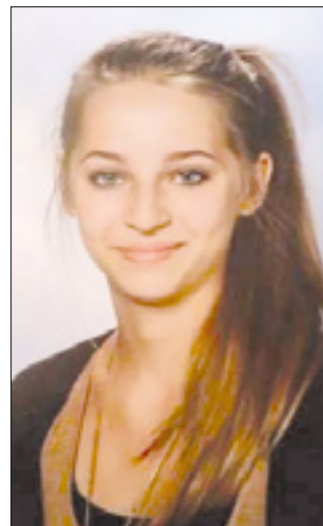
Suhoj Su-24, ki je bil na misiji na severu Sirije, je v torek sestrelil turški lovec F-16. Turčija trdi, da je rusko letalo kršilo turški zračni prostor, medtem ko Rusija vztraja, da je bilo ves čas v sirskega zračnega prostora. »Kar se je zgodilo pred dvema dnevoma na nebu nad Sirijo, je v nasprotju z zdravim pametjem in mednarodnim pravom: letalo je bilo sestreljeno nad sirskega ozemljem,« je dejal Putin. Na slovesnosti ob sprejemu poverljivih pisem več novih veleposlanikov v Moskvi je ponovil poziv k mednarodni koaliciji za boj proti terorizmu in k podpori ruskim operacijam v Siriji. Opozoril je, da je do pojava džihadistične skupine Islamska država prišlo, ker določene države niso ukrepale in »ker sodelujejo s teroristi«.

»Vsakršno upravičevanje terorizma in prizanašanje terorizmu bi morali obravnavati kot de facto sodelovanje pri terorizmu in sodelovanje pri zločinih,« je dejal. »Teroristov in njihove nezakonite trgovine z nafto, ljudmi, mamili, artefakti in orožjem niso le prikrivali oz. jih prikrivajo, ampak nekdo na ta način še naprej služi denar,« je dejal Putin. »Služijo na stotine milijonov in milijard dolarjev,« je pristavil ruski predsednik.

Ruski premier Dmitrij Medvedjev je nato sporočil, da že pripravljajo nabor povračilnih gospodarskih ukrepov proti Turčiji zaradi sestrelitve njihovega letala. V odgovor na »to dejanje agresije« se bo Moskva odzvala na »gospodarskem in humanitarnem področju,« je dejal na zasedanju vlade, ki so ga prenašale televizije. Med ukrepi, ki jih nameravajo sprejeti, je zaustavitev skupnih gospodarskih projektov, omejevanje finančnih in trgovinskih transakcij in sprememba carinskih tarif. Ukrepe bodo sprejeli tudi na področjih turizma in prometa, je še dejal Medvedjev. Nabor teh ukrepov naj bi imeli pripravljen že v dveh dneh, da bi jih potem lahko tudi kar se da hitro začeli izvajati, je še dejal predsednik ruske vlade. (STA)

SIRIJA - Po begu iz Avstrije obe umrli

Tragičen konec romantičnih sanj bosanskih deklet

Samra Kesinović pred begom in na propagandni spletni strani IS

DUNAJ - Po poročanju avstrijskih medijev naj bi v mestu Raka, sirske prestolnici ti. islamske države kalifa al Bagdadija, džihadisti pred kratkim na okruten način ubili 18-letno Samro Kesinović. Dekle bosanske narodnosti je aprila lani skupaj s prijateljico pobegnilo iz Avstrije, kjer sta živeli, da bi se pridružili džihadistom v Siriji. Samra je bila takrat stara 16 let, prijateljica Sabina Selimović pa leto mlajša. »Ne iščite naju. Služiti želiva Alahu in zanj tudi umreti.«

Nazadnje sta to tudi dosegli. Sabina je bila ubita že decembra lani med spopadi na sirske meji, Samro pa naj bi džihadisti po poročanju avstrijskih medijev, ki ga oblasti uradno še niso potr-

dile, pokončali z udarci s kladivom, ker naj bi skušala pobegniti.

Obe dekleti so džihadisti sprva izkoristili na svojih spletnih straneh kot vabo za borce. Kasneje naj bi se obe poročili z vojakoma IS.

Po Sabinini smrti decembra lanskega leta naj bi Samra živela v Raki, v neki stavbi skupaj z drugimi prav tako z vojskaci poročenimi ženskami. Spočela naj bi tudi otroka. Romantične najtistiške sanje o begu v »Alahovo deželo« so se očitno medtem razblinile v povsem drugačni, kruti stvarnosti. Nazadnje naj bi se odločila za beg, pri čemer pa so jo džihadisti prijeli in jo okrutno ubili.

M.M.

SIRIJA - Pošiljka protiletalskih raket, ki jih je Katar kupil v Kijevu, v ozadju napetosti med Rusijo in Turčijo?

Čudna pot ukrajinskih raket

Turška in ruska verzija dogajanja ob sestrelitvi ruskega letala Su-24 nad Sirijo sta si povsem nasprotni, kar seveda ob takem dogajanju ne preseneča. Turki trdijo, da je letalo kršilo njihov zračni prostor in da so ruske pilote večkrat opozorili, preden so turški lovci izstrelili raketo. Preživeli ruski pilot trdi, da je letalo vselej ostalo v sirskega zračnega prostora in da je bil turški napad nenaden, brez vsakršnega predhodnega opozorila, sicer bi se ruska pilota z ustreznim manevrom izognila sestrelitvi.

Resnica je najbrž nekje vmes. Dejstvo je, da je rusko letalo padlo na sirskega ozemlje in je bilo sestreljeno nad Sirijo. Tega niti Turki ne morejo zanikati. Zelo verjetno je tudi, da je pred tem prišlo do kršitve turškega zračnega prostora, ki pa je bila kratkotrajna in gotovo ne taka, da bi predstavljala grožnjo za turško ozemlje. Neodvisni viri navajajo, da je iz radarskih sledi mogoče sklepati, da je rusko letalo kakih 15 sekund preletalo žep turškega ozemlja, ki se na vijugasti meji zajeda v sirskega ozemlje. Podobno je tudi stališče ZDA, ki so sicer zavezniki Turčije: kršitev turškega zračnega prostora naj bi bila neznatna in naj bi trajala največ 17 sekund. Najbrž premalo, da bi turški posnetki z registracijo večkratnega opozarjanja ruskih pilotov bili verodostojni.

Vse kaže torej, da je bila sestrelitev namerna. Toda zakaj se je turški predsednik Erdogan spustil v nevarno napenjanje mišic s Putinom? Očitno zato, ker Rusi na severu Sirije niso bombardirali položajev Islamske države temveč postojanke turkmenskih upornikov, ki jih Turčija podpira in se, tako kot IS, borijo proti sirskega Asadovega režima.

Drugo vprašanje je, zakaj Rusi bombardirajo Turkmene. Ob tem, da so se zaradi lastnih geostrateških interesov Rusi postavili na stran sirskega predsednika Asada in njegove vojske, ki se bori tako proti Is kot proti drugim upornikom, naj

Protiletalske rakete Pechora2D, kakršne naj bi iz Ukrajine preko Bolgarije in Turčije potovale v Sirijo

bi v ozadju bil še en specifičen razlog. Včeraj ga je razodel dopisnik italijanske radiotelevizije iz Moskve Marc Innaro, ki se sklicuje na zanesljive uradne vire.

V bistvu gre za to, da je Katar, ena od zavlinskih držav, ki je med najbolj osumljenimi financiranja in oboroževanja Islamske države, septembra letos na sejmu orožja v Kijevu kupil od Ukrajine poleg drugega orožja tudi pošiljko raket zemlja-zrak Pechora2D z dometom do 30 kilometrov, ki omogoča dokaj zanesljivo sestrelitev letal do 21.000 metrov višine. Delegacija katarskega obrambnega ministrstva je bila v Kijevu od 22. do 27. septembra letos. O tem in o sklenjenem poslu z ukrajinskim državnim orožarskim podjetjem

UkrOboronProm so na spletu dostopni tudi uradni dokumenti.

Na dan pa je prišlo tudi dopisovanje med komercialnim atašejem ukrajinskega veleposlaništva v Katarju Vladimirjem Kurutsom in njegovim posrednikom Vasilijem Babitskijem, direktorjem firme Blessway Ltd na Cipru. V dopisih je govor o poslu z raketami, o privoljenju ameriških vojaških pooblaščenec v Katarju in o tem, da »so Bolgari in Turki že seznanjeni z zadevo« in da bo pošiljka orožja potovala »po običajni poti«.

Skratka, orožje je kupil Katar, kamor pa ni nikoli prišlo, temveč so ga preko Bolgarije in Turčije – dveh držav članic Nato pakta – poslali v Sirijo, domnevno za džihadiste Is ali za kako dru-

go uporniško skupino. Marc Innaro poroča, da so Rusi prišli na sled tega posla, ki med drugim meče temno senco tudi na nedavno sestrelitev ruskega potniškega letala nad Sinajem. Odgovornost je prevzel IS, ki sicer trdi, da naj bi z njimi povezani džihadisti na Sinaju nastavili na letalo bombo v mali pločevinki za gazirano pijačo.

Možnost rakete so doslej izključevali, ker naj bi džihadisti ne razpolagali z raketami tolikšnega dometa, da bi lahko zadele potniško letalo. Če pa je vsaj ena od ukrajinskih raket Pechora2D preko Sirije prišla do Sinaja, te možnosti ne bi bilo več mogoče izključevati, čeprav je treba tudi povedati, da po doslej javnosti razpoložljivih informacijah ni bilo dokazov in niti konkretnih namigov na možnost rakete.

Kakorkoli že, Rusi so prišli na sled pošiljke ukrajinskih raket, ki pomenijo resno grožnjo tudi za njihove bombnike nad Sirijo in morda so se prav zaradi tega osredotočili na napade položajev turkmenskih upornikov, do katerih naj bi iz Turčije prišle rakete, ki so morda potovale dlje, morda pa se jih je nekaj tudi tam ustavilo.

V tej luči dobiva svojo razlago tudi napoved ruskega predsednika Putina takoj po sestrelitvi vojaškega letala na sirsko-turški meji, da bo Rusija v letalskem oporišču Hmeimim v Siriji namestila raketne sisteme S-300 in S-400, to je protiletalske raketne sisteme z dolгим dosegom, ki se uporabljajo tudi proti manevrirnim in balističnim raketam.

Pa še druga, navidez s sirskega konfliktom nepovezana vest, ugotavlja Marc Innaro, dobiva v luči opisanega ozadja drugačen pomen. Dejstvo, da je Gazprom v sredo prekinil dobavo ruskega plina Ukrajini, uradno zaradi še ne prejetih plačil, bi utegnulo izzveneti kot povračilni ukrep za prodajo ukrajinskega orožja džihadistom IS ali njihovim zaveznikom v Siriji.

Marko Marinčič

PODNEBNA KONFERENCA V PARIZU - 30.11-11.12.2015

Kaj pa, če ne ukrepamo?

PARIZ - V ponedeljek, 30. novembra, se bo v Parizu začela ključna podnebna konferenca, ki naj bi prinesla globalni sporazum za omejitve dviga temperature za največ dve stopinji Celzija. In če svet ne bo ukrepal? Strokovnjaki napovedujejo tokove beguncev, potopljena mesta, nevzdržne vročinske valove in uničujoče poplave.

Na konferenci v Parizu bodo predstavniki 195 držav iskali rešitve za omejitve izpustov toplogrednih plinov, ki povzročajo globalno segrevanje. Če jim ne uspe, strokovnjaki svarijo pred zelo resnimi posledicami. Brez ukrepanja bi se temperatura okoli Zemlje glede na predindustrijsko dobo lahko dvignila za do štiri stopinje Celzija do konca letošnjega stoletja. Tak scenarij bi pomenil »zelo visoko tveganje za resne, široko razširjene in nepovratne« učinke, sviri Medvladni panel za podnebne spremembe (IPCC). Do leta 2100 bi se gladina svetovnih oceanov po najbolj optimističnih ocenah dvignila za od 26 do 82 centimetrov glede na ravni iz obdobja 1986-2005, kažejo napovedi IPCC. Dvig gladin bi bil predvsem posledica topljenja ledu na Grenlandiji in Antarktiki, topljenja ledenikov ter širjenja oceanov ob njihovem segrevanju.

Že ob dvigu temperature za dve stopinji Celzija bi pod vodno gladino končala območja, na katerih trenutno živi do 280 milijonov ljudi, navaja ameriška raziskovalna organizacija Climate Central, ki je v svojih napovedih veliko bolj črnogleda od previdnejšega IPCC. Ta sprememba bi lahko nastopila v nekaj sto letih.

Ob tem Zemlji grozijo tako imenovane supernevihte, izreden mraz in intenzivni vročinski valovi. Vsi ti pojavi bi lahko postali pogostejši in še hujski kot doslej. Vse to lahko vodi k dolgotrajnim sušam in uničevalnim poplavam, kar pomeni, da v nekaterih delih sveta vode ne bo dovolj, drugod pa je bo preveč. Določena območja tako ne bodo več primerne za bivanje, kar bi lahko sprožilo nove begunske vale. Globalno segrevanje lahko pripomore k širjenju boleznih in revščine.

Gradivo zbral in uredil
Marko Marinčič

Možni so konflikti in celo vojne zaradi vode ali skromnejšega pridelka.

Ljudje, ki živijo na nizko ležečih otokih, kot so Maldivi ali Filipini, bi zelo kmalu lahko postali podnebni begunci, saj bi morali zapustiti domove zaradi dviga gladine morja. Na nekaterih otocih v Oceaniji se to že dogaja. Vročinski valovi, suše in poplave pa že sedaj nadpovprečno prizadenejo revnejše sloje, saj so ti bolj odvisni tako od zemlje kot od javnih storitev.

Svetovne države so pred začetkom pariške podnebne konference pristojevoljno predlagale ukrepe, ki bi svet popeljale na pot dviga temperature za 2,7 stopinje Celzija. Strokovnjaki svarijo, da to še ni dovolj.

Grafična simulacija WWF prikazuje, da bi se Milan z nadaljevanjem zdajšnjega trenda globalnega segrevanja lahko spremenil v puščavo, na trgu pred stolnico pa bi se sprehajale žirafe

ANSA

METEOROLOGI - Letos najvišje temperature, odkar jih beležijo

Rekordno vroče leto

Svetovne temperature naj bi letos narasle na stopinjo nad predindustrijskim časom

LONDON - Povprečne svetovne temperature bodo po napovedih britanske meteorološke službe letos dosegle eno stopinjo Celzija nad temperaturami v predindustrijskem obdobju. **Britanska meteorološka služba** je sporočila, da so podatki od januarja do septembra letos nakazali, da se povprečne svetovne temperature nahajajo 1,02 stopinje Celzije nad stopnjami v obdobju od leta 1850 do 1900. Stopnja napake pri teh podatkih znaša 0,11 stopinje Celzija.

Stephen Belcher iz britanske meteorološke službe je povedal, da je letos v tropskem delu Tihega oceana nastal močan El Nino, vremenski pojav, ki zajema ciklično segrevanje srednjega Pacifika ter lahko povzroča suše in poplave v različnih delih sveta. El Nino bo po besedah Belcherja imel vpliv na letošnje globalne temperature. »V preteklosti smo sicer imeli podobne naravne pojave, a letos bomo po predvidevanjih prvič dosegli mejo ene stopinje Celzija. Jasno pa je, da človeški vpliv sodobno podnebje pelje na neznano območje,« je povedal Belcher. Britanski meteorologi tudi napovedujejo, da zgodnji znaki nakazujejo, da bo leto 2016 podobno toplo kot letošnje leto.

Ameriška Nacionalna uprava za oceane in ozračje (NOAA) prav tako poudarja, da je obdobje desetih mesecev od januarja do konca oktobra bilo nad povprečjem 20. stoletja. Oktober je bil že šesti zaporedni letošnji mesec, ko so izmerili najvišje temperature doslej po letu 1880, odkar beležijo tovrstne meritve. Oktobrske temperature so bile po svetu za

0,68 stopinje Celzija višje od povprečja 20. stoletja. Obdobje od januarja do konca oktobra pa je bilo toplejše za 0,12 stopinje Celzija. ZDA so imele letos najtoplejši oktober od leta 1963, Avstralija od leta 1910, Afrika pa je sploh podrla vse dosedanje rekorde. Obenem so bili sicer deli Južne Amerike, vzhodne Evrope in Rusije hladnejši od povprečja.

Leto 2015 bo verjetno najtoplejše leto od začetka evidentiranja, ugotavljajo meteorologi Združenih narodov. Povprečna temperatura bo letos verjetno prvič stopinjo višja kot v predindustrijski dobi poznega 19. stoletja, sporoča **Svetovna organizacija za meteorologijo (WMO)**. »Tudi temperatura gladine oceanov je na najvišji ravni, odkar so se začele meritve,« je vodja WMO Michel Jarraud. »To so slabe novice za planet,« je pripomnil. Podatki WMO za prvih 10 mesecev kažejo, da bodo temperature na kopnem in morju letos na najvišji ravni, odkar beležijo evidenco temperatur. Rekordne temperature so sicer meteorologi zabeležili že v minulem letu.

Podnebje letošnjega leta se bo zapisalo v zgodovino, je še menil Jarraud ter dodal, da je koncentracija toplogrednih plinov dosegla nove rekorde. Prav tako so v številnih delih sveta zabeležili ekstremne vremenske fenomene - obilna deževja v delih Južne Amerike, Severni Afriki in na Kitajskem. »Emisije toplogrednih plinov, ki spreminjajo vremenske razmere, je mogoče nadzorovati. Imamo znanje in orodja za to,« je pred podnebnim vrhom v Parizu še menil Jarraud.

PODNEBJE

Marko Marinčič

marko.marincic@primorski.eu

Drvimo v neznano

Svetovni voditelji bodo na podnebni konferenci v Parizu pred velikim izzivom. Morda imajo zadnjo priložnost za temeljit zasuk v energetskih in okoljskih politikah, da omilijo (preprečiti jih najbrž več ne morejo) razsežnost katastrof, ki bodo v bodočih desetletjih prizadele človeštvo zaradi globalnega segrevanja.

Meteorologi beležijo impresiven niz najtoplejših let, odkar beležijo podatke. Leto 2015 bo potolklo vse rekorde in bo najtoplejše doslej. Prvič bomo menda dosegli v svetovnem povprečju za 1 stopinjo višjo temperaturo od povprečja iz predindustrijske dobe. Navidez malenkostna sprememba, ki pa je po ocenah agencije ZN za naravne nesreče v veliki meri odgovorna za več kot 600 tisoč smrtnih žrtev v zadnjih 20 letih.

Državniki to dobro vedo, v rokah imajo poročila znanstvenikov. Pred pariško konferenco je prišlo do nekaterih pomembnih obvez, začeni z dvema največjima onesnaževalcema v svetu, ZDA in Kitajsko. Tudi Evropa je dala na mizo izredno ambiciozen načrt omejevanja izpustov. Vse to še zdaleč ni dovolj. V najboljšem primeru, če bodo vse dane obljube uresničene, bodo rast temperature omejili na 2,7 stopinje. Premalo.

Znanstveniki so si enotni, da znaša najvišja sprejemljiva točka segrevanja planeta 2 stopinji nad predindustrijskim povprečjem. Eno smo že porabili. Da se omejimo na 2, so potrebni izredno radikalni ukrepi. Brez ukrepanja nas pojavi, ki smo jih že sprožili, vodijo v rast temperatur za 4 in morda več stopinj.

Koliko so radikalni ukrepi, ki bodo potrebni, nam pove študija ekonomistov francoske banke BNP Paribas. Zato, da se rast temperature omeji na 2 stopinji, bo treba pustiti pod zemljo 80% že odkritih zalog nafte, premoga in zemeljskega plina in fosilna goriva namoestiti z obnovljivimi viri.

To predpostavlja veliko tehnološko, a tudi ekonomsko in politično revolucijo v svetu, kot je že leta 2002 napovedoval Jeremy Rifkin. Druge poti ni. Brez radikalnih ukrepov bomo še naprej drveli v neznano in najbrž v nepovratne posledice globalnega segrevanja.

To je izziv, ki čaka svet v Parizu in po njem.

OPOZORILO ZDRUŽENIH NARODOV

Zaveze o zmanjševanju izpustov niso dovolj

PARIZ - Združeni narodi pred podnebno konferenco v Parizu opozarjajo, da že sprejete zaveze 146 držav o zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov še zdaleč niso dovolj za preprečitev segrevanja ozračja. **Podatki poročila programa ZN za okolje (Unep)** kažejo, da bi takšni ukrepi dosegli zgolj tretjino potrebne zmanjševanja izpustov do leta 2030. »To ni dovolj za omejitve dviga temperature za priporočeni dve stopinji Celzija v tem stoletju,« trdi izvršni direktor Unepa Achim Steiner.

Če bo svet prestopil omenjeni prag, se mu obeta temna prihodnost smrtonosnih suš, superviharjev in množičnih migracij. Dosedanji nacionalni načrti za zmanjševanje izpustov pa bi po mnenju Unepa višanje temperature omejili na tri ali več stopinj Celzija. Ostale napovedi dviga temperature nihajo med 2,7 in 3,5 stopinjami.

Brez kakršnega koli ukrepanja bi človeštvo leta 2030 v atmosfero spustilo okoli 60 milijard ton ekvivalenta ogljikovega dioksida, ob izpolnjevanju zavez pa bi izpuste zmanjšali za šest milijard ton.

Za doseg cilja dviga temperature do 2 stopinj izpusti leta 2030 ne bi smeli preseči 42 milijard ton. »Predstavljene zaveze še zdaleč niso dovolj, razlika v izpustih pa bo tako leta 2025 kot tudi leta 2030 velika,« so še zapisali v poročilu. Poleg tega se bodo

izpusti toplogrednih plinov leta 2030 še povečevali. Znanstveniki ob tem poudarjajo, da bi morali čim prej obrniti krivuljo izpustov. Lani je svet v atmosfero skupaj spustil toliko toplogrednih plinov, kot bi vanjo spustili 53 milijard ton ogljikovega dioksida. Do leta 2075 pa bi morali izpusti za doseg cilja pasti skoraj do ničle.

Tudi **Svetovna banka** v poročilu o podnebnih spremembah in revščini ugotavlja, da bo brez potrebnih ukrepov do leta 2030 v revščino padlo še dodatnih 100 milijonov ljudi po svetu. Poročilo pravi, da so revni že tako ali tako najbolj izpostavljeni tveganjem zaradi podnebnih sprememb, ki povzročajo propade pridelkov, ekstremne vremenske razmere, višje cene hrane in boleznih po sušah in poplavah. Takšni šoki zaradi podnebnih sprememb lahko uničijo ves napredek, ki ga je svet po letu 2000 dosegel v boju proti revščini. Najbolj ogroženi sta Afrika in južna Azija.

Segrevanje ozračja lahko do leta 2030 povzroči svetovne izpade kmetijskih pridelkov do pet odstotkov in do leta 2080 do 30 odstotkov. Med grožnjami sledijo nalezljive in druge bolezni ter izguba produktivnosti. Samo v Afriki lahko cene hrane do leta 2030 narastejo za 12 odstotkov in za 70 odstotkov do leta 2080. To bo za celino, kjer prebivalstvo za hrano nameni 60 odstotkov svojega dohodka, katastrofalno.

FOSILNI IN OBNOVLJIVI VIRI

Poraba energije naj bi v 25 letih narasla za tretjino

PARIZ - Poraba energije naj bi se na globalni ravni v prihodnjih 25 letih povečala za tretjino, predvsem na račun hitro rastočih gospodarstev, je v letnem poročilu o obetih za svetovno energetiko pred dnevi objavila **Mednarodna agencija za energijo (IEA)**. Poraba energije v najbolj razvitih državah naj bi se v tem obdobju zmanjšala.

K skupni rasti porabe energije do leta 2040 bodo največ prispevale Indija, Kitajsko, Afrika, Bližnji vzhod in Jugovzhodna Azija. V EU naj bi se poraba energije zmanjšala za 15 odstotkov, na Japonskem za 12 odstotkov, v ZDA pa za tri odstotke. K manjši porabi v razvitih državah bodo po napovedih IEA prispevali večja energetska učinkovitost, varčevanje z energijo in demografski trendi.

»Obljube pred podnebno konferenco v Parizu obetajo nov zagon v smeri takšnega energetskega sistema, ki bo proizvedel manj izpustov in bo bolj učinkovit, vendar ne spreminjajo slike naraščajočih potreb po energiji na globalni ravni,« ugotavlja IEA.

Delež nefosilnih goriv v celotni energetski mešanici naj bi do leta 2040 z zdajšnjih 19 narasel na 25 odstotkov. Med fosilnimi gorivi naj bi rast deleža v porabi zabeležil le plin, ki je med fosilnimi gorivi sicer najbolj okolju prijazen. Za nafto IEA napoveduje krepitev povpraševanja in postopno rast cen. Leta 2020 naj bi dosegle 80 dolarjev za 159-litrski sod. V dveh desetletjih za tem naj bi povpraševanje po črnem zlatu začelo upadati.

GOSPODARSTVO - CGIL o neobnovljenih pogodbah

Kupna moč je padla za 10 odstotkov, slabi obeti za nove zaposlitve

VIDEM - Približno 149 tisoč zaposlenih v Furlaniji Julijski krajini, opozarja deželni tajnik sindikata CGIL Franco Belci, čaka na obnovo delovne pogodbe, še nadaljnjim 59 tisočim pa bo ta zapadla ob koncu leta.

Smo pred izjemno pomembno pogajalsko sezono, saj zadeva ogromno število sektorjev, praktično celotno javno upravo, ampak tudi veliko zasebnih dejavnosti, od kovinarstva do velikih trgovinskih verig,« opozarja Belci, ki navaja, da se je kupna moč uslužbenecv v tem času zmanjšala najmanj za 10 odstotkov. Čeprav vodstva uprav, podjetij in tovarn praviloma tarnajo, da nimajo denarja, Belci meni, da bodo morale nove pogodbe upoštevati tudi finančno plat. »To je stvar pravičnosti, a hkrati tudi predpogoj za rast domače porabe, ekonomije in stopnje zaposlenosti.«

Sindikata CGIL navaja podatke, ki kažejo, kako globoko je gospodarska kriza zarezala tudi v zaposlitveno raven. Število 497 tisoč zaposlenih predstavlja negativni rekord zadnjih desetih let, saj je leta 2007 imelo v naši deželi redno službo 519 tisoč ljudi. Belgija najbolj skrbi, da so glede brezposelnosti slabi tudi obeti, saj nič ne kaže, da bi zaposlovanje dobilo zagon, nasprotno usmeritev je v primerjavi z letom 2014 še nekoliko slabša, odstotek dopolnilne blagajne pa se je zmanjšal samo za 22 odstotkov. Sindikat se tudi boji posledic, ki jih lahko ima za

Franco Belci FOTODAMU@N

gospodarstvo nestabilna mednarodna slika, predvsem zaradi terorizma.

»Temu je treba dodati tudi ti. revno delo, povezano s prekernostjo, pogodbami s skrajšanimi delovnim urnikom, ki zadevajo vsakega petega zaposlenega. Belci je tudi izjemno kritičen do državne in deželne vlade in napoveduje iskanje dogovora s krajevnimi predstavniki delodajalcev, saj je po njegovem mnenju državna Confindustria prav tako povsem izenačena s stališči rimske vlade.

Je pa CGIL pozitivno ocenil deželni finančni zakon v delu, ki zadeva dodatna sredstva za zdravstvo in za pomoč revnejšim slojem, čeprav se sindikatu zdi, da 21 milijonov evrov dodatnih sredstev ne bo zadostovalo.

Zapadle pogodbe

Sektor	število zaposlenih
Državna javna uprava in šola	51.000
Krajevna javna uprava	14.000
Javno zdravstvo	20.000
Trgovinstvo	12.000
Turizem	4.000
Papirnice	2.300
Javni prevozi, železnice	4.000
Pošta, telekomunikacije	3.900
Zavarovalništvo	4.300
Utility	3.200
Zasebno šolstvo, poklicno usposabljanje, raziskovanje	6.000
Zasebno zdravstvo	10.000
Storitve za podjetja	10.000
Drugo	2.000

Pogodbe, ki bodo zapadle 31. 12. 2015

Kovinarstvo	40.000
Prehrambena industrija	7.300
Tiskarji	1.800
Kemijska industrija	2.900
Steklo, cement, kamnoseštvo	4.000
Pristanišniki	1.000
Drugo	2.000

Vir: CGIL

UKVE - Po poteh Pavla Merkuja

O vlogi krajevnih govoric in tudi ziljskega narečja

Ženski pevski zbor Biser

»Po poteh skladatelja Pavleta Merkuja in predstavitev pesniške zbirke Zilščā pušalc« je bil naslov prireditve, ki je bila v soboto, 21. oktobra, v Ukvah v Kanalski dolini. Organizatorji, Narodopisni inštitut Urban Jarnik, Združenje don Mario Cernet in Slovensko kulturno središče Planika, so večer osredotočili na vlogo krajevnih govoric in narečja s posebnim poudarkom na sosednjem ziljskem narečju, ki ga še govorijo tudi v nekaterih vaseh v Kanalski dolini.

Protagonista večera sta bila tako Ženski pevski zbor Biser iz Grosuplje-ga in ziljska narečna pesnica Maria Bartoloth. Ženski pevski zbor Biser je na prireditvi zapel opus zbranih in prirejnih Merkujevih skladb. Izvedel je slovenske ljudske pesmi pretežno iz našega zamejstva s posebnim poudarkom

na Režiji in Benečiji ter prireditve sklenil z izvedbo pesmi Dečwa s kej paznava bikserja in Ki komaj na Ojsternik pridemo, ki so se ju pevke naučile posebej za nastop v Ukvah. Pavle Merku je namreč kot skladatelj in raziskovalec prav v Ukvah med leti 1968 in 1972 posnel obe pesmi.

Pesnica Maria Bartoloth, ki je v Ukvah prišla takorekoč čez Ojsternik iz Ziljske doline, je v prelepem ziljskem narečju prebrala nekaj svojih pesmi iz pravkar izdane zbirke, ki nosi naslov »Zilščā pušalc – pesmi s spodnje Zilje«. Reinhold Jannach, ki je narečno zbirko Bartolothove prevedel v knjižno slovenščino in nemščino, pa je pesmi prebral v knjižnem jeziku. Pesnica s svojim literarnim ustvarjanjem ohranja slovensko narečje in kulturo slovensko govorečih Ziljanov ter tako pripomore, da bogata kulturna dediščina, ki je pravzaprav podobna kanalski, ne utone v pozabo.

V imenu prirediteljev je publiko pozdravil in hkrati uvedel prireditev Rudi Bartoloth. Poudaril je, da je ohranjanje narečja primarnega pomena, saj je lahko narečje krajšnica do slovenskega knjižnega jezika, ta pa je lahko in mora biti sredstvo in orodje za ohranjanje krajevnih narečij. Že pred leti je Slovensko kulturno središče Planika v dveh zgoščenkah zbralo posnetke, ki jih je Merku svojčas posnel v Kanalski dolini.

V nadaljevanju je Luciano Lister predstavil ziljsko pesnico in uvedel literarni del večera. Povedal je, da piše Maria Bartoloth v ziljskem narečju iz Gorij na Zilji. Doraščala je v tamkajšnjem slovenskem ziljskem narečju; nemščine se je naučila šele v šoli, kjer pa se je knjižne slovenščine učila le dve leti. Poudaril je, da spadajo slovenska narečja in okvir sistema slovenskega jezika – in nekateri strokovnjaki pravijo, da bo, če bodo izginila narečja, verjetno pokopana tudi knjižna slovenščina.

Martina Piko pa je predstavila monografijo »Dr bā Zila kna biva Ljudske pesmi z Zilje iz zapuščine Lajka Milislavjeviča«.

LIPICA - Vlada se nagiba k združitvi dejavnosti

Turistično dejavnost bi spet pripojili kobilarni

LJUBLJANA - Ministrstvo za gospodarstvo predlaga enovito upravljanje vseh dejavnosti na območju Lipice in ponovno pridružitve Lipice Turizem h Kobilarni Lipica. Gospodarsko ministrstvo, ki želi postati resorno ministrstvo za Lipico, bo predlog zakonskih sprememb pripravilo v treh mesecih, je včeraj napovedal državni sekretar na tem ministrstvu Aleš Cantarutti.

Cantarutti na seji odborov DZ za kmetijstvo in gospodarstvo, ki obravnava problematiko Lipice, ni želel špekulirati, kakšen bi bil po spremembi zakona in pridružitvi status Kobilarne Lipica, bo pa ta, kot je zagotovil, ostala v 100-odstotni lasti države.

Sedanjí javni zavod Kobilarna Lipica in družbo Lipica Turizem bi tako znova združili v enovito podjetje, kot je bilo to pred negativnim mnenjem računskega sodišča iz leta 2012 in vnovični združitvi po sprejemu zakonskih sprememb v 2014. Po poročanju časnika Dnevnik naj bi jo iz javnega zavoda preoblikovali v gospodarski zavod, družbo Lipica Turizem pa poslali v likvidacijo.

Koalicija in vlada po besedah državnega sekretarja soglašata z oblikovanjem ene organizacije, v kateri bodo združene vse dejavnosti na območju Lipice z dvema enotama - konjereja in kulturna dediščina ter turistična enota z gospodarskimi dejavnostmi.

»Ministrstvo za gospodarstvo je pripravljeno postati resorno ministrstvo za Kobilarno Lipico, vendar ob tesnem sodelovanju z ministrstvom za kmetijstvo in kulturo,« pa je pred sejo dejala v. d. generalne direktorice direktorata za turizem in internaciona-

lizacijo na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Eva Štravs Podlogar. Kobilarna Lipica namreč sedaj sodi pod resor kmetijskega ministrstva, pridružitvi pa je doslej nasprotoval tudi kmetijski minister Dejan Židan.

Ministrstvo za gospodarstvo pa je prepričano, da je prihodnost Lipice v enovitem vodenju, ki bo združevalo kulturno-naravni spomenik s turistično dejavnostjo. »Želimo si, da bi to lahko storili že do naslednje glavne turistične sezone,« je dejala Štravs Podlogarjeva.

IZPOSOJENI KOMENTAR

Čeprav o Lipici mediji in tudi državljani že leta vpjemo, da je na razpotju in da država ne ve, kaj bi z njo, se je v tem vpitju pogosto zamislilo to, kaj je v Lipici javni interes in kaj ne.

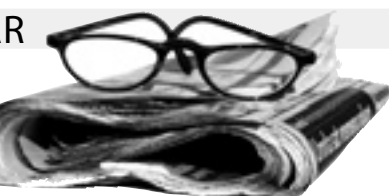
Da je to reja konj ter ohranjanje posestva kot stoletnega kulturnega spomenika, ni nobenega dvoma. Po novem pa naj bi bili v javnem interesu tudi hoteli. Tako vsaj trdi gospodarski minister Zdravko Počivavšek, ki je hkrati prepričan, da bosta že leta zaprt in razpadajoč hotel Klub in energetsko potraten hotel Maestoso z že leta zaprtim bazenom posledje ustvarjala takšen dobiček, da bo ostalo še nekaj priboljškov za konje.

A zgodovina pravi drugače. Niti v časih največjega razcveta Lipice, ko so v njej našli čez sto tisoč obiskovalcev, gostinsko-turistični del ni posloval pozitivno. Tedaj je bila Lipica del obsežnega SOZD (sestavljave-

Lipicanci

Odločitev o združitvi Kobilarne Lipica in turistične dejavnosti pa skrbi v. d. direktorja kobilarne Boštjana Bizjaka, ki je na seji pojasnil, da bi združeni dejavnosti lahko letno ustvarili šest do osem milijonov evrov prihodkov, vendar pa bi bili odhodki kljub te-

ne organizacije združenega dela) Timav in ker sama kljub stotisočem obiskovalcev ni ustvarila dovolj prihodkov, so morale manjkajoče dinarje za lipiške natakarje in hotele zagotoviti njene sežanske sestrške organizacije.

Leta 2007 je tedanjí direktor Matjaž Pust ločil hotelski del v posebno družbo, a odtlej je samo še bolj jasno, da gostinsko-turistični del z državnim vodenjem ne zna splavati iz rdečih števil. Kako bo zdaj, ko sta oba hotela v klavnem stanju, je še toliko bolj nelogično.

Zato je konje v Lipici lahko upravičeno strah, da jim bo kmalu zmanjkalo ovs

Marica Uršič Zupan/
Primorske novice

mu še vedno večji, skrbi pa ga predvsem poslovanje turističnega dela.

Nasprotno pa meni novi direktor Lipice Turizma Darko Ravnikar, ki podpira združitve, saj po njegovem mnenju »Lipice brez turizma ni«. Z državno naložbo sicer v družbi upravlja Slovenski državni holding, družba pa je v nezavidljivem finančnem položaju in se giblje na robu stečaja, zaradi česar ni zmožna izvesti prepotrebna vlaganja v Hotelu Maestoso.

Ravnikar je dodal, da delajo vse, da zagotovijo likvidnost in plače, da bo družba s svojimi produkti in delavci lahko preživela vsaj do novega leta. Ponovno združitve je podprla tudi generalna sekretarka Sindikata gostinstva in turizma Slovenije Karmen Leban, ki je ocenila, da so bili v zadnjih dveh letih v Lipici priča »le nepotrebnemu trmarjenju«. (STA)

TDD Predstavljaja - nocoj skozi objektiv fotografa Bojana Breclja

Današnja poglobitvena oddaja slovenskega deželnega novinarskega oddelka Rai s pričetkom ob 20.50 na tretji televizijski mreži Rai3 bis TDD Predstavljaja bo namenjena begunski problematiki in to skozi objektiv slovenskega fotografa Bojana Breclja. V teh kriznih časih, pa tudi prej, je Bojan Breclj na mejah in drugod srečal veliko zanimivih ljudi in jim s posebej zamišljeno tehniko profanega selfija omogočil, da so tudi sami sooblikovali svoj portret. S tem smo dobili bolj neposredno sliko teh naših novih sedov. Režiserka je Loredana Gec.

PRISTANIŠČE - Finančni stražniki in cariniki naleteli na sumljiv tovor, ovadili izvoznika

Zasegli 781 poteznih pušk: terorizem ali lov na race?

Tržaški finančni stražniki in cariniki so v sredo v tržaškem pristanišču zasegli 781 poteznih pušk šibrovk tipa winchester SXP (super X pump), proizvedenih v Turčiji in namenjenih v Belgijo. V času, ko je vsak dan govor o atentatih in protiteroristične enote izvajajo prav v Belgiji obsežne racije, je tako novico na prvi pogled normalno povezati s terorizmom, toda preiskovalci so zelo previdni in pravih razlogov za tovrstno povezavo do včeraj še ni bilo. Potezne puške kalibrov 12-51 in 12-47, ki jih znana ameriška družba Winchester ponuja predvsem lovčemu, a lahko zlahka ubijejo človeka, niso bile skrite. Blago je bilo prijavljeno na carini, carinske pristojbine so plačane; dovoljenja za prevoz orožja, ki ga izdaja italijanska policija in omogoča sledljivost občutljivega tovora, pa ni.

Tovorno vozilo z nizozemsko registracijo je v ponedeljek s trajektom iz Turčije prispelo na tržaški terminal. Prevažalo je različno blago, namenjeno v Nemčijo, Nizozemsko in Belgijo. V torek so finančni stražniki ter cariniki pregledali vozilo in našli skoraj 800 škatel z orožjem, ki ga je bilo naročilo neko specializirano podjetje v Belgiji. Puške so bile redno prijavljene na carini, manjka pa obvezno dovoljenje, ki ga za prevoz strelnega orožja še pred prihodom

videoposnetek na
www.primorski.eu

Majhen del zaseženih pušk šibrovk so predstavili na novinarski konferenci na sedežu finančne straže na pomolu Fratelli Bandiera

FOTODAMI@N

nezakonite trgovine z orožjem. Turškega šoferja ni doletela nobena kazen, preiskovalci preverjajo položaj vseh vpletenih.

»Vedno smo pozorni na blago, ki ga pretovarjajo v pristanišču. V zadnjem obdobju pa smo iz razlogov, ki jih vsi poznate, nadzor poostrih,« je na včerajšnji novinarski konferenci povedal polkovnik Gabriele Baron, poveljnik tržaške operativne skupine finančne straže. Nicola Palladino, ki je pri carinski upravi odgovoren za nadzor nad blagom in preprečevanje goljufij, je izpostavil, da potuje iz Turčije v Trst in obratno 250.000 tovarnjakov na leto. »Vse blago pregledamo prek predložene dokumentacije, na podlagi analize tveganja pa izvajamo globlje, fizične preglede tovorov,« je povedal Palladino. Na podlagi take analize so izbrali tovarnjak, ki je prevažal puške. Preiskovalci morajo ugotoviti, ali je manjkajoče dovoljenje zgolj sad birokratskega spodrsjlaja turškega izvoznika, ali pa se za tem skriva kaj hudega. Trgovci z orožjem so se morda hoteli izogniti nadzoru policijskih organov, kdo ve s kakšnimi nameni.

Polkovnik Baron je potrdil, da so tovrstne puške zakonite, ko jih spremljajo vsa dovoljenja, stanejo najmanj 400 evrov (tovor naj bi bil vreden pol milijona evrov). Ni varnostnih predpisov, na podlagi katerih bi morala tako obilen in nevaren tovor ščititi še spremna vozila, a je priporočljivo. Skozi tržaško pristanišče večkrat potuje tudi orožje, turški proizvajalci imajo za sabo dolgo tradicijo. Spletna stran znamke Winchester ponuja tovrstne potezne puške (pogovorno »pumparice«) za lov na race ter izpostavlja, da je winchester super X pump »najhitrejša potezna puška, ki lahko trikrat ustrelji v pol sekundi«. Major Alberto Cavallo, ki vodi pristaniško enoto finančne straže, je povedal, da to ni jurišna puška, je težja in manj priročna od »kalašnikova«, s svojimi šibrami pa je recimo primerna za vdiranje v hiše in streljanje v zaklenjena vrata. Puške si zdaj ogledujejo strokovnjaki.

Tovor je sumljiv, nekdo je kršil pravila in italijanski organi so to opazili. Kakršenkoli zaključek bi bil prenačilen.

Aljoša Fonda

POLICIJA - Tajnik policijskega sindikata Siulp Fabrizio Maniago

»Policisti brez sredstev in z zastarelo opremo«

Policisti z zastarelo opremo

FOTODAMI@N

DRŽAVNO TOŽILSTVO - 112 primerov Veliko več postopkov proti vodnikom ilegalnih priseljencev

Na porast vpliva tudi nemško vračanje migrantov - Fedriga za vojsko na mejah

V zadnjem letu se je število kazenskih postopkov zoper vodnike nezakonitih priseljencev več kot podneseterilo. Državno tožilstvo v Trstu je v lanskem letu obravnavalo manj kot deset primerov, letos pa 112. V letu 2011 ni bilo v Trstu niti enega postopka, povezanega s tovrstnimi kaznivimi dejanji. Podatki izhajajo z včerajšnjega srečanja med glavnimi tožilci iz Trsta, Gorice, Vidma in Pordenona, goriškim kvestorjem ter predstavnikmi okrožnega protimafijskega tožilstva in mejne policije. Gostitelj Carlo Mastelloni je dejal, da je ta porast povezan tudi z novo nemško politiko vračanja migrantov. »To so migranti, med njimi pa bi lahko bili tudi kriminalci,« je dejal.

Tožilca je javno pohvalil poslanec Severne lige Massimiliano Fedriga, ki pa je zaskrbljen, da bo dežela FJK poleg migrantov z balkanske poti sprejemala še tiste, ki se vračajo iz Nemčije. Deželo in Rim poziva, naj pošlje na meje vojsko.

CARLO MASTELLONI

blaga izda policija. To predstavlja kaznivo dejanje, saj mora biti orožje med prevozom po državah Evropske unije vseskozi sledljivo: brez prijave na policijo se lahko na poti med Trstom in Brusljem kaj izgubi. Uvedli so preiskavo, v sredo so orožje zasegli, pravnega zastopnika turškega podjetja, ki proizvaja orožje, pa so kazensko ovadili zaradi suma

OROŽJE - Odzivi Pohvale in tudi zaskrbljenost

Glavni tožilec Carlo Mastelloni je za agencijo Ansa komentiral, da gre za pomemben zaseg. »Ne glede na ozadje, ki ga še proučujemo, menim, da je finančna straža ravnala dobro, ko je v tem posebnem zgodovinskem trenutku poostrih nadzor v pristanišču, občutljivem območju, ki vpliva na vse mesto,« je dejal.

Predsednica parlamentarne protimafijske komisije Rosy Bindi je izjavila, da dogodka ne gre podcenjevati, ker so mafije vedno na preži in izkoriščajo vsakršen posel. Dejavnost finančne straže in carine sta pohvalila poslanca Ettore Rosato (DS) in Serena Pellegrino (SEL), ki je izrazila zaskrbljenost, da je to lahko samo vrh ledene gore.

PEN KLUB - Danes Pričevalec iz zapora »načrta Kondor«

Dreivšnji gost tržaškega PEN kluba (ob 18. uri v baru VITZs, Drevored XX. septembra 23) bo argentinski pisatelj Diego Barreda, ki se mu di v Italiji, da bi kot pričča nastopil na kazenskem procesu o zloglasni Operaciji Kondor, paktu med latinskoameriški vojaškimi diktaturami, ki je v 70. in začetku 80. let povzročil veliko gorja in smrtnih žrtev. Na rimskem porotnem sodišču se je februarja letos namreč začelo sojenje zoper 21 obtožencev.

Diego Barreda je bil sto dni zaprt v t.i. »breznu Banfield«, z njegovim pričevanjem pa so prepoznali Mario Victorio Moyano Artigas, ki se je leta 1978 rodila v tistem zaporu in so jo iztrgali materi, da bi jo posvojil policist. Njeno pravo identiteto so priznali leta 1987. Mati je Barreda takoj po porodu naročila, naj opiše njeno zgodbo: »Če boš prišel živ iz tega zapora, boš napisal našo zgodbo ali pa ne boš nihče.« Za njo se je izgubila vsakršna sled, morda so jo vojaki z letala – živo ali mrtvo – odvrgli v morje, saj so tedaj to redno počenjali. Barreda je pozneje napisal roman *En el pantano*, ki je v Argentini pravkar izšel.

Italijanska vlada mora prispevati več denarja za varnost in specifično za novo opremo in tudi obleke policistov, ki so zastareli in jih občasno nadomeščajo sami policisti na lastne stroške. Sploh pa mora Rim bolj vlagati v sile javnega reda, ki dnevno opravljajo svoje delo kljub težkim in težko sprejemljivim delovnim pogojem. Če tega ne bo storila, bo težko zagotavljati varnost, ki je v bistvu mnogo krat odvisna od dobre volje policistov. To je poudaril pokrajinski tajnik sindikata policistov Siulp Fabrizio Maniago, ki je v tiskovni noti ožigosal obnašanje Rima. Prej je moralo več deset policistov iz tržaške mejne policije zagotavljati varnost na milanskem Expu, zdaj jih nameravajo začasno uporabiti za varnost v Rimu ob svetem letu. Toda obenem je vedno več pozivov in zahtev po večji varnosti na meji zaradi migrantov. Rim naj se torej odloči, pravi Maniago: ali poskrbi za okrepitev sil javnega reda, ali se posveti preštevjanju migrantov. Poleg tega mora vlada poskrbeti tudi za nova oblačila in obutve ter novo opremo (od čelade do ščitov in neprobojnih jopičev), ker bodo drugače policisti težko še naprej opravljali svoje delo, je še zapisal Maniago.

RIM - Na ministrstvu pomembni koraki za prihodnost tovarne, novo srečanje 2. decembra

Pozitiven premik za papirnico Burgo

Na ministrstvu za gospodarski razvoj je prišlo včeraj popoldne do pomembnega premika na poti reševanja štivalske papirnice Burgo in delovnih mest. Po večdnevem izredno ostrem pogajanju je skupino Burgo naposled v Rimu prvič zastopal pooblaščen upravitelj Paolo Mattei, ki se je o prihodnosti tovarne pogovarjal s koordinatorem ministrskega urada za podjetja v krizi Giampietrom Castanom, s predsednico Dežele Furlanije-Juljske krajine Deboro Serracchiani, odgovornim za odnose s sindikatom Paolom Simonatom in predstavniki sindikatov Cgil, Fistel, Slc, Uilcom in Ugl.

S srečanja je izšlo kar nekaj pozitivnih oziroma spodbudnih vesti. Prva je v tem, da se bo pogajanje nadaljevalo prihodnji teden, druga pa, da je vodstvo Burgo vzelo v pretres možnost, da druga produktivna linija ostane odprta in da lahko celo razmislija o krepitvi vse papirnice. Tretja vest je ne nazadnje v tem, da bodo skupaj poiskali alternativno rešitev glede mobilnosti, ki pelje kot znano navadno ljudi v brezposelnost. Morebitna preobrazba proizvodnje na drugi produktivni liniji bi namreč zahtevala nekaj časa, po mnenju mnogih pa bi to bila odlična rešitev, kajti papirnica z zdajšnjo proizvodnjo ni konkurenčna. Dalje in ne nazadnje je spodbudna tudi novica, da naj bi Burgo okreplil in tudi tehnološko posodobil tretjo produktivno linijo.

Sicer so se pogajanja začela dokaj ostro. Namesto srečanja med vsemi dejavniki, ki je bilo predvideno dopoldne, so se sprva sestali predstavniki vlade in skupine Burgo, nato predstavniki vlade in sindikatov. Po teh dveh srečanjih je končno prišlo do glavnega, ki se je zaključilo popoldne. Po končanem dogovarjanju so podpisali sporazum, ki bo osnova za prihodnje soočanje na kriznem omizju v sredo, 2. decembra. V dokumentu je zapisano, da se bodo že prihodnji teden začeli dogovarjati glede proizvodne preobrazbe 2. linije, glede okrepitve 3. linije in glede morebitnih ukrepov za zmanjšanje stroškov dela. Poleg tega bodo skušali poiskati najboljšo pot oz. socialne blažilce, ki bi lahko nadomestili mobilnost za 153 ljudi.

Skupina Burgo se je na rimskem srečanju obvezala, da bo v kratkem pripravila oziroma predstavila sprejemljivo ponudbo o preureditvi druge proizvodne linije ter naložbah za izboljšanje učinkovitosti tretje. Deželna predsednica Serracchianijeva je ocenila, da je bil storjen pomemben korak naprej.

A.G.

Družba Porto servizi bo ostala v javnih rokah Pristaniški odbor sprejel proračun za leto 2016

Družba Porto di Trieste Servi-zi, ki je v lasti tržaške Pristaniške oblasti, ne bodo privatizirali. Pristaniški odbor je na zadnji seji podprl odločitev izrednega komisarja Pristaniške oblasti Zena D'Agostina, da se prekine prodajo 51 odstotkov delnic. Nasprotno, ta družba bo postala sestavni del Pristaniške oblasti, ki bo neposredno nudila oz. upravljala omenjene storitve.

Družba Porto di Trieste Servi-zi bo tako postala neodtujljiva in bo nudila »storitve, namenjene izključno za Pristaniško oblast v funkciji izboljšanja učinkovitosti, varnosti in delovanja skupnih delov pristanišča, ter za upravljanje imovine Pristaniške oblasti«, je razložil D'Agostino. Družba se bo ukvarjala z dobavljanjem vode in elektrike, z vzdrževanjem, z urejanjem prometa, z upravljanjem poslopij ter tehnoloških storitev in omrežij. Pristaniški odbor je s to odločitvijo dejansko ukinil eno izmed postavk načrta o privatizacijah, ki ga je sklenil pristaniški odbor

7. pomol tržaškega pristanišča

FOTODAMJ@N

21. oktobra lani, ko je bila še na čelu pristanišča predsednica Marina Monassi. Pristanišče bo odslej nudilo kakovostnejše storitve po nižji ceni, je še poudaril D'Agostino.

Pristaniški odbor je tudi soglasno sprejel proračun za leto 2016. Konec leta bodo po predvidevanjih zabeležili proračunski presežek 4.081.000 evrov. Leta 2016 naj bi bili prihodki v višini 124.700.000 evrov,

stroški pa 124.631.000 evrov. Poslovni izid bo torej predvidoma 69 tisoč evrov, proračunski presežek 31. decembra leta 2016 pa 4.150.000 evrov. Med proračunskimi postavkami velja omeniti varčevanje pri upravljanju ustanove (-1.340.000 evrov) in glede naložb za obnovo infrastrukture 76.994.000 evrov, ki bodo v glavnem za gradnjo logistične ploščadi.

OBISK - Predsednik oblasti za boj proti korupciji Raffaele Cantone

Korupcija je zlo?

Raffaele Cantone med predavanjem

FOTODAMJ@N

Mafija še do pred nekaj desetletij v Italiji ni bila zlo. Danes so se stvari spremenile in so v državi domala vsi prepričani nasprotno. To žal še ne velja za korupcijo, ki so mnogi preveč let podcenjevali. Korupcija predstavlja za državo in za državljane hudo škodo, pa vendar je nihče ne obravnava kot zlo. Nasprotno, od tega smo še daleč. Boj se je vsekakor že začel.

Predsednik državne oblasti za boj proti korupciji Raffaele Cantone je včeraj v mestnem hotelu več kot pol ure predaval o fenomenu, ki je v Italiji že tako zakoreninjen, da je vprašanje, ali ga je sploh mogoče premagati. Korupcije ni mogoče uničiti, a jo lahko krepko omejimo, pravi Cantone. To je pač svetovni pojav, ki ga ne bo nihče izničil. Toda v mnogih državah so dokazali, da je temu mogoče kljubovati. Po eni strani se je pokazalo, da korupcija škodi razvoju, saj dejansko izniči konkurenčnost in torej podjetja nimajo potrebe po inovaciji, ampak se omejujejo na plačevanje ljudi, ki jim zagotavljajo zakupe in položaj, je razložil Cantone. Zdrava podjetja pa bežijo v tujino. Ni naključje, da so države, kjer je najbolj razvita korupcija, najmanj razvite.

Po drugi strani se je izkazalo, da so države, kjer imajo občani nadzor nad dogajanjem v javni upravi, najmanj podvržene korupciji. Rešitev je torej v transparentnosti v javni upravi, ki jo Italija in še zlasti nekatere dežele kravo potrebujejo. Poleg tega je nujna preventiva. Cantone je kot primer navedel milanski Expo: vsa podjetja so vnaprej vprašali, kaj in kako bodo izvajali dela, medtem ko javna uprava navadno kontrolira izvajanje del šele po zaključku. Če to sploh stori.

Kaj pa Dežela FJK? Ta je manj podvržena mafiji in korupciji, je še povedal Cantone ob robu srečanja. Toda pri velikih gradnjah in projektih, kot je obnova starega pristanišča, je treba biti pozorni, ker je to prava vaba za kriminalce. Poglavito je torej biti budni in dobiti prava protitelesa.

Aljoša Gašperlin

UNIVERZA - Izobraževalno srečanje za novinarje

Tudi od medijev je odvisno, kako dojemamo migrante

Srečanje je bilo v veliki dvorani tržaške univerze

FOTODAMJ@N

Mediji imajo veliko moč in zaradi tega tudi veliko odgovornost, predvsem ko poročajo o najšibkejših členih družbe, med katerimi so nedvomno begunci, prosilci za azil in migranti. Na razlike med temi pojmi in pogoste napake oziroma napačen pristop do tega pojava so novinarje včeraj opozorili na izobraževalnem tečaju, ki ga je v veliki dvorani tržaške univerze priredila Novinarska zbornica. Predavale so novinarka deželneega sedeža RAI Eva Ciuk, predstavnica Visokega komisariata ZN za begunce Veronika Martelanc, sodelavka urada Unar Paola Di Lazzaro in prefektinja Francesca Adelaide Garufi (Barbara Gruden in Gianfranco Schiavone sta bila upravičeno odsotna), poleg teme medijev so se dotaknile širše in zapletene svetovne teme migracij; o vsem tem bomo še poročali.

Odbornik Kraus bo jutri prižgal božične lučke

Tržaški odbornik za gospodarski razvoj in turizem Edi Kraus bo jutri ob 17. uri prižgal letošnje božične lučke, ki se bodo simultano zasvetile v vseh mestnih predelih, kjer so jih v prejšnjih dneh namestili. Tako bo razsvetljena občinska palača na Velikem trgu, pri Sv. Jakobu, v Ul. Mazzini, v Ul. S. Nicolò, v tržaškem getu, na Trgu Cavana, na Borzernem trgu, pa tudi na Opčinah.

Božična darila za boj proti raku

Prostovoljci združenja za boj proti rakastim obolenjem Airc bodo danes in jutri v Ul. S. Nicolò (na vogalu z Ul. Dante) ponujali lična božična darila in zbirali prostovoljne prispevke, namenjene boju proti raku.

Občinski vrtovi zaprti

Tržaška občina je dala včeraj zaradi burje zapreti vse občinske vrtove. Ti bodo - zaradi istega razloga - zaprti tudi danes.

Zaprti občinski uradi

Tržaška občina obvešča, da bodo 2. in 9. decembra od 8.30 do 12.15 zaprti uradi vseh občinskih izpostav zaradi udeležbe občinskega osebja na obveznih izpopolnjevalnih tečajih. Uradi bodo odprti popoldne od 14. do 16. ure.

Občinski protokol za boj proti podkupovanju

Na tržaški občini bodo danes podpisali protokol med občinsko upravo in sindikalnimi predstavniki o »pravilih za oddajo zakupov in izvedbo pogodb.« Protokol vsebuje tako imenovani pakt o integriteti, ki naj bi zagotovil »lojalnost, transparentnost, korektnost in največji možni trud za boj proti podkupovanju«. Nadalje naj bi protokol zagotavljal večjo zaščito delavcem, pa tudi jamstva za višjo kakovost in učinkovitost javnih služb občanom.

Javno srečanje o drevesih na Drevoredu 20. septembra

Tržaški občinski odbornik za javna dela bo danes ob 17. uri v baru gledališča Rossetti na javnem srečanju predstavil občanom posege, ki jih bo mestna uprava opravila za posaditev novih dreves na območju Drevoreda 20. septembra. Obenem bo pjasnil, zakaj je bilo - zaradi javne varnosti - potrebno posekati več dreves na drevoredu.

Knjiga o Matteu Salviniju (... sottovuoto spinto)

V knjigarni Lovat na Drevoredu 20. septembra 20 bodo danes ob 18. uri predstavili knjigo Matteo Salvini sottovuoto spinto Micheleja De Lucie, ki je letos izšla pri založbi Kaos edizioni. Ob avtorju bo o knjigi spregovoril tržaški župan Roberto Cosolini.

Predvolilni »laboratorij« miljske desne sredine

Laboratorij 2016 - to je ime, ki si ga je miljska desna sredina zadala za svoj predvolilni program. Predstavila ga bo danes ob 10. uri v kavarni Al Mandracchio v Miljah. Prisotni bodo Paolo Polidori (Severna liga), Daniele Mosetti (Fratelli d'Italia), Emiliano Lopreato (Forza Italia) in Giovanni Bligora (Rivolta l'Italia).

SLOV.I.K. - Danes v čitalnici Narodne in študijske knjižnice

Predstavitev spletnih virov za slovenščino

Podatkov o rabi jezika danes ne pridobivamo več iz tiskanih priročnikov (slovnice, slovarja, pravopisa), ampak predvsem s spletnih jezikovnih virov in orodij. To velja tako za strokovno javnost (učitelje, profesorje, novinarje, prevajalce, lektorje ...) kot tudi sicer za vse govorce nekega jezika, ki podatke o ustreznosti določene rabe iščejo za potrebe vsakdanjega sporazumevanja.

Tudi za slovenščino je na voljo množica sodobnih jezikovnih tehnologij, ki o jeziku govorijo drugačno zgodbo od tiste, ki smo je navajeni iz učbenikov.

Med govorce slovenskega jezika v Italiji je potreba po hitrem, učinkovitem in uporabniku prijaznem dostopanju do spletnih orodij za slovenski jezik še posebej občutena. Zato so se na Slov.I.K.-u odločili, da pristopijo k pobudi Oddelka za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki je pripravil projekt V mavrici jezikovnih podatkov – Predstavitev spletnih virov za slovenščino.

V sklopu tega projekta bodo predavatelj oddelka izvedli dve delavnici – eno v Trstu in eno v Gorici –, v sklopu katerih bodo predstavili načine pridobivanja jezikovnih podatkov iz sodobnih digitalnih virov, pri čemer se bodo posebej osredotočili na jezikovni par slovenščina-italijanščina.

Temeljni viri bodo predstavljeni iz dveh zornih kotov: najprej bomo izvedeli, kako spletni viri pravzaprav nastajajo in v čem se razlikujejo od klasičnih jezikovnih priročnikov (slovarjev, slovnice, pravopisov); nadalje bomo videli, kako lahko s temi orodji opazujemo aktualen jezik, ki se dinamično spreminja, tradicionalni jezikovni priročniki pa tem spremembam vse težje sledijo.

Spoznali bomo vire, do katerih lahko dostopamo preko spleta. Začeli bomo s predstavitvijo spletnih slovarjev, nadaljevali pa s predstavitvijo korpusov (korpusi pisnega in govornega slovenskega jezika). Ogleдали si bomo orodja, s katerimi lahko iščemo po teh virih, spregovorili pa tudi o tem, v katerih virih bomo iskali določene podatke, pri katerih jezikovnih vprašanjih in dilemah nam bodo prišli bolj prav podatki iz klasičnih virov

Spletni Slovar slovenskega knjižnega jezika

(slovarja, pravopisa), kdaj pa nam klasični viri niso več v pomoč – oz. nam celo nudijo neustrezne informacije.

Tržaška delavnica bo v danes ob 17. uri v čitalnici NŠK (Ul. sv. Frančiška 20, 1. nadstropje); goriška de-

lavnicna pa bo dan kasneje, jutri ob 10.15 v Slovenskem šolskem centru (Ul. Puccini 14). Obe delavnici – vsaka bo trajala približno dve šolski uri – sta odprti za javnost, vstop je prost, prijave niso predvidene.

GLEDALIŠČE - La Contrada

Cinzia Leone v Disorient Express

Cinzia Leone v predstavi Disorient Express

V Bobbiovi dvorani v Ghirlandaiovi ulici se drevi začenja komični niz treh predstav, ki jih gledališče La Contrada ponuja svojemu občinstvu zunaj abonmaja. Kot prva bo nastopila Cinzia Leone, igralka in komičarka, ki se je gledalcem in še zlasti gledalkam prikupila v kulturni oddaji La TV delle ragazze tretje mreže RAI. Tokrat se bo skupaj s soigralcem Fabio Mureddujem predstavila s njunim besedilom Disorient Express, ki sicer ne pripoveduje o vlaklu, temveč je skupinska slika nas vseh v današnjih časih, ki nas vodijo v dezorientacijo, ko nas stalne spremembe spet in spet mečejo iz tira, ko trditvi o televiziji sledi nasprotna trditev po internetu, medtem ko lahko na tv izbiramo med stotinami kanalov, a nam vsi ponujajo isto: ljudi, ki pejo ali kuhajo.

V nizu treh komičnih predstav bo naslednja na sporedu februarja. Paolo Cevoli bo predstavil svoj Perche non parli, marca pa bo nastopil Mago Forest z Motel Forest.

Disorient express bo na sporedu samo drevi, in sicer ob 20.30.

GLEDALIŠČE MIELA - Nocoj

Trombeta stonada

Koncert in zgoščenka kantavtorja Stefana Schiraldija

Stefano Schiraldi s svojo kitaro

Tržaški kitarist in kantavtor Stefano Schiraldi bo nocoj v gledališču Miela s skupino, ki jo sestavljajo trobentač Gabriele Cancelli, basist Valentino Pagliel in tolkač Romabo Bandera na koncertu predstavil zgoščenko Trombeta stonada. Začetek ob 21. uri.

Včeraj danes

Danes, PETEK, 27. novembra 2015

VIGIL

Sonce vzide ob 7.19 in zatone ob 16.25 - Dolžina dneva 9.06 - Luna vzide ob 18.15 in zatone ob 9.27.

Jutri, SOBOTA, 28. novembra 2015

JAKOB

VREME VČERAJ: temperatura zraka 5,1 stopinje C, zračni tlak 1002,4 mb ustaljen, vlaga 61-odstotna, burja s sunki do 52 km na uro, nebo oblačno, morje razgibano, temperatura morja 15,2 stopinje C.

Lekarne

Od ponedeljka, 23. do nedelje, 29. novembra 2015:
Običajni urnik lekarn:
od 8.30 do 13.00
in od 16.00 do 19.30

Lekarne odprte tudi od 13.00 do 16.00

Trg Venezia 2 - 040 308248, Naselje Sv. Sergija - Ul. Curiel 7/B - 040 281256, Bazovica - Ul. Gruden 27 - 040 9221294 - samo s predhodnim telefonskim pozivom in z nujnim receptom.

Lekarne odprte tudi od 19.30 do 20.30

Trg Venezia 2, Naselje Sv. Sergija - Ul. Curiel 7/B, Ul. Ginnastica 6, Bazovica - Ul. Gruden 27 - 040 9221294 - samo s predhodnim telefonskim pozivom in z nujnim receptom.

NOČNA SLUŽBA

Lekarna odprta od 20.30 do 8.30
Ul. Ginnastica 6 - 040 772148.

www.farmacistitrieste.it

118: hitra pomoč in dežurna zdravstvena služba (od 20. do 8. ure, predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure).

Za dostavljanje nujnih zdravil na dom, tel. 040 350505 - Televisa.

Telefonska centrala Zdravstvenega podjetja in bolnišnic: 040 399-1111. Informacije KZE, bolnišnic in otroške bolnišnice, tel. (zelena številka) 800 - 991170, od ponedeljka do petka od 8. do 18. ure, ob sobotah od 8. do 14. ure. Nudi informacije o zdravstvenih storitvah, o združenih tržaških bolnišnicah in o otroški bolnišnici Burlo Garofolo.

Izleti

UNINT - Šola Umetnosti (MFU-Kulturni dom Ferriz Olivares) vabi v nedeljo, 29. novembra, na vodeni ogled razstave »Metamorfoza genija - El Greco« v Trevisu z Leonardom Calvom. Info na tel. št. 338-3476253.

SPDT organizira v nedeljo, 6. decembra, tradicionalni avtobusni »Izlet v neznanost«. Avtobus bo odpeljal ob 8.30 s Trga Oberdan in ob 8.45 iz Bazovice (pri Kalu). Vpis do vključno ponedeljka, 30. novembra, na tel. št. 040-413025 (Marinka) ali 040-220155 (Livio).

SKD VESNA prireja v soboto, 5. decembra, avtobusni izlet v Celovec na tamkajšnji božični sejum. Vključena sta prevoz in kosilo. Informacije in prijave: Tatjana (340-6709578), Ivana (340-8177156) in Mitja (333-4463154).

ZSKD organizira v soboto, 5. decembra, v sklopu projekta Mladi na odkrivanju kulturne dediščine, ekskurzijo v Gorico in Benečijo na spoznavanje slovenskih ustanov in na ogled slovenskega multimedialnega centra SMO v Špetru. Brezplačen izlet je namenjen mladim do 30 let. Info po tel. št. 040-635626 ali info@zskd.eu.

KAM NA SILVESTROVANJE? SKD Drago Bojan - Gabrovec organizira od 31. decembra do 3. januarja, novoletno potepanje v Lovranu pri Opatiji. Info in vpis na tel. št. 340-2741920 (Mirela).

Zveza cerkvenih pevskih zborov

vabi na

jubilejno 50. revijo odraslih zborov

Pesem jeseni 2015

v soboto, 28. t.m., ob 20. uri
v občinskem gledališču
France Prešeren v Boljuncu

Rojstva male

Nike

se z mamico Valentino in tatkom Igorjem veselimo in lepi družinici veliko srečnih dni želimo.

Nonoti, teta in strica
iz Štivana in Jamelj

Čestitke

V Nabrežini hišica stoji, kjer naš ADRIANO rojstni dan slavi. Veliko dragih dni, mu iz srca želimo vsi. Nataša, Aljoša, Marija in Renato.

Turistične kmetije

KMETIJA ŽAGAR JE ODPRTA
v Bazovici do 6.12.2015.

Vabljeni!

338-6048054

Zaprto ob sredah.

Osmice

IVAN PERNARČIČ ima v Vižovljah odprto osmico. Tel. 040-291498.

JADRAN je odprl osmico, Ricmanje št. 175. Tel.: 040-820223.

N'PULJH v Saležu je odprta osmica Fabjan. Vabljeni.

PRI DAVIDU v Samatorci št. 5 je odprta osmica. Vabljeni! Tel.: 040-229270.

SERGIO GIOVANNINI je odprl osmico v Ul. Modiano 2 (Strada di Fiume). Toplo vabljeni.

V LONJERJU ima Gabrijel osmico. Vabljeni na domačo kapljico in prigrizek. Tel.: 338-3976187.

VASILIJ PIPAN je odprl osmico v Mavinjah. Vabljeni! Tel. št. 040-299453.

Loterija 26. novembra 2015

Bari	9	86	14	76	10
Cagliari	41	7	31	37	45
Firence	46	76	14	63	3
Genova	25	66	11	53	24
Milan	56	12	49	55	84
Neapelj	68	15	85	59	5
Palermo	43	71	35	23	79
Rim	25	16	75	84	40
Turin	77	39	42	40	19
Benetke	4	28	36	67	43
Nazionale	40	7	31	63	24

Super Enalotto št. 142

12 36 45 67 77 88 jolly 11	
Nagradni sklad	29.351.946,34 €
Brez dobitnika s 6 točkami	-- €
Brez dobitnika s 5+1 točkami	-- €
3 dobitniki s 5 točkami	61.293,87 €
627 dobitnikov s 4 točkami	296,87 €
21.219 dobitnikov s 3 točkami	17,43 €

Superstar

Brez dobitnika s 5 točkami	-- €
2 dobitnika s 4 točkami	29.687,00 €
65 dobitnikov s 3 točkami	1.743,00 €
1.476 dobitnikov z 2 točkami	100,00 €
9.888 dobitnikov z 1 točko	10,00 €
22.205 dobitnikov z 0 točkami	5,00 €

SLOVENSKI KLUB - Predstavitev zanimivega dokumentarca Drago

Dragova mikrozgodovina sredi vroče in hladne vojne

Massimiliano Milič je s kamero spoznaval nonotovo zgodbo in svojo identiteto

Zgodba Draga Miliča je ena tolkih tržaških zgodb, v katerih se osebnost zgodovinar prepleta z globalno - mikrozgodbo z makrozgodbami, kot je na torkovem večeru v Slovenskem klubu dejal zgodovinar Gorazd Bajc, eden mnogih, ki jih je Massimiliano Milič prosil za pomoč pri pripravi svoje magistrske naloge iz filmskega ustvarjanja. Tržaški študent na univerzi v Glasgowu se je namreč odločil, da bo s kamero v roki raziskal družinske korenine. Tisto vejo družine, po kateri nosi slovenski priimek, a je zaradi krute usode ni mogel osebno spoznati. Približno tridesetminutni film Drago je tako pripoved o nonotu Dragu in očetu Sergiu, obenem pa potovanje skozi tržaško zgodovino v iskanju osebnih korenin. Kajti film se začne z besedami: moj priimek je slovenski, moj materni jezik pa italijanski. Nikoli se nisem popolnoma identificiral kot Italijan ali Slovenec. Kateremu narodu torej pripadam? Kdor si je v torko ogledal film v Gregorčičevi dvorani, ki je bila ob tej priložnosti premahna, je po polnem ogledu slišal tudi odgovor ...

Življenje Draga Miliča sta dramatično zaznamovali obe svetovni vojni. Prva je tržaško premožno družino, ki je v pristanišču vodila vpeljano gostilno, zlomila gospodarsko. Nove razmere, ki so ji sledile in so nekdanje večkulturno mesto nasilno poitalijančile, so v njem zbudile odpor: Drago je izgubil službo na jugoslovanskem konzulatu, kjer je bil kolega pisatelja Iva Andrića, bil večkrat aretiran, mučen, konfiniran na jug Italije. Po kapitulaciji se je pridružil britanskim silam, bil po vojni zelo verjetno sodelavec ameriških tajnih služb ... predvsem pa oče, ki tudi zaradi hudega spora z že bivšo ženo (Italijanko), ni bil prisoten v življenju svojih dveh sinov. Družinski konflikti so tako dobili tudi nacionalni predznak: sinova Slovenca Draga sta postala samo Italijana, ki slovenščine nista obvladala.

Massimiliano Milič je ob koncu filma, v katerem brez pretirane patetike spregovori tudi o bolečih družinskih zadevah, dejal, da bi rad film nadgradil s sorodnimi tržaškimi zgodbami. Vse, ki bi mu radi zaupali delček svoje družinske zgodovine, vabi, da se zglasijo na elektronskem naslovu massimiliano@bora.la. (pd)

Film Massimiliana Miliča (levo) je predstavil Gorazd Bajc

FOTODAMI@N

RAZSTAVA Windfall Paola Ferluge

V hotelu Abbazia v Ul. Geppa 20 bodo danes odprli razstavo tržaškega slikarja Paola Ferluge z naslovom Windfall. Na ogled bo vrsta del večjega in malega formata; nekatere je umetnik naslikal izrecno za opremo hotelskih prostorov.

Slikar je izbral angleški izraz windfall za naslov razstave, ker slednji pomeni bodisi sadež, ki pade pod silo vetra z drevesa, bodisi nepričakovan zaslužek.

Razstavo je uredil Didier Zompicchiatti. Odprta bo vsak dan od 13. do 19. ure

GOPČEVIĆ - Danes Fotografski obrazi odporništa

V Palači Gopčević, kjer je na ogled razstava partizanskih portretov znanega videmskega fotografa Danila De Marca, bo danes ob 17. uri v dvorani Bazlen na vrsti predstavitev projekta Obrazi odporništva. Fotografski arhiv VZPI-ANPI in ANED iz Trsta. Gre za bogat pregled portretov slovenskih in italijanskih partizanov, aktivistov, političnih preganancev in deportirancev s Tržaškega, ki jih hranijo v arhivih tržaških združenj partizanov in deportirancev. Pri pobudi sodeluje Arhiv družinskih fotografij (ARFF). Projekt bo predstavil Franco Cecotti.

Ti obrazi odporništva iz naših krajev na nek način dopolnjujejo razstavo Partizani neke druge Evrope, ki jih je mojstrsko ujel v svoj objektiv Danilo De Marco v raznih krajih naše celine. V nedeljo, 29. novembra, ob 17. uri, se bo niz pobud v okviru De Marcove razstave zaključil s pogovorom med Furio Colombom in Angelom Felicejem na temo Zakaj nam odporništvo vse razodene.

Fotografska razstava v Palači Gopčević bo odprta do 8. decembra, vsak dan, razen ponedeljkov, od 10. do 13. ure in od 16. do 19. ure.

OPČINE - Jutri v Prosvetnem domu Revija otroških in mladinskih plesnih skupin

Mladi ... do svobodnega giba

Šesta izvedba pobude Zveze slovenskih kulturnih društev - Nastopilo bo sedem plesnih skupin

Zveza slovenskih kulturnih društev v sodelovanju s Slovenskim kulturnim društvom Tabor prireja jutri ob 17. uri v Prosvetnem domu na Opčinah Revijo otroških in mladinskih plesnih skupin ZSKD Do svobodnega giba.

Na letošnji, šesti izvedbi revije se bodo z različnimi plesnimi zvrstmi predstavile skupine, ki delujejo pod okriljem Zveze slovenskih kulturnih društev v tržaški in goriški pokrajini ter gostje: otroška in mladinska plesna skupina Vigred iz Šempolaja pod vodstvom Jelke Bogatec, otroška plesna skupina Zumba Kids AKŠD Kremenjak, ki jo vodi Greta Lefons, skupini klasičnega plesa Relevè Slovenskega kulturnega društva Igo Gruđen iz Nabrežine, otroški baletni skupini Slovenskega kulturnega društva France Prešeren iz Boljunca pod mentorstvom Marjetke Kosovac, otroška plesna skupina SKD Tabor pod vodstvom Karin Podgornik in plesni skupini Slovenskega kulturnega društva Rdeča zvezda, ki jih zadnji dve leti vodi Ambra Cadelli.

Glavni smisel revije je spodbujati in razvijati umetniško in plesno dejavnost med mladimi in ponuditi mladim ustvarjalcem kakovostne priložnosti za eksperimentiranje, razvoj in nastopanje. Poleg tega ZSKD sledi cilju spodbujanja aktivne udeležbe mladih pri spoznavanju, ohranjanju in vrednotenju kulturne dediščine skozi aktivno soustvarjanje in konfrontacijo.

Dogodek, ki sodi v projekt Mladi na odkrivanju kulturne dediščine ljubiteljske kulture v iskanju novih izživov, je podprla Dežela Furlanija Julijska krajina, Služba za prostovoljstvo, solidarnosti in priseljence. Letošnja revija, že šesta po vrsti, se vključuje v obeležitev 70-letnice ustanovitve in neprekinjenega delovanja Zveze slovenskih kulturnih društev s poudarkom na mladih ustvarjalcih in s pogledom uprtim v nadaljnjih sedemdeset let.

Posnetek iz lanske izvedbe revije Do svobodnega giba

FOTODAMI@N

SALEŽ - V domači knjižnici srečanje s pesnikom

Kravos in njegova poezija

Udeleženci bralne značke Primorci beremo - Branju nazdravili z domačo penino

Izpovedi Marka Kravosa je prisluhnilo lepo število ljudi

FOTODAMI@N

Preteklo sredo so v knjižnici v Saležu gostili pesnika in pisatelja Marka Kravosa, ki se je srečal s šte-

vilnim občinstvom, med katerim so prevladovali udeleženci bralne značke za odrasle Primorci beremo. V ži-

vahnem in iskrenem pogovoru s prisotnimi je Kravos razkril svoj pogled na poezijo in prozo, tudi za otroke, o ustvarjanju, prevajanju, nagradah, ter razkril svoje načrte in želje.

Prijetno vzdušje, ki se je vzpostavilo med gostom in občinstvom, se je nadaljevalo tudi po uradnem srečanju, kajti z odlično penino znanega kraškega pridelovalca so nazdravili branju in knjigam, pa tudi mlademu in perspektivnemu kitaristu Glasbene matice Maku Skerku iz razreda prof. Janoša Jurinčiča, ki je poskrbel za glasbeno kuliso literarnega popoldneva in je s svojim doživetim izvajanjem prevzel prisotne. Občinska knjižnica je tako na najlepši način obeležila svoj rojstni dan in vabi v svoje prostore ob ponedeljkih in sredo, od 15.30 do 19. ure.

slovensko stalno gledališče SEZONA 2015/16

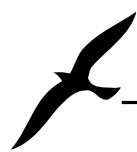
Lot Vekemans
ISMENA, NJENA SESTRA
režiser Igor Pison

DANES, 27. novembra, ob 20.30
v soboto, 28. novembra ob 20.30
v nedeljo, 29. novembra ob 16.00
ponovitve se nadaljujejo do 12. decembra

v Klubskem prostoru
z italijanskimi nadnapisi
zaradi omejenega števila sedežev je rezervacija obvezna!

BLAGA JNA SSG:
od ponedeljka do petka 10.00-15.00
040 2452616
www.teaterssg.com

INŠTITUT RITTMAYER - Na srečanju tudi gostje iz Slovenije

Nove tehnologije za slepe in slabovidne

»Kjer živi uspešno oseba s posebnimi potrebami, živijo uspešno vsi.« S to mislijo je tržaški inštitut za slepe in slabovidne Rittmeyer priredil včeraj posvet, ki je potekal v dvorani tržaškega muzeja Sartorio, na temo informacijskih in komunikacijskih tehnologij za slepe in slabovidne ter dostopnega turizma.

Srečanje sta uvedla predsednik inštituta Hubert Perfler in predsednik deželne konzulte za osebe s posebnimi potrebami in novoizvoljeni član državnega sveta Italijanskega združenja slepih in slabovidnih Enzo Zoccano. Oba sta poudarila pomen in hkrati hibe novih tehnologij, ki če z ene strani lahko spodbudijo popolno družbeno integracijo oseb s posebnimi potrebami, jo z druge strani lahko celo omejujejo. Primer je tehnologija, ki deluje na dotik (touch), in s tem lahko ustvari težave pri uporabi le-te s strani slabovidnih. Pri tem je Zoccano izpostavil ugotovitev, da je prilagajanje tehnoloških proizvodov specifičnim družbenim skupinam dražje od načrtovanja univerzalnih proizvodov. Prisotne je s pozdravom nagovoril tudi podpredsednik Pokrajine Trst, Igor Dolenc.

Uvodna gosta posveta sta bila Katjuša Koprivnikar iz ljubljanskega Zavoda za slepe in slabovidno mladino ter Roman Rener iz Geodetskega inštituta Slovenije (GIS), predstavila ju je Elena Weber, ravnateljica inštituta Rittmeyer. Ustanovi, ki sta ju na včerajšnjem srečanju predstavljala gosta, sta si fizični sosedi in sta mogoče tudi zaradi tega izpostavila tvorno sodelovanje. Roman Rener je tako predstavil projekta na področju turizma za slepe in slabovidne, ki jih je razvil GIS.

V prvi vrsti gre za satelitsko navigacijo, ki temelji na sistemu GPS. Tovrstno navigacijo je možno adaptirati tudi za potrebe slepih in slabovidnih pri premikanju v odprtih prostorih, tudi v turistične namene. Težave predstavlja pri vsem tem »pametni telefoni, ki niso ravno pametni, ker včasih odstopa njihova natančnost od pet do deset metrov, kar predstavlja v odprtem prostoru za slepe in slabovidne velik problem oz. nevarnost,« je razložil Rener. V nadaljevanju je opisal podobno tehnologijo, ki temelji na sistemu bluetooth, in ki služi za navigacijo v zaprtih prostorih: od šol, do muzejev. Ta tehnologija je bistveno cenejša od prve, ker je možno že obstoječe senzorske družbe Apple ustrezno programirati in namestiti v zaprtih prostorih. Tretja tehnologija, ki jo je opisal Rener, je tiskanje v treh dimenzijah. GIS je namreč opremljen s tovrstnimi tiskalniki in je že izdelal veliko 3D zemljevidov, predvsem za slovenske muzeje, ki so pomembno sredstvo slepih in slabovidnih na področju turizma.

Srečanje so v nadaljevanju oblikovali še Giovanni Righi iz tržaškega občinskega urada za inovacijo in gospodarski razvoj, Tiziano Agostini in Ilaria Santoro iz tržaške Oddelka za vede o življenju Univerze v Trstu, Anna Capiet-

Z leve Katjuša Koprivnikar, Elena Weber in Roman Rener

FOTODAMJ@N

to iz Oddelka za matematiko Univerze v Turinu, Mario Attini iz tržaškega oddelka Italijanskega združenja slepih in

slabovidnih ter Donatella Rudez in Carla Ghidina in inštituta Rittmeyer. Vsi so s svojimi prispevki utemeljili nove oz.

tehnološke prijeme za slepe in slabovidne v turistične namene.

Martin Lissiach

TRIESTE COFFEE CLUSTER - Deželni obračun poslovanja v letu 2014

Kava navrgla 600 milijonov €

Skodelica ... kave

FOTODAMJ@N

Kavni sektor v Furlaniji Julijski krajini je v letu 2014 dosegel rast prihodkov, saj so podjetja (28) izstavila račune za skoraj 600 milijonov evrov, kar je sto milijonov evrov več kot dve leti prej. Rast prihodkov so zabeležila tudi kavna podjetja v Trstu, združena v Agencijo tržaškega okrožja za razvoj kavne industrije (Trieste Coffee Cluster). Vsako je povprečno izstavila račune za dva milijona evrov. Podatki izhajajo iz študije, ki jo je po naročilu agencije Trieste Coffee Cluster in s finančnim prispevkom Dežele FJK izvedla agencija modeFinance. Z analizo so želeli definirati finančno-ekonomski položaj kavne panoge v Furlaniji Julijski krajini, še posebej v Trstu, ki se lahko pohvali, da zadosti več kot enemu odstotku (1,2 odstotka) svetovne porabe, kar je pomemben gospodarski dejavnik. Temu je treba dodati še podatek, da gre skozi tržaško pri-

stanišče 25 odstotkov kave, namenjene domačemu trgu.

Rezultate študije, v katero so vključili 28 podjetij, so predstavili na včerajšnjem krajšem posvetu na sedežu omenjene tržaške kavne agencije, kjer so poudarili, da kavni sektor beleži pomembno rast predvsem v količini poslovanja in dobičku. Iz analize izhaja da je gospodarska aktivnost po krajši krizi začela okrevati lani, kljub bolj-šim številkam pa so zaznali tudi nekaj kritičnih točk, ki zadevajo plačilno sposobnost podjetij. Ta se sicer izboljšuje, čeprav je lani več podjetij kot leta 2012 zaprosilo za dolgoročne vire financiranja, ki so nujni za njihove naložbe in rast podjetja. Polovica podjetij je odvisna od bančnih posojil, njihov dolg pa je šestkrat višji od neto premoženja. Lani je finančni vzvod, izračunan kot finančne in poslovne obveznosti glede na kapital, dosegal enake vrednosti kot v prehrabeni industriji.

Zanimiv je podatek, da kavna podjetja v naši regiji ustvarijo več prihodkov kot povprečna prehrabena podjetja. Dvignil se je tudi ROE (Return on Equity, donos na lastni kapital), in sicer na osem odstotkov, kar je za šest odstotnih točk več kot v deželni prehrabeni panogi. Pri oceni tveganja so naša kavna podjetja uvrščena v razred tveganja B in BB, kar je izredno pozitivno, saj to pomeni, da se je podjetjem izboljšala gospodarnost, to pa posledično pomeni, da so postala stroškovno bolj učinkovita. Izboljšalo se je tudi razmerje med tveganji in uravnoteženimi podjetji; iz analize je razvidno, da je bilo lani kar 55 odstotkov analiziranih podjetij »zdravih«, kar je za 23 odstotnih točk več kot leta 2011. V primerjavi s prehrabeno industrijo je ta podatek odličan, saj se z oznako zdrav lahko ponaša le 40 odstotkov deželnih prehrabnih podjetij.

Ob robu včerajšnje predstavitve podatkov o poslovanju kavnih podjetij v Furlaniji Julijski krajini je spregovoril tudi deželni odbornik za produktivne dejavnosti Sergio Bolzonello, ki je prepričan, da je kavna industrija pomemben motor razvoja v naši regiji in strateškega pomena za celotno italijansko gospodarstvo.

Sanela Čoralic

ODBOR DOLCI - Knjiga Ne znaš izbirati

Jolka in En Dolci

Predstavitve italijanskega prevoda knjige ob prisotnosti sina Danila Dolcija

Odbor Danilo Dolci je v torek predstavil knjigo Jolke Milič Ne znaš izbirati v italijanskem prevodu Non sai scegliere, ki jo je izdala Kosovelova knjižnica v Sežani. Knjigo je predstavila univerzitetna docentka Gabriella Valera, zatem pa je En Dolci, sin Danila Dolcija, predstavil film Bog klopov (Dio delle zecche), v katerem pripoveduje o »odkrivanju« očetovega dela na Siciliji, o gospodarski zao- stalosti tiste dežele in o mafiji, ki je v njej zagospodarila. Danilo Dolci se je temu uprl z nenasiljem, za svoje delo je prejel nagrado Lenin v Moskvi in Gandhi v Indiji, obenem je bil trikrat nominiran za nobelovo nagrado za mir.

Jolka Milič in En Dolci sta se spoznala v 80 letih preteklega stoletja, ko se je Danilo Dolci z ženo Elen Norman in otroci vrnil v rodno Sežano.

En Dolci in Gabriella Valera

FOTODAMJ@N

Knjiga Susanne Rigutti ilmondodisusanna

V knjigarni Mondadori v Ul. Cavana bodo danes ob 18. uri predstavili knjigo ilmondodisusanna, v kateri je avtorica opisala svoja prizadevanja za promocijo narave in predvsem Krasa.

OBLETNICA - Pred 70 leti se je rodila izpod peresa Astrid Lindgren

Vse najboljše, Pika!

STOCKHOLM - Kateri otrok ni vsaj enkrat v življenju sanjal, da bi bil Pika Nogavička? Da mu ne bi bilo treba hoditi v šolo, ampak bi cele dneve preživljal v vili Čira-Čara, svobodno plezal po drevesih in strehah, s prijatelji doživljal neverjetne dogodivščine ... in bil ob tem tako pogumen in močan, da ga prav nič ne bi prestrašilo?

Včeraj je Pika Nogavička praznovala sedemdeseti rojstni dan. 25. novembra 1945 je namreč na Švedskem, izpod peresa Astrid Lindgren, prvič izšla knjiga o tej pegasti literarni junakinji. Natanek zgodbe sega sicer v leto 1941, ko je pisateljica sedemletna hči Karin zbolela za pljučnico. Vsak dan si je želela slišati kakšno zgodbo, nekega dne pa je materi rekla, naj ji pove zgodbo o Piki Nogavički. Lindgrenova si je začela kar sproti izmišljati zgodbe o močni in junaški deklici, leta 1944 pa je med zdravljenjem izpahnjene glavnice v Stockholmu končno našla čas, da jih je tudi zapisala. Sprva je bil rokopis zavržen. Pika Nogavička je nato izšla kot njeno drugo književno delo pri ugledni založbi Raben in Sjörger, pri kateri je Lindgrenova dobila tudi prvo nagrado za otroško knjigo. Do leta 1948 sta prvemu delu sledili še *Pika Nogavička se vkrava na ladjo* in *Pika Nogavička v deželi Taka-Tuka*.

Na Švedskem je bilo posnetih več filmov o Piki Nogavički. V vlogi Pike se je preizkusilo več igralk, širši javnosti pa se je gotovo v spomin najbolj vtisnila Inger Nilsson. Kot je Nilssonova povedala v intervjuju za nemško tiskovno agencijo DPA, se je morala pozneje precej boriti za to, da ljudje v njej ne bi videli le Pike Nogavičke, ampak ponovno Inger: »Bilo je težko in je včasih še vedno. Vedno sem se morala spopadati s tem, zakaj sem tam. Me pri filmu želijo zaradi moje nadarjenosti, ali zato, ker sem bila Pika.«

Ljudje jo prepoznajo še danes. Sama to pripisuje temu, da so ljudje filme, v katerih je odigrala Piko, videli kot otroke, nato so jih gledali s svojimi otroci, pa potem ponovno z vnuki. S Perssonovo in Parom Sunderbergom, ki je zaigral v vlogi Tomaža, je drugače. Nista se podala v igralske vode. Sta »navadna človeka«

in živita v Španiji, pravi Nilssonova.

Ob jubileju Pike pa tudi ob 70-letnici svojega delovanja je založba Mladinska knjiga letos izdala nov prevod Pike Nogavičke. Zanj je poskrbela Nada Grošelj. Slovenci smo nov prevod dobili prvič po letu 1958. Piko je doslej več generacij poznalo v prevodu Kristine Brenkove. Uspešnica Lindgrenove je v Sloveniji doživela 19 ponatisov, bila prodana v 140.000 izvodih in se s tem zapisala kot najbolj prodajano prevodno mladinsko delo, je pred časom na predstavitvi knjige povedala urednica mladinskega leposlovia Alenka Veler.

Prevajalka Nada Grošelj je v intervjuju za STA dejala, da Pika še danes posebej sanja vsakega otroka, da bi bil močan, neodvisen in da z njim ne bi manipulirali.

Kljub sedemdesetim letom ostaja namreč pegasta Pika mlada. Najbrž zato, ker zna na življenje gledati z nasmehom. (sta, pd)

STALNO GLEDALIŠČE FJK - Ob 40-letnici Pasolinijeve smrti Svinjak - problematično življenje in tragična smrt sodobnega ne-junaka

TRST - Drama Svinjak (Porci-le) Piera Paola Pasolinija v interpretaciji režiserja Valeria Binasca, ki je do nedelje na sporedu v veliki dvorani Rossettijevega gledališča, se vrisuje v gledalčev spomin zaradi izredno jasne, skoraj prečiščene predstavitve nastopajočih likov in poteka dogodkov, z rahlim, a opaznim poudarkom na grotesknosti in odsekanim ritmom, ki daje misliti na sodobni grafični roman. Gre za koprodukcijo toskanskega stalnega gledališča Metastasio in Stalnega gledališča Furlanije Julijske krajine v sodelovanju s Festivalom dei due mondi v Spoletu, kjer je predstava doživela uspešno premiero uprizoritve. V Trstu se vključuje v niz prireditev v spomin na furlanskega

avtorja ob štirideseti obletnici njegove smrti.

Dramo Svinjak je Pasolini spisal leta 1966; dogajanje je postavljeno na posestvo v okolici mesta Godesberg blizu Bonna; osrednji lik je Julian, petindvajsetletni potomec bogate družine industrialcev, ki zaradi, po njegovem mnenju zgrešene, naravnosti lastne osebnosti, o kateri sicer veliko govori, a nikoli ne razkrije za kaj gre, ne zna in ne more ubrati kakršnekoli življenjske poti: ko sprejme samega sebe takega, kot je, pride do končne tragedije.

Vanj je zaljubljena mlajša Ida, ki je nasprotno polna energije in volje, da bi se politično angažirala, medtem ko se Julianova oče in mati, sprašujeta, ali je sinova ravnodušnost le upor

proti njima kot predstavnikoma materialistične družbe. Julianovo skrivnosti odkrije konkurent očetovega podjetja, ki je obogatel z izkoriščanjem Židov v koncentracijskem taborišču; za preprečitev morebitnega škandala izsili spojitev konkurenčnih družb. Na koncu edini od delavcev na posestvu izve za Julianovo tragično smrt in ukaže, da se o njej molči.

Valerio Binasco je dramo postavil brez kateregakoli navezovanja na Pasolinijev opus, na njegovo življenje in tudi ne na njegovo umetnostno naravnost. Osredotočil se je izključno na dogajanje v drami in na osebe, ki so vanj vpletene; ni se spuščal v uprizarjanje morebitnih stranskih motivov, ki bi lahko pogojevali vedenje nastopajočih oseb, tudi se ni spuščal v poglobljanje primerjanja med družbo, ki bi lahko bila svinjak iz naslova, čeprav je namigov v besedilu nič koliko, in tudi ne v druge prisposode, temveč je vse to prepustil intuiciji gledalca.

Tako se nastopajoče osebe izrisujejo tudi kot liki, ki ponazarjajo različne reakcije na življenje. Po svoje nežnega, nemočnega, neodločnega, a tudi neprijetnega Juliana, v katerem je režiser želel prikazati drugačnost, ki nujno nosi v sebi tragičnost, igra Francesco Borchi; mater, ki jo je življenje povozilo, in očeta, ki je poln samozavesti kot potomec kultivirane elitne družbe, igra ta Valentina Banci in Mauro Malinverno. Elisa Cecilia Langone je zaljubljena Ida, Fulvio Cauteruccio je očetov podjetniški tekmeč, Franco Ravera je poizvedovalec tekmečeve preteklosti, Pietro d'Elia je molčeči hišni služabnik, Fabio Mascagni je italijanski priseljenc, delavec na posestvu, ki sporoči Julianovo smrt. Kostume, ki sugerirajo družbeno vlogo likov, je ustvarila Sandra Cardini; prav tako sugestivno sceno Lorenzo Banci. (bov)

V vlogi Juliana in Ide igra Francesco Borchi in Elisa Cecilia Langone

SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM - Francoski pisatelj Pasca

Staršem vedno odprta drugače sami postajajo

»Če teroristov ni strah smrti, jih je strah življenja«

LJUBLJANA - Slovenski knjižni sejem je gostil pisatelja in filozofa Pascala Brucknerja iz Francije, enega od treh gostov letošnje države v središču. Pogovor je tekkel o njegovi knjigi *Pridni sinko*, romaneskni avtobiografiji, dostopni tudi v slovenskem prevodu, ter se raztegnil do družbenih ureditev preteklih desetletij, aktualnih razmer in celo vzgoje. V lani objavljenem *Pridnem sinku*, ki je v slovenščini izšel pri založbi Modrijan v prevodu Jaroslava Skrušnjaja, je opisal del svojega življenja v romaneskni obliki. Pisati ga je začel po smrti očeta, ki je bil nasilen do njega in matere, v širši zgodbi pa je spregovoril o generaciji 60. let, filozofov, s katerimi se je srečeval v Parizu, in »zadnjih preživelih« nadrealizma.

»Gre za izpoved resnice o samem sebi,« je povedal Bruckner. Svoje delo je označil za terapevtsko pripoved, s katero se je osvobodil sovraštva do avtoritativnega očeta, ki je bil »nostalgik po tretjem rajhu«. »To ni krščansko, a včasih je treba pozabiti na evangelij, da lahko preživimo,« je poudaril pisatelj. Pred njegovo smrtjo je pričakoval pojasnila, priznanje, da se je motil, a jih ni dobil. Bruckner sicer zagovarja, da staršem vedno odpuščamo, drugače sami postanemo pošasti. »Treba je razumeti drugega,« je opozoril.

V knjigi je, kot je povedal prevajalec, citiral velika imena francoske misli, med drugim svojega profesorja Rolanda Barthesa, enega od nadomestnih očetov, kot jih imenuje, ki so ga izoblikovali. Govori tudi o skupini mladih, ki so spomladi leta 1968 sodelovali v študentski revoluciji, a so se kasneje obrnili proti nekdanjemu razmišljanju in postali znani kot »novi filozofi«. Ti so bili po Brucknerjevih besedah igralci v zadnjem dejanju protitotalitaristične misli v Franciji, ki se je razvila z Albertom Camusom po drugi svetovni vojni. Če so v teh dvomesečnih študentskih protestih meni-

li, da gre za veliko proletarsko revolucijo, ne smeje. V resnici je šlo za pokol pad komunizma v Franciji. »Šlo je za veter in prekinilo s fascinacijo za jetsko zvezo, tudi nad maoizmom, mi avanturami, iz katerih se nisva le tudi do današnjega džihadizma«

Na vprašanje, kakšna je bila Paula Sartra, Bruckner odgovarja stran od politike, obenem pa ni v dar od Voltaira ni bilo drugega n veka. Medtem se Camus po njegov narave totalitarizmov. Tudi ne smann je teroristične napade razum njimi se, kot ocenjuje filozof, skrma do neke vrste mesijanstva, p spešiti s tem, da se pobije čim več Bruckner meni, da jih je strah živ zmotimo. A tudi to po njegovem dokazuje eden od napadalcev v slil in zbežal v Nemčijo, da ga isli

Da mladina išče nadomestl nju lahko bila kriva tudi »ultralit tji, ki »proizvaja« mladino brez ko hadizem, iščejo gospodarje, ki zav govi oceni je sicer mogoče biti us skrajnosti starševskega nasilja ali jemu otroku ničesar reči. »To so let,« je sklenil francoski gost. (ST

MLADIKA - Odmevna knjiga Virgila Gomizla

Moje življenje ali evropska zgodba o treh totalitarizmih

Z včerajšnje predstavitve knjige Moje življenje v Ljubljani

LJUBLJANA - »Osebna pričevanja so v tujini sestavni del zgodovinskega. Nihče od pričevalcev praviloma sicer ni seznanjen s celoto, ki jo je mogoče najti v arhivih, so pa osebna pričevanja direktni človeški zapisi posameznih dogodkov, katerih ni mogoče najti prav v nobenem arhivu,« je o eni izmed osrednjih vrednot knjige *Moje življenje* dejal urednik in avtorjev sootrpin na Golem otoku mag. Andrej Aplenc.

Včeraj je v konferenčni dvorani Študijskega centra za narodno spravo v Ljubljani potekala predstavitve knjige *Moje življenje* avtorja Virgila Gomizla, ki je prav te dni izšla pri tržaški založbi Mladika. Na dogodku so spregovorili urednik Marij Maver, mag. Andrej Alpenc in zgodovinar mag. Renato Podberšič. Knjiga je na voljo tudi na skupni stojnici zamejskih založb, ki je do nedelje odprta na knjižnem sejmu v Cankarjevem domu.

Podberšič je v uvodu izpostavil življenjsko zgodbo Virgila Gomizla, ki je bila zaznamovana s kar tremi totalitarizmi minulega stoletja. Kot mlad fant iz Križa pri Sežani je bil deležen fašistične strahovlade, sledila je kapitulacija Italije in njegova borba v partizanskih vrstah proti nacizmu, po drugi svetovni vojni pa je bil Virgil Gomizel obsojen in poslan na »družbeno koristno delo« na Goli otok. Po odsluženih kazni se je preselil v Trst in kasneje odšel v Avstralijo, kjer živi še danes.

»Gre za tako močno epsko zgodbo o partizanih, Golem otoku in izseljeništvu, da smo se na

založbi takoj odločili za objavo. Svoje je prispeval tudi Alojz Rebula, ki je zgodbo prebral tako rekoč na dušek. Prepričan sem, da bi bila odločitev, ob zgodbi te vrste, podobna tudi pri drugih založbah,« je o brezkompromisni odločitvi za izdajo knjige *Moje življenje* dejal avtor in urednik Marij Maver.

V nadaljevanju je Andrej Aplenc predstavljal prva srečanja z avtorjem. Posledično je našel nekaj specifik in podrobnosti o delovanju Golema otoka, ki jih tako Virgil Gomizel kot tudi Aplenc je za zapahi tega jugoslovanskega gulaga znašel že večkrat (tako imenovani dvomotorec), več kot 10 let poznata. Med drugim je še dejal, da delo *Moje življenje* odlikuje neverjetni intelektualni dar pripovednika in izjemno oster spomin avtorja Virgila Gomizla.

Ob koncu dogodka je Marij Maver namigoval na nje Renata Podberšiča glede novih izdaj pri založbi Mladika še dejal, da urednik Ivo Jevnič pravlja še en podobno odmeven rokopis, ki ga bo izdal v prihodnosti.

al Bruckner o knjigi Pridni sinko

«... pustimo, anemo pošasti ...

«... ljenja, svobode, možnosti, da se zmotimo»

evolucijo, se Bruckner temu da- p velikih komunističnih idej, raz- je za gibanje, ki je pripeljalo nov- hodne inteligence ne le nad Sov- vietnamizmom, kastrizmom, vse- mo povsem izšli in ki so pripelja- na,« trdi Bruckner.

a pri razbijanju leve vloga Jean- a, da je bil anarhist, ki se je držal edel, kaj se v resnici dogaja. Ven- medijsko bolj izpostavljenega člo- ovih besedah ni motil glede pra- edavno preminuli Andre Gluck- mel daleč pred drugimi. Za sled- iva več virov navdih, od naci- o kateri je apokalipso treba po- ljudi. Če teroristov ni strah smrti, ljenja, svobode, možnosti, da se n prepričanju ni povsem res. To Parizu, ki se je zadnji hip premi- amska država ne bi ubila.

ke v nasilju, bi po njegovem mne- deralna vzgoja« zadnjih desetle- ompasa.»Vsi, ki jih navdušuje dži- akažejo,« meni Bruckner. Po nje- pešen pri vzgoji, ne da bi padli v i do tega, da si starš ne upa svo- končne posledice revolucije 60. (A)

NACIONALNI SVET ZA KULTURO

Zahtevajo odstop

Leta 2016 se bodo posvetili tudi vrnitvi istrskih umetnin

LJUBLJANA - Nacionalni svet za kulturo od premierja Mira Cerarja zahteva, naj razreši resorno ministrico Julijano Bizjak Mlakar. Njegovo odločitev pričakuje do 17. decembra, v nasprotnem primeru bo svet v državni zbor poslal odstopno izjavo, so sklenili na večrajšnji seji. Člane sveta, ki usmerja nacionalno strategijo za kulturo, je državni zbor za dobo petih let imenoval julija lani na predlog vlade. Pismo premierju je prebral predsednik sedemčlanskega sveta Metod Pevec. Poleg njega so ga podpisali še Milena Mileva Blažič, Andrej Blatnik, Sonja Ana Hoyer in Alja Predan. Uroš Lajovic se zahtevi ni pridružil, prav tako ne Jadranka Plut, ki sicer podpira očitke, ki so bili izrečeni proti ministrici, ne pa tudi poziva k njeni razrešitvi. Svet je zahtevo v pismu strnil v šest točk. Menijo, da je vodenje ministrstva za kulturo izrazito politično in ne strokovno, ministrici očitajo počasnost pri zakonodajnih spremembah ter ustanovitev komisije za pomoč pri pripravi strokovnih izhodišč modernizacije javnega kulturnega sektorja. V tej so, kot opozarjajo, imenovani sodelavci ministrstva in direktorji ustanov, ki prejemajo najvišje deleže sredstev z ministrstva. Ministrstvu očitajo, da zavrača uresničevanje nacionalnega programa za kulturo, razočarani so nad nepremišljeno in avtoritarno kadrovsko politiko, dvomijo pa tudi o tem, da ministrica razume resnost razmer v kulturi in da jih je znala uspešno predstaviti pri oblikovanju proračuna za kulturo v letu 2016 in 2017.

Državni sekretar Anton Peršak je ob tem poudaril, da je ministrici uspešno izbrati 35 milijonov evrov za programske projekte ter da bo integralni del proračuna za kulturo v letu 2016 višji. Direktor Slovenske filharmonije Damjan Damjanovič pa je napovedal, da bo s somišljeniki prav tako poslal pismo Cerarju, v katerem bo pojasnil neresničnost nekaterih navedb sveta. Do poziva je bil kritičen tudi Denis Miklavčič iz sindikata

Julijana Bizjak Mlakar FOTODAMJ@N

Glosa, ki je izrazil razočaranje nad politiziranim delom sveta.

Kot so se odzvali na ministrstvu, je Bizjak Mlakarjeva neprijetno prese- nečena nad ultimativnim tonom pisma, saj se je med razpravo na seji izkazalo, da med kulturniki ni usklajeno. Pismo v nepovezanih točkah navaja le nekonkretne očitke, pripisujejo ga »politizaciji strokovnega telesa ter prevladi zasebnih interesov«.

Člani sveta so štiriurno sejo sicer začeli s sprejetjem programa dela in finančnega načrta sveta za leto 2016. V prihodnjem letu naj bi se posvetili konceptu novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika, zasebnemu vlaganju v kulturo, položaju sodobnega plesa, vrnitvi v Italiji zadržanih umetnin in arhivov iz Kopa, Izole in Pirana, digitalizaciji arhivske dediščine in kulturno-umetniški vzgoji.

Največ časa pa je jim je vzela razprava o problemih odločanja v slovenski kulturi. Na to temo je spregovorila vrsta povabljenih gostov, med njimi nekdanji minister Uroš Grilc in direktor JSKD Igor Tršar, ki vodi omenjeno komisijo za pomoč ministrstvu. Arhitekta Miha Cimolini, ki je bila nekoč člana strokovne komisije na ministrstvu, je bila kritična do delovanja teh komisij. (STA)

POGOVOR - Aleksander Rojc o zborniku ob stoletnici Glasbene matice

»Med klasično kulturo in tehnologijo ni kontradikcije«

Jutri ob 17.30 ga bodo predstavili na tržaški Trgovinski zbornici

TRST - Jutri ob 17.30 bo v veliki dvorani Trgovinske zbornice na Borznem trgu predstavitev zajetnega dvojezičnega zbornika z naslovom Umetnostni izraz ob nacionalnem vprašanju – Glasba, likovna in besedna umetnost ob slovensko-italijanski meji v drugi polovici XIX. stoletja do prihoda fašizma. Gre za predavanja s celodnevne znanstvenega simpozija s sodelovanjem kvalificiranih mednarodnih strokovnjakov, ki ga je Glasbena matica, ob svoji stoletnici, priredila oktobra leta 2008 v tržaškem Narodnem domu. Koncept in realizacijo posveta je Glasbena matica poverila profesorju Aleksandru Rojcu, ki je tudi uredil publikacijo.

Na predstavitvi bo poleg Rojca in institucionalnih predstavnikov spregovoril profesor Massimo Bray, direktor italijanske enciklopedije Treccani in nekdanji minister za kulturo v vladi Enrica Lette. Aleksandru Rojcu smo pred jutrišnjim dogodkom postavili nekaj vprašanj.

Zakaj tak posvet in šele po sedmih letih publikacija s posegi udeleženi strokovnjakov?

Ob stoletnici Glasbene matice mi je vodstvo ustanove poverilo to nalogo in predlagal sem celodnevno srečanje. Obdobje druge polovice devetnajstega stoletja do začetka fašizma je s tega vidika še nezadostno obdelano in nudi še veliko možnosti za raziskovanje. Šlo pa je tudi za to, da poiščemo v tistem obdobju kozmopolitski predznak, ki ga je Trst vedno imel. Publikacija pa izhaja po tolikih letih zaradi znanih težav s financami. Vsekakor se mi zdi pomembno, da je izredno tehten prispevek predavateljev ostal zabeležen.

Lahko rečemo, da je v tem gradivu neka drugačna obravnava zgodovinskega obdobja, ki je bilo sicer že obdelano?

Predavatelji, ki smo jih za to angažirali, so se odzvali z navdušenjem in pristali na to, da iščemo nov način sinteze in podajanja zgodovine tega obdobja, brez ideoloških primesi, mitov in mitiziranja, ki so značilni za ta prostor. Fašizem, denimo, ni bil le stvar nasilja škvadristov, ampak je bil tudi skozi umetnost izraz neke ideologije. Tako je imel arhitekt Berlam kot glasnik italijanstva nasproti Fabianijevu univerzalnost, kot je razbrati iz prispevka Donate Levi.

Kaj je posvet prinesel novega s področja zgodovine glasbe in obravnavanega obdobja?

Skušali smo se poglobiti v različne vidike glasbenega jezika, da bi morda utegnili videti, kaj je bilo skupnega. V mojem eseju o glasbi je izpostavljena velika prisotnost Čehov. Prvič je interpretirana vloga, ki so jo imeli v tržaškem glasbenem svetu do prve svetovne vojne. Imeli so vpliv na slovenske glasbenike in jih stimulirali k širši izobrazbi. Čehi so prinesli v slovensko zavest spoznanje, da tradicija ni samo ljudska pesem, ampak, da so za svet in srednjeevropski prostor temeljni tudi Chopin, Mozart, Beethoven. Ampak Čehi so z veliko in kakovostno prisotnostjo v glasbi vplivali tudi na italijanski svet. Anton Skolek je kot mentor na italijanskem konservatoriju, recimo, pomembno vplival na Eugenia Visnoviza. Na tržaškem konservatoriju je imel kar dve generaciji študentov.

Pravzaprav je presenetljivo, kakšni sledovi so ostali za češko prisotnostjo v tržaškem glasbenem svetu.

Skolek seveda ni bil edini. Veliko vlogo je odigrala slovita violinska šola,

ki jo je na tržaškem glasbenem liceju vodil Arturo Vram in je osvojila didaktično metodo Čeha Otokarja Ševčika. Tudi pomembni tržaški violinist Cesare Barison se je izpopolnjeval pri Ševčiku. Seveda so tudi številni Slovenci študirali v Pragi in se vračali v Trst nabiti s panslavizmom. Vse to se je končalo s prvo svetovno vojno. Po Rapallu se o Čehih v Trstu ne govori več.

V tem zborniku, ki je že prava monografija, beremo o preteklosti, ki je za današnje pojme že davna. Kaj je lahko v njej stimulativen za prihodnost?

Upam, da politikanstvo, ki je v naših krajih dolgo vse skupaj zreduciralo na mizeren skupni imenovalac, ni uničilo tudi radovednosti. V tem smislu me v knjigi ohrabljuje poseg Miloša Budina.

Danes na Tržaškem živimo v drugačnem vzdušju, odpirajo se nove možnosti za srednjeevropski prostor in severni Jadran. Ljudje so željni kulture, treba pa jo je znati tudi ponuditi. Glede mladih sem optimist, ker si želijo informacij. Ko govorimo o umetnosti, pomislim na šolo, ki je glavni posrednik informacij mladim. Bistveno je, da ima obiskovalec liceja priložnost poslušati Beethovno simfonijo, da je videl pomembno likovno razstavo in poslušal orkester z velikim dirigentom. Ni kontradikcije med klasično kulturo in tehnologijo, ki prevladuje v današnjem svetu. Tudi sodobna tehnologija ni padla iz neba in mora sloneti na trdni osnovi. Zato ostajam optimist.

Dušan Udovič

glasba@primorski.eu piše Rajko Dolhar

NA VES GLAS

PRISLUHNI HITU!

We Were Here Boy

Indie pop
Grönland Records, 2015
Ocena: ★★★★★☆☆☆

Z današnjo glasbeno recenzijo se bomo nekoliko oddaljili od rok in metal glasbe ter se posvetili bolj pop, oziroma indie pop ritmom. Skupini je ime Boy, sestavljata pa jo dve dekleti in sicer švicarska pevka Valeska Steiner ter nemška glasbenica Sonja Glass. Punci sta pred mesecem dni izdali svoj nov glasbeni izdelek z naslovom We Were Here.

Glasbeni projekt Boy je nastal pred skoraj desetimi leti, ko sta se Steiner in Glass spoznali na nemški glasbeni univerzi v Hamburgu. Dekleti sta najprej nastopili na nekaterih univerzitetnih žurih, nekaj let kasneje pa ju je opazil nemški glasbeni producent in glasbenik Herbert Grönemeyer. Bend je tako leta 2011 podpisal pogodbo z neodvisno glasbeno založbo Grönland Records, kmalu nato pa je zagledal luč prvenec Mutual Friends. Zasedba je najprej zaslovela v Nemčiji in Avstriji, nato pa začela nastopati tudi drugod po Evropi in Združenih državah Amerike. Dekleti sta se že na začetku odločili za prijetno in tu pa tam poskočno pop glasbo, v kateri lahko prislunemo akustičnim kitaram in sintetizatorjem zvoka. Uporaba sintetizatorjev je krepko narasla v novem ploščku We Were Here, ki je oktobra izšel s pomočjo že omenjene založbe Grönland Records. Nov album sestavlja devet komadov za približno petintrideset minut pop glasbe. Prvi na vrsti je single, ki daje ime plošči. Gre za prijetno pesem, iz katere je takoj razvidno, da igrajo v novi plošči glavno vlogo ravno sintetizatorji zvoka. Naslednja Fear je morda boljša od prejšnje, melodija se nedvomno prej vtisne v spomin. Štiriminutna Hotel je ena izmed bolj umirjenih pesmi plošče, nato pa je na vrsti najdaljši komad albuma No Sleep For The Dreamer. Na koncu lahko prislunemo še komadu Rivers On Oceans, eni izmed boljših pesmi ploščke, in še zaključni Into The Wild. Sehr gut!

TRGOVINE

Danjel Radetič

danjel.radetic@primorski.eu

Nekoč je bila Standa

Standa je bila nekoč ena izmed največjih trgovin v Gorici; v podzemni etaži so prodajali jestvine, v pritličju - če me spomin ne vara - tekstil, v ostalih nadstropjih so bili naprodaj športni artikli, igrače, dodatki za dom... Po propadu Stande je bila palača na Verdijevem korzu nekaj let prazna; po krajiši prisotnosti marketa Billa se je v poslopje vselilo podjetje Sorelle Ramonda, ki je do junija lanskega leta v pritličju prodajalo blago skupine Benetton. Med lanskim poletjem se je začel postopek za obnovo palače, ki jo je družba Fratelli Ganassin končno speljala do konca. V prenovljenem poslopiju so uredili trgovino švedske verige H&M, v katero so včeraj kupci navalili, kot da bi bilo blago na policah zastoj.

Napovedi mestnih upraviteljev, da naj bi se po zaslugi nove trgovine na Verdijevem korzu goriški trgovski sektor pobral iz krize, se mi vsekakor zdijo pretirano optimistične; nova trgovina bo nečvorno poživila mestno središče, vendar bo sočasno pobrala kakega kupca nasproti stoječemu Oviessiju, ki prodaja po kakovosti podobno blago. Mogoče bo malce oškodovana tudi trgovina H&M v novogoriški Qlandii. Da bi nova prodajalna sama po sebi privabila v mesto trume nakupovalcev, ki bi napolnili še ostale okoliške trgovine... No, temu res težko verjamem. Podobna skepsa me preveča ob napovedi, da bo v goriškem mestnem središču odprla svojo restavracijo veriga Wiener Haus. Med goriškimi kuharskimi »institucijami« je poleg raznih vrhunskih gostiln - zlasti slovenskih - tudi restavracija Gianni. Zaradi njenih značilnih ljubljanskih zrezkov prihaja v Gorico kar nekaj ljudi; bodo zdaj še bolj množično prihajali zaradi industrijsko izdelanih in serijsko ocvrtih »wienerhausovih« zrezkov, ki jih dobiš v skoraj vsakem nakupovalnem središču?

GORICA - Mestno trgovsko ponudbo obogatila švedska veriga H&M

Gneča ob odprtju nakupovalnega centra

Vrsta morda res ni bila primerljiva s tistimi, ki nastajajo pred Appllovi trgovinami ob začetku prodaje novih modelov pametnih telefonov, za goriške standarde pa je bila gneča, ki smo jo včeraj dopoldne videli na Verdijevem korzu v Gorici, nekaj precej nenavadnega. Preko 150 ljudi se je že pred 11. uro zbralo pred vhodom nove trgovine švedske modne verige H&M, ki je po spomladanskem odprtju marketa Despar med Morellijevo ulico in Ulico Contavalle zasedla še preostale prostore centra Ganassin 55. Nakupovalno središče je zaživelo v stavbi, v kateri je nekoč obratovala Standa, nato pa market ter - do lanskega leta - trgovini Sorelle Ramonda in Benetton.

»Zaključil se je štiriletni projekt, v katerega smo veliko vložili. Želim si, da bi trgovska dejavnost v tej pomembni mestni ulici, kjer se je že koncentriralo precej trgovin, dobila še dodatni zagon,« je bil zadovoljen Filippo Ganassin, eden izmed lastnikov goriške palače, v katero se je vselila trgovina H&M. Odprtja

so se udeležili tudi goriški upravitelji. »Prihoda švedske verige v Gorico se veselimo. To je znamenje, da se na trgovskem področju stvari premikajo na bolje. Nova trgovina bo poživila mestno središče in bo vanj lahko privabila še druge dejavnosti,« je povedal župan Ettore Romoli, odbornica Arianna Bellan pa je pristavila, da je za odprtje trgovine v Gorici vladalo veliko zanimanje, čeprav je znakmo H&M mogoče najti tudi v Qlandii in nakupovalnem središču Tiare. Pričakovati pa je, da bo ponudba goriške trgovine, ki zaseda podzemno etažo, pritličje in prvo nadstropje palače na Verdijevem korzu - skupno za 1800 kv. metrov prodajnih površin - ne-

Pred novo trgovino na Verdijevem korzu se je včeraj zbralo preko 150 ljudi

BUMBACA

koliko drugačna oz. širša.

Odprtja niso zaznamovali nagovori, ampak poskočna glasba. Preden so v prodajne prostore navalili kupci in radovedneži vseh starosti in z obeh strani meje, so pri vhodu zaplesali uslužbenci. Le-teh je 20: 16 jih je že bilo zaposlenih pri švedski verigi, ostale so za-

poslili na novo. »Med tistimi, ki so upali, da bodo tu dobili delovno mesto, je bilo tudi pet bivših uslužbencev trgovine Sorelle Ramonda. Žal se to ni zgodilo, pustili so jih na cedilu,« je novinarjem zaupala gospa, po kateri bi morali odpuščenim uslužbencem imeti prednost pred ostalimi kandidati. (Ale)

VIPAVA - Fama je začela iz nič, danes je največje podjetje v občini

Dobavitelji tudi čez mejo

V prihodnjem letu novo nakupovalno središče in še en market - Kupce pridobivajo širše po Sloveniji, po Italiji in Hrvaški

Primorsko trgovsko podjetje Fama - Vipava se je v 25 letih od ustanovitve v garaži na vipavski Vojkovi ulici povečalo v uspešno verigo 24 maloprodajnih lastnih in franšiznih podeželskih marketov in dva podeželska nakupovalna centra. Podjetje ima v Sloveniji več kot 450 dobaviteljev, na italijanskem trgu pa sodeluje s trgovskim sistemom Coop in več drugimi italijanskimi dobavitelji. »Na svojih policah imamo tako proizvode originalne kvalitete za zahodnoevropski trg. Druga posebnost pa so proizvodi številnih kmetij in manjših slovenskih proizvajalcev, ki se vse bolj iščejo in odlično prodajajo,« poudarja direktor podjetja Aleksander Lemut.

Podjetje s 100 zaposlenimi je v lanskem letu imelo 18 milijonov evrov prihodkov, kar jih po velikosti uvršča na prvo mesto med podjetji v Občini Vipava. »Začeli pa smo praktično iz ničle,« se na prehojeno pot v zadnjega četrta stoletja ozira Lemut.

Fama ima dve osnovni dejavnosti, in sicer veleprodajo ter maloprodajo. Sektor veleprodaje ima centralno skladišče v Vrhpolju pri Vipavi. Od tam oskrbuje več kot 700 eksternih kupcev, večina je na področju Primorske.

»V zadnjih letih pa pridobivamo kupce tudi širše po Sloveniji, kot tu-

Fama v Vipavi

FOTO K.M.

di po Italiji in Hrvaški,« dodaja Lemut. Fama ima dva podeželska nakupovalna centra, in sicer v Vipavi ter Sežani. Verigo maloprodaje pa tvori še 24 lastnih in franšiznih podeželskih marketov od Trente do Pobegov pri Kopru.

»Pravkar odprti market Fama v Logatcu pa je naš prvi market izven Primorske. V letošnjem prazničnem letu smo temeljito prenovili in povečali markete v Divači, Cerknem in na Colu, kjer smo pogodbeno prevzeli tudi pošto. Največja pa je bila investicija v povečanje našega veleprodajnega skladišča v Vrhpolju, kjer smo postavili tri nove hladilne ko-

more. Novo hladilnico smo postavili tudi za potrebe supermarketa Fama v Vipavi. Skupno so vse investicije znašale 400.000 evrov,« opisuje direktor zadnje večje investicije, obenem pa za letošnje leto napoveduje rast prodaje, ki bo po sedanjih ocenah na koncu leta kar 6-odstotna. »Medtem ko beleži trgovina Slovenije rast nekje okoli odstotka. Prav tako je že sedaj jasno, da bo letos naše poslovanje pozitivno, tako kot vseh 25 let doslej,« napoveduje Lemut. V prihodnjem letu bodo odprli novo nakupovalno središče - kje bo stalo, Lemut zaenkrat še ne razkriva -, in še en market. (km)

Qubik ponovno odpira

Bar Qubik v KB Centru na Verdijevem korzu v Gorici bo z jutrišnjim dnevom ponovno odprt. Njegova nova upraviteljica je 35-letna Uršula Sumita Gregorič z Vogrskega. Na jutrišnjem odprtju ob 18. uri bodo postavili na ogled umetniška dela Alfreda De Locatellija, prebirali bodo pesmi, ki sta jih napisali Antonella Bukovaz iz Benečije in Valentina Del Cuore iz Gorice. Novogoriška glasbenika bosta poskrbela za jazz popestritev.

Qubik bo jutri spet odprt

BUMBACA

KULTURNI DOM GORICA

Ob 70-letnici osvoboditve

Koncert

BISERI SVOBODE

Nastopajo: ženska vokalna skupina **Danica** z Vrha, moška vokalna skupina **Sraka** iz Štandreža in godba na pihala **Krus** iz Doberdoba

Danes, petek 27. novembra 2015 ob 20.30

v Kulturnem domu v Gorici

Vstop prost

Skrgz

ACROSS THE BORDER

Za vse
naročnike imam
super darilo!

TO JE...
NOVICA!

Primorski dnevnik je edini časopis, ki brezplačno že zgodaj zjutraj prihaja na vaš dom. Tudi za leto 2016 ostaja naročnina nanj tako kot letos **230€**. Plačati jo je treba do 31.1.2016 in vsak izvod vas bo tako stal le **0,76 evra**.

Ob 70-letnici dnevnika vsem naročnikom poklanjamo **dragoceno darilo: zbornik "Primorski dnevnik - Okno v svet Slovencev v Italiji"**, ki prinaša bogat pregled dolgoletne dejavnosti dnevnika, ljudi, ki so ga ustvarjali in skupnosti, kateri je namenjen.

Naročnikom na tiskano izdajo Primorskega dnevnika nudimo **brezplačen dostop do spletne verzije časopisa**. Ob tem lahko brezplačno objavljajo male oglase in čestitke brez okvirja. Če se naročite takoj, boste Primorski dnevnik **do konca letošnjega leta na dom prejeli brezplačno**.

 Primorski
dnevnik

 Zadruga
Primorski dnevnik

informacije: Trst: 040 7786300 Gorica: 0481 356320
www.primorski.eu

GORICA - Villi Hermann

»Manjšinci moramo dvigniti glas«

Narodne manjšine, migracijski valovi, ekonomska kriza švicarskega kantona Ticino in še marsikaj drugega. Javno srečanje z Villijem Hermannom, dobitnikom nagrade *Darko Bratina, Poklon viziji 2015*, ki je v sredo potekalo v Trgovskem domu v Gorici, je poleg kinematografije obravnavalo številne aktualne teme. Po uvodnem pozdravu ravnatelja Slorija in vršilca dolžnosti ravnatelja Narodne in študijske knjižnice (NŠK) Devana Jagodica (njegov govor je v italijansko tolmačil Aleš Doktorič) ter vodje filmskega festivala Mateje Zorn, je v ospredje stopil švicarski režiser, sicer zagovornik in predstavnik italijanske kulture v Švici Villi Hermann. Z njim se je pogovarjala Vida Valenčič, ki je brezhibno prepletala italijanski in slovenski jezik.

Večni strah pred tujcem

Villi Hermann se je med večerom večkrat dotaknil migracijskih tokov in begunske krize. »Če pomislimo na bližnjo preteklost, med madžarsko revolucijo je v Švico prišlo mnogo Madžarov, ki so se nato integrirali, zatem pa se je marsikdo med njimi vrnil v domovino. Isto velja za revolucijo na Češkoslovaškem, gre pa za procese, ki so trajali od 10 do 20 let. Prav zaradi teh primerov še vedno verjamem v človeka, tudi v luči trenutnih dogodkov. Če pomislimo na obdobje po drugi svetovni vojni, takrat je bila Evropa uničena in si je bilo težko predstavljati, da bomo med sosedami sobivali; naj omenim le Francijo in Nemčijo. Tudi ko pomislim na naše dedke v Švici, ki so sodelovali s fašisti in nacisti; bilo je bolj malo razlogov za upanje v boljšo prihodnost, s dialogom, s spominom na preteklost in s potrpljenjem pa smo marsikaj dosegli. Če se potrudimo na obeh straneh, tako mi kot pribežniki, pa sem prepričan, da je sobivanje mogoče,« pravi Villi Hermann, ki opozarja na ambivalenten odnos

Švice in ostalih evropskih držav do tujcev. »Že med drugo svetovno vojno je Švica sprejemala nekatere Jude, druge pa je zavržala in jih ponovno pošiljala v nacistično Nemčijo. V Švici, tako kot drugod po Evropi, je danes veliko prosilcev za azil, katerih sprejemanje je zelo težavno. Te elemente bom najverjetneje vključil v svoj naslednji film, v katerem raziskujem usodo približno 200 francoskih dvajsetletnikov, ki so se uprli brezmiselni vojni v Alžiriji in so dezertirali. Takoj zatem so morali zbežati, saj so jih Francozi imeli za izdajalce; Švica je nekatere sprejela, druge pa odgnala.«

Režiser meje in vsakdanjega življenja

V svojih delih namenja Villi Hermann veliko pozornosti migracijam, delavskemu razredu, vsakdanjemu življenju ter geografskim, kulturnim in jezikovnim mejam; zaradi teh specifik ga imajo za »režiserja meje«.

Meja je v središču pozornosti tudi v njegovem filmu iz leta 1974 *Cerchiamo per subito operai, offriamo...*, ki so ga v sredo zavrteli v Trgovskem domu. Celovečerec pripoveduje zgodbo italijanskih čezmejnih delavcev, ki živijo vzdolž meje s kantonom Ticino in se vsak dan vozijo na delo v Švico. »Dolžnost režiserja in producenta ni ta, da predlaga določene rešitve, temveč mora prikazati realnost in opozoriti na probleme. Če je bilo nekoč približno 30.000 čezmejnih delavcev, ki jim je Švica priznavala zgolj pravico do zaposlitve v določenem gospodarskem sektorju, onemogočala pa jim je, da bi se na kakršenkoli drug način vključili v življenje civilno-družbene sfere, se stanje danes ni veliko spremenilo. Število italijanskih čezmejnih delavcev se je celo podvojilo, zaposleni so pretežno v terciarnem sektorju; tako Italija kot Švica v štiridesetih letih nista naredili ničesar, da bi se njihov položaj izboljšal,« ugo-

Vida Valenčič in Villi Hermann

tavlja dobitnik letošnje Kinoateljjeve nagrade. »Meje je treba prekoračiti tako s političnega kot z ekonomskega in geografskega vidika. Ko jih prečkaš, spoznaš nekaj novega, ki je sprva morda nekoliko nadležno, pusti ti pa določeno sled, s pomočjo katere lahko gledaš na svet z različnega zornega kota. Doživljanje obmejnega področja je v zadnjem obdobju zelo zaskrbljujoče. Če pomislim na vojno v Vietnamu, smo bili takrat priča številnim političnim in ljudskim gibanjem, ki so nasprotovali vojni. Masovne shode smo spremljali tudi med madžarsko revolucijo. Danes vse skupaj prepuščamo televiziji in internetu, v informacije se sploh ne poglobimo. Opažam premalo iniciative.«

Težave italijanskih Švicarjev

Režiser priznava, da je italijanska manjšina v Švici še vedno zapostavljena. »Smo manjšina, in tako kot pri vseh manjšinah, če ne dvigneš glasu, te ne slišijo, te povozijo. Prav zaradi tega je potrebno, da nastopamo skupaj. Sam vsako leto predprem kakega mladega režiserja pri pro-

dukciji njegovega filma. Sami si moramo ustvariti priložnosti, da na kulturni ravni kaj povemo. Filmi pa so dragi; če stane knjiga 10.000 evrov, stane celovečerec več kot milijon evrov, porabimo pa žal le javni denar; ki je namenjen kulturi. Zasebniki ne investirajo v kinematografijo, banke raje podpirajo pretok kapitala iz Singapurja v Honk Kong in se ne zmenijo za režiserje. Sam želim ponuditi priložnost mladim, ki želijo nekaj povedati. Mladi generaciji želim povrniti del tega, kar mi je bilo dano na življenjski, študijski in poklicni poti,« pravi Villi Hermann in opozarja na težave, na katere naletijo italijanski Švicarji. »Tako pisatelji kot slikarji, igralci ali režiserji imajo velike težave pri prodiranju na italijansko tržišče, saj vlada premalo zanimanja za Švicarje. Bolj dostopen je nemški trg. Italijanom imamo malo kaj ponuditi. Ponudimo lahko edino denar, a ga imamo premalo,« navaja režiser.

Kanton Ticino ni tako idiličen

O Švici se večkrat govori, kakor da bi bila neke vrste sanjska dežela. Villi Her-

mann opozarja, da to sploh ni; predvsem v kantonu Ticino se soočajo s številnimi težavami.

»V Ticinu imamo veliko bančnih zavodov, denar pa ni švicarski, saj gre za prihranke Italijanov iz Italije. Večji del Lombardije je skozi desetletja prevažal denar v Lugano, tako da imamo banke, ne pa lastnega denarja. Poleg tega ni industrije, nekoliko bolj razvita sta le administrativni in zavarovalniški sektor. V šestdesetih in sedemdesetih letih smo imeli tekstilno industrijo, ki smo jo zatem preselili najprej na Portugalsko ter zatem v Vietnam in Kambožjo. Imamo tudi velike težave pri privabljanju turistov. Če nekdo gre v Como, najde bolj poceni storitve in enako jezero kot v Luganu, testenine pa so boljše. Veliko študentov, ki pri nas zaključijo univerzo, se nato odseli drugam, kjer je več možnosti za zaposlitev in so višje plače. Ekonomski razcvet smo imeli v osemdesetih in devetdesetih letih, sedaj se je to obdobje zaključilo,« ugotavlja režiser. Ali smo podobno zgodbo že slišali tudi pri nas?

Albert Voncina

KRMIN - Fotografije Marka Vogriča

Pariška miška se je potepala po Krminu

Vogričevi fotografiji

Miška iz Pariza po Krminu je naslov fotografske razstave, ki jo bodo jutri ob 18.30 uri odprli v krminski kavarni Caffè Massimiliano. Avtor zanimivih posnetkov je Marko Vogrič iz Gorice, sicer vidni član in podpredsednik fotokluba Skupina75. Gre pa za fotografska dela, ki jih je goriški fotograf napravil s camera obscura, to se pravi s posebno tehniko, pri kateri je Vogrič pravi mojster. S to tehniko se goriški fotografski umetnik uspešno ukvarja že od leta 2007. Pri fotografiranju ne uporablja fotoaparata, temveč kartonsko škatlo brez objektiv. Objektiv namočeča čisto navadna luknjica v steni škatle, v kateri je seveda nameščen fotografski film. V fotografskih krogih je ta tehnika zelo v čišlih, kajti njeni rezultati se odražajo v foto-

grafijah s poudarjeno širino in globino ter zahtevajo dolgo izpostavljanje, tako da so podrobnosti na posnetkih zelo jasne - tako tiste v ospredju kot tudi one bolj oddaljene od kamere. Ta tehnika pa ni primerna za fotografiranje gibljivih subjektov, zato te fotografije zadobijo nekak prizvok nerealnega privida. Škatlo-kamero fotograf postavi na tla, tako da je ta način posnemanja dobil ljubkavalno ime »slikanje z miško«. Vogričeva miška je obiskala veliko krajev. Na krminski razstavi bosta prikazana njeno potepanje po Parizu iz pred nekaj let in njeno pritlehno raziskovanje po krminskih ulicah, ki ga je opravila pred kratkim. Kritično oceno o izpostavljenih delih bo iznesla poznavalka raznih umetnostnih zvrsti Cristina Feresin iz Gorice. (vip)

GORICA - V Semeniški ulici

Šest družin že tri mesece brez tople vode in kurjave

»Ko si nekoč imel katerokoli težavo z dobavo plina ali električne energije, si poklical občinsko podjetje AMG in so ti takoj priskočili na pomoč. Danes z novimi podjetji za javne storitve kličeš na zelene številke, pišeš priporočena pisma, vendar se nič ne zgodi in ti si še vedno na mrazu in brez tople vode.« Antonella Calabrese stanuje v Semeniški ulici 12 v Gorici. Pred tremi meseci je v njeni hiši prišlo do okvare na plinski napeljavni, zato so takoj zatem prekinili dobavo plina. Brez njega je ostalo vseh šest družin, ki živi v hiši; nekatere imajo tudi majhne otroke.

»Specializirano podjetje je nato v celoti obnovilo plinsko omrežje naše stanovanjske hiše, ki zdaj odgovarja vsem zakonskim predpisom,« pravi Calabresejeva in pojasnjuje, da so imeli doslej kar nekaj težav z dobaviteljem plina, saj so morali pripraviti cel kup dokumentov, ob vsakem telefonskem klicu na zeleno številko pa so jim opisali drugačen postopek. »Ko moraš plačati račun, te takoj dobijo; ko morajo rešiti težave, te ne poznajo več,« pravi Calabresejeva in poudarja, da so po treh mesecih še vedno brez tople vode in brez plina za ogrevanje in kuhanje. »Dokumentacijo smo nazadnje odpisali v Trst. Koliko bomo morali še čakati? Doslej smo bili že dovolj potrpežljivi in smo medtem celo prejeli račun, ki ga je seveda treba plačati,« pravi na-

ša sogovornica, ki upa, da bodo vsaj s pomočjo krajevnih medijev spodbudili odgovorne k čim prejšnjemu ukrepanju in rešitvi težav.

Nad storitvami, ki jih nudijo nova podjetja za javna storitve z družbo ENI na čelu, so nezadovoljne še številne druge družine. Ravno pred nekaj

dnevi smo poročali, da se vsak dan veliko ljudi obrne na pokrajinski urad, v katerem nudijo informacije o dobavi plina družbe ENI. Marsikomu se zato povsem upravičeno toži po starih časih, ko so se ljudje za reševanje svojih težav lahko odpravljali v urad občinskega podjetja AMG v Ulici IX agosto.

Prizorišče nesreče

FOTO.D.R.

Padla je na prehodu za pešce in se lažje poškodovala. 89-letna G.C. je včeraj prečkala Ulico IX Agosto na križišču s Korzom Italia; hodila je v smeri železniške postaje, vendar se je sredi cestnišča spotaknila in padla na tla. Na

kraj so prihiteli prometni policisti, ki so potrdili, da v nesrečo ni bilo vpleteno nobeno vozilo. Priletno žensko so z rešilcem odpeljali v goriško bolnišnico, kjer so ugotovili, da k sreči ni dobila hujših poškodb.

GORICA - Na Travniku se je zaključila obnova ceste

Od ponedeljka spet prevozna

Gradbišče na Travniku ima štete dneve. Gradbeno podjetje, ki mu je občina zaupala obnovo ceste od križišča z Ulico Mameli do Nadškofjske ulice, je svojo nalogo opravilo, prihodnji teden pa bo odsek ponovno odprt za promet. »Cesta je pretlakovana, vendar ni še prevozna. Treba bo počakati do ponedeljka,« je povedal goriški župan Ettore Romoli, po katerem je podjetje - vsaj na prvi pogled - dobro izpeljalo svoje delo. »Seveda pa porfirne kocke ne bodo dolgo ostale na svojem mestu, če bodo po njih vozili tovornjaki. Težka vozila bi že doslej ne smela voziti po tej cesti, vendar prepovedi niso vsi upoštevali. Po novem bodo redarji poostri nadzor,« je napovedal župan in pristavil, da se bodo pred koncem meseca zaključila tudi dela na križišču med Crispijevo ulico in Korzom Verdi.

Obnovljena cesta na Travniku

BUMBACA

GORICA - Knjiga o nasilju nemške vojske nad sonarodnjaki v Poadižju

Nepoznano zatiranje

Hitler je Južnotirolce hotel spremeniti v »kanonfuter« - V Avstriji so optante imeli za »bastarde« - Italija se ni držala obljub o zaščiti

Združenje Concordia et Pax je prejšnji teden priredilo predstavitev knjige o zasedbi in nasilju nemške vojske v Poadižju med drugo svetovno vojno. Knjiga je izšla že pred desetimi leti, a je informacijsko vedno dragocena, zlasti zaradi posebnih okoliščin in protislovij tistega območja, o katerem vemo bore malo, čeprav živi na Južnem Tirolskem največja narodna manjšina v Italiji.

Srečanje je uvedel tajnik združenja Concordia et Pax Franco Miccoli, sledili pa so trije posegi, med katerimi je seveda izstopala razlaga samega avtorja, ki, sicer Italijan po izvoru, zelo podrobno pozna razmere, saj je med ostalim tudi svetnik tamkajšnje avtonomne dežele. Okrog štirideset udeležencev je imelo kaj slišati! Najbolj osuplo je bilo poslušanje razlage, da je Italija, sicer nemška zaveznica v okviru Osi, hudo zatirala manjšino v pokrajinah Bocen in Trento.

Ozemlje je v zgodovini večkrat menjalo gospodarja. Med prvo svetovno vojno je sodilo k Avstriji, ki je iz Poadižja vpoklicala 60.000 nabornikov in jih poslala na fronto v Galicijo. V begunstvo je moralo 43 odstotkov prebivalstva na Češko in Moravsko. Hitler in Mussolini sta se nato dogovorila o razdelitvi ozemlja in plebiscitu. Prvi jih je vabil, da bi jih spremenil v »kanonfuter« v okviru svoje vojske, drugi se jih je hotel rešiti v smislu etničnega čiščenja ozemlja. Nemški optanti so v Avstriji doživeli razočaranje, ker so jih imeli za italijanske »bastarde«, kdor pa se je odločil, da ostane na svojem domu, je doživel raznarodovalno nasilje in strah, da ga bodo preselili na Sicilijo, kot je trdila avstrijska propaganda. V resnici je Italija zgradila industrijsko cono pri Bocnu in vanjo zaposlovala ljudi iz notranjosti, da bi se spremenila etnična sestava.

Nič drugače ni bilo kot pri nas: spremembe priimkov in imen krajev (okrog 10.000), brisanje imen na pokopališčih, odprava pouka v materinem jeziku. Nemščino so (neverjetno!) poučevali v ilegali. Mi smo bili »allogeni«, njim je italijanska oblast očitala, da so bili (davno) prej odgnali Rimljane (sic!). Škvadrasti so jim uničili spomenike, učitelje so premestili v notranjost Italije, pisma z naslovi v nemškem jeziku poštna uprava ni dostavljala. Množica domačinov se je izselila.

Ko so Nemci jeseni leta 1943 zasedli deželo, so s sonarodnjaki slabo

ravnali, ker so jih imeli za izdajalce iz časa optiranja. Uradno ni šlo za zasedbo, temveč za priključitev k Rajhu. Mobilizirali so 3.000 moških in jih poslali tudi na Primorsko in v Istro. V Bocnu je delovalo koncentracijsko taborišče. Politično dokaj neosveščeni gorjani so se marsikdaj neprepričano vojskovali. Malo znan je drobec zgodovine povezan z odmevnim partizanskim atentatom v rimski ulici Rossella. Zasedo so postavili vojaški enoti, ki so jo sestavljali v veliki večini prav vpoklicani iz Poadižja.

O njihovi nezavzetosti za končno zmago govori podatek, da jih poveljstvo ni dodelilo v strelske vode, ki so pobili žrtve v Ardeatinskih jamah, ker niso bili prekaljeni, da bi storili kaj

takega. Skratka, že med domačini Poadižja in sonarodnjaki iz Avstrije je veljala stvarnost ločenega spomina in doživljanja dogodkov. Duhovni vodja južnotirolskih Nemcev je bil nasprotnik nacizma. Tik pred zaključkom vojne se je 2.000 Ladincev, Nemcev in Italijanov uprlo in niso hoteli priseči zvestobe Hitlerju. Zato so jih poslali v Šlezijo v spopade z Rdečo Armado. Družine dezertirjev so v celoti postrelili. Sicer pa je nemška vojska načrtovala vzpostavitev zadnje obrambne črte prav v gorah Južne Tirolske: spet so bili pod udarom raznih obveznosti in prisile tamkajšnji domačini.

Po vojni sta se italijanski državnik De Gasperi, ki je bil doma iz Tren-

ta, in nemški predstavnik Gruber dogovorila in podpisala sporazum o zaščiti in pravicah nemške manjšine. Italija se ga ni držala, kot se je pač vselej dogajalo. Optanti iz časa fašizma, ki so se hoteli iz Avstrije vrniti na svoje domove na Tirolsko, so morali nepremičnine odkupiti, kajti smatralo se je, da so jih ob odhodu prodali. Neizpolnjene obljube in napovedi so v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja pripeljale do terorističnih izbir in v zrak so leteli električni daljnovodi.

Avtor knjige Lorenzo Baratter je na koncu povedal, da se pa še najde kdo med Italijani v Trentu ali Bocnu, ki naivno sprašuje, zakaj toliko občanov še vedno govori nemško (sic!). Nam se to dogaja z unejci. (ar)

NOVA GORICA 98 primerov nasilja v družini

Na novogoriški policijski upravi ugotavljajo, da je problematika nasilja v družini glede v prvih desetih mesecih letošnjega leta podobna lanski. Letos so obravnavali 105 kršitev zakona o javnem redu in miru in 98 kaznivih dejanj z elementi nasilja v družini. »Med vsemi kaznivimi dejanji z elementi nasilja je izstopalo kaznivo dejanje nasilje v družini, kjer smo obravnavali 54 primerov,« pojasnjuje na policijski upravi, kjer so letos obravnavali 10 primerov zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja.

Novogoriški policisti so letos izrekli 38 ukrepov prepovedi približevanja in 19 kršiteljem izrekli globo z izdajo plačilnega naloga zaradi neupoštevanja prepovedi.

Kot poudarja policijski inšpektor v sektorju uniformirane policije na policijski upravi Nova Gorica Janko Mencinger, je večina ukrepov prepovedi približevanja bila izrečena pri obravnavi kaznivih dejanj, razen v enem primeru, ko je bil ukrep prepovedi približevanja izrečen v primeru obravnave prekrška. Omenjena policijska uprava se glede obravnave nasilja v družini povezuje z novogoriškim okrožnim državnim tožilstvom in centrom za socialno delo. (km)

GORICA - V Kulturnem domu Patatova knjiga Goriška fronta vredna filmskega scenarija

Z leve Primožič, Mattiussi, Patat in Komel

V goriškem Kulturnem domu so v torek predstavili knjigo zgodovinarja, sicer tudi krminskega župana, Luciana Patata *La battaglia partigiana di Gorizia*, ki obravnava Goriško fronto v letu 1943; posebna pozornost je namenjena bojni poti italijansko-furlanske Proletarske brigade, ki se je pridružila slovenski vstaji v dne, ko je Italija kapitulirala in se je proti prodirajoči nemški vojski oblikovala 17 kilometrov dolga obrambna črta okrog Gorice s protifašistično in protinacistično dejavnostjo tudi v samem mestu.

Srečanje z avtorjem so uvedli predsednik Kulturnega doma Igor

Komel, predsednik VZPI-ANPI za Gorico, Mirko Primožič, predsednik goriške pokrajine Enrico Gherghetta in predsednik centra Leopoldo Gasparini Dario Mattiussi. Za glasbeno kuliso je poskrbela skupina No-bel iz Trziča. Ob zaključku srečanja so ugotovljali, da je Goriška fronta izredno zanimiv zgodovinski dogodek, ki bi bil nedvomno vreden tudi filmskega scenarija. Srečanje sta priredila Kulturni dom v okviru projekta Bunker in festival CormonsLibri iz Krmina v sodelovanju z VZPI-ANPI, Forumom za Gorico in centrom Leopoldo Gasparini iz Gradišča.

GORICA - Begunci

»Bivalniki najdlje do februarja«

Kontejnerje, ki jih v Podturnu nameščajo Zdravniki brez meja, in šotor, ki so ga postavili pri Madonini, bo treba pred koncem februarja premakniti drugam. Tako pravi goriški koordinator stranke Fratelli d'Italia Francesco Del Sordi, ki opozarja, da bi drugače prišlo »do hude kršitve urbanističnih norm.« »Ni mogoče, da od poštenih občanov zahtevamo, da zakone do pičice spoštujejo, medtem ko se v drugih primerih marsikaj prezre. Pristojne službe pozivamo, naj preverijo, ali sedanji "sprejemni centri" za begunce izpolnjujejo varnostne predpise,« pravijo Del Sordi in somišljeniki ter zahtevajo, naj del »goriških« beguncev sprejmejo ostale občine pokrajine. Število prebežnikov v Gorici se je medtem krepko znižalo. S prefekture so včeraj sporočili, da so jih v Apulijo odpeljali 50.

Dve mesti za podnebje

Blog Piazza Traunik, združenje Essere cittadini in novogoriško združenje Zelemenjava prirejajo na Transalpini - Trgu Evrope pred Severno železniško postajo v nedeljo, 29. novembra, ob 11. uri shod »Gorica - Nova Gorica: dve mesti na pohodu za podnebje«, s katerim bodo opozarjali na podnebne spremembe. (av)

Kremenjakov koledar

Društvo Kremenjak prireja danes ob 20.30 v večnamenskem centru v Jamljah predstavitev koledarja za leto 2016 »100-letnica prve svetovne vojne - slike od Trsta do Svetih Višarj po Sloveniji in Italiji«. Spregovoril bo prof. Aleš Breclj. Nastopil bo moški pevski zbor Jezero iz Doberdoba.

Rimski kralji

V Europalace hotelu v Trziču bo jutri ob 11. uri javno srečanje z Liriom Abbatejem, ki je skupaj z Marcom Lillom napisal knjigo mafijskih poslih v Rimu »I re di Roma. Destara e sinistra agli ordini di mafia capitale. Srečanje je vključeno v festival CormonsLibri, ki sicer poteka v Krminu.

Smučarski sejem

Smučarski klub Nova Gorica organizira sejem rabljene smučarske opreme v telovadnici novogoriške osnovne šole Frana Erjavca. Odprt je po naslednjem urniku: danes med 16. in 20. uro, jutri med 10. in 20. uro, v nedeljo pa med 10. in 14. uro. (km)

Ukradla sta peč

Dva moška sta v torek iz predprostora enega od nakupovalnih centrov v Novi Gorici vzela peč, jo naložila v avtomobil z ljubljanskimi registracijami in se odpeljala. Policija je vozilo ustavila na hitri cesti blizu Zemona in odvzela prostost 33-letnemu vozniku in 39-letnemu sopotniku, v nadaljevanju postopka pa ugotovila, da voznik ni imel veljavnega vozniškega dovoljenja, zato so mu vozilo zasegli. Oba osumljenca sta bila kasneje po zaslišanju na novogoriški policijski postaji izpuščena na prostost. Policisti bodo zoper oba osumljena moška zaradi suma storitve kaznivega dejanja podali kazensko ovadbo, poleg tega bodo zaradi kršitve prometne zakonodaje zoper 33-letnega moškega podali obdolžilni predlog na pristojno okrajno sodišče. (km)

Lokve so v zimskem času priljubljene tudi med navdušenci sankanja *FOTOKM.*

Tek na smučeh tudi na Lokvah in Mali Lazni

Snežne razmere na Lokvah in predvsem na Mali Lazni so v teh dneh več kot idealne za izvajanje hoje in teka na smučeh, saj je prejšnji konec tedna zapadlo kar nekaj snega. Nadebudni ljubitelji te panoge so si uredili petkilometrsko progo na Mali Lazni v pričakovanju,

da bo poskrbljeno še za ostale tekaške proge z novo nabavljenim tepalnimi strojem. V društvu LO-KO na Lokvah si je letos mogoče izposoditi 12 tekaških kompletov različnih velikosti in števil. Društvo je usposobljeno tudi za začetniške tečaje hoje in teka na smučeh za vse kategorije. Izposoja je mogoča predvsem ob vikendih. Dosegljivi so tudi na telefonski številki 00386-41852975.

Lekarne

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
TAVASANI, Korzo Italia 10, tel. 0481-531576.

DEŽURNA LEKARNA V RONKAH
ALLANGELO, Ul. Roma 18, tel. 0481-777019.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU
OBČINSKA 1, Ul. Aquileia 53, tel. 0481-482787.

DEŽURNA LEKARNA V KRMINU
LUZZI DAVERIO, Ul. Matteotti 13, tel. 0481-60170.

Gledališče

»**ALTRE ESPRESSIVITA' - GLEDALIŠČE DRUGAČNOSTI**«: danes, 27. novembra, ob 20. uri gala večer v dvorani Bergamas v Gradišću.

»**ŠTANDREŽ 2015 - ABONMA LJUBITELJSKIH GLEDALIŠKIH SKUPIN**« v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu v organizaciji PD Štandrež: 13. decembra ob 17. uri »Sleparja v krilu« (Ken Ludwig), nastopa KUD Dolomiti - Dobrova. 10. januarja 2016 ob 17. uri »Silvestrska sprava 2000« (Tone Partljič), nastopa KUD Valentin Kokalj - Visoko. 30. januarja 2016 ob 20. uri premiera »Denar z neba (Ray Cooney)«, nastopa dramski odsek PD Štandrež (ponovitev 31. januarja 2016 ob 17. uri). Prodaja vstopnic pri blagajni eno uro pred predstavo.

GLEDALIŠKA REVILJA »A TEATRO CON L'ARMONIA« ob 16. uri: v župnijskem gledališču Pija 10. v Štarancu, Ul. De Amicis 10, 29. novembra »Sesso, bugie e... papagai«, nastopa gledališka skupina Proposte teatrali. V gledališču San Nicolò, Ul. 1. Maggio 84, v Trziču 6. decembra »Ieri una volta«, nastopa gledališka skupina Bandablanda; predprodaja vstopnic v krožku ACLI v Ul. 1. Maggio v Trziču ob petkih in sobotah 16.00-17.00 ali pri Pro Loco v Ul. Dante 10 v Štarancu ob petkih in sobotah 10.00-12.00 ter eno uro pred predstavami. Več na www.teatroarmonia.it.

GLEDALIŠKI FESTIVAL »CASTELLO DI GORIZIA«. NAGRADA MACE-DONIO: v gledališču Verdi v Gorici 28. novembra ob 20.30 »Mai far la lady«, nastopa kolektiv Terzo Teatro iz Gorice; predprodaja vstopnic v knjigarni Antonini na Korzu Italia 51 v Gorici (tel. 0481-30212).

V GLEDALIŠČU VERDI V GORICI 5. decembra ob 20.45 »Il visitatore«, igrajo Alessandro Haber, Alessio Boni. Več na www3.comune.gorizia.it/teatro.

Umetnica v kavarni

V kavarni Hic v Ulici Don Bosco pri pevskem mostu bodo danes ob 18.30 odprli prvo slikarsko razstavo Lorette Di Monte z naslovom »Donne fra inquietudine e nostalgia«. (av)

Predstavljajo Kintsugi

V knjigarni Ubik Na Verdijevem korzu v Gorici bosta danes ob 18. uri Igor Damilano in Cinzia Lalamita predstavila knjigo »Kintsugi. Terra di mezzo«. Z avtorjema se bo pogovarjal novinar Vincenzo Compagnone.

Mosettijevi podvigi

V drugi dvorani Kinemaxa na Travniku v Gorici bodo danes ob 18.30 zavrtili film z naslovom »Gringo Esquiador«. Prikazali bodo adrenalinske podvige mlade Goričana Enrica Mosettija, ki se je s svojimi smučmi spustil z vrha 6.025 metrov visoke gore Artesonraju v Peruju. Srečanje prireja alpinistično društvo CAI, vstop je prost. (av)

tellani, Grazia Russo, Giuseppe Schek, Adriano Velussi, Silvia Wehrenfennig, gost bo Ivan Skubin. Razstavo bo predstavila umetnostna kritičarka Elisa Plesnicar, igral bo kitarist Luigi Schepis; na ogled bo do 10. decembra od ponedeljka do sobote 10.00-12.00, 16.00-18.00.

V MUZEJU SV. KLARE, na Verdijevem korzu v Gorici je na ogled razstava »Habsburžani - Štiri stoletja vladavine v obmejni grofiji 1500-1918«. Uredila sta jo Marina Bressan in Marino De Grassi in vsako nedeljo ob 16.30 nudita brezplačen vodeni ogled razstave. Danes, 27. novembra, ob 17. uri bo Alessandro Puhali predaval na temo vlakov Habsburžanov v Gorici; do 31. januarja 2016 ob petkih in sobotah 10.30-13.00, 15.30-19.00, ob nedeljah 10.30-19.00; vstop prost.

V GALERIJ LEG ANTIQUA bo v soboto, 28. novembra, ob 17. uri odprtje razstave z naslovom »Una Gorizia lontana. Sergio Altieri. Tempere su tela 2010-2015«. Prisotna bosta Sergio Altieri in direktor državne knjižnice Marco Menato.

V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ v Gorici je na ogled likovna razstava, ki je nastala v sodelovanju z galerijo Rika Debenjaka »Med tukaj in onkraj. Andrej Jemec«; do 23. januarja 2016 ob prireditvah ali po domeni po tel. 0481-531445, info@centerbratu-z.org.

Koncerti

KD STANKO VUK IN OBČINA MIREN - KOSTANJEVICA vabita na koncert pevcev mladinskega zbora OŠ Solkan »DO RE MI«, ki bo danes, 27. novembra, ob 18. uri in na revijo pevskih zborov, ki bo v soboto, 28. novembra, ob 19. uri v dvorani Negovana Nemca v Biljah.

KONCERTI ZA ORGLE: v sklopu abonmajske sezone občinskega gledališča v Trziču bo v nedeljo, 29. novembra, ob 16. uri v stolnici Sv. Ambroža v Trziču koncert skladb, ki so nastale med prvo svetovno vojno, igral bo Roberto Antonello; vstop prost.

V KULTURNEM DOMU v Gorici bo danes, 27. novembra, ob 20.30 prireditev »Biseri svobode«, melodije partizanskih pesmi ob 70-letnici osvoboditve, z žensko vokalno skupino Danica, moško vokalno skupino Sra-ka in pihalnim orkestrom Kras; vstop prost.

V SPOMIN NA BERNARDKO RADETIČ ob 10. obletnici prerane smrti društvu Jadro in Trziču vabita na koncert v soboto, 28. novembra, ob 21. uri v cerkvi Sv. Nedelje v Selcah.

Čestitke

Danes praznujeta zlato poroko LUCIO in MARIUCI iz Sablič. Najju ljubezen brez prestanka spremlja po poti življenja, na katero stopata že 50 let z roko v roki. Otroci z družinami JOŽICA in IVO KOVIC praznujeta 50 let skupnega življenja. Čestitajo jima in voščijo veliko zdravja, sreče in še 50 let skupaj sorodniki in prijatelji iz Rupe.

Izleti

NOČNI POHOD: štiriurni pohod čez tri grebene v neposredni okolici Gorice bo potekal v noči med soboto in nedeljo 5. in 6. decembra; informacije po tel. 348-5298655.

ZSKD organizira v soboto, 5. decembra, v sklopu projekta »Mladi na odkrivanju kulturne dediščine« ekskurzijo v Gorico in Benečijo na spoznavanje slovenskih ustanov in na ogled slovenskega multimedialnega centra SMO do Špetru. Izlet je namenjen mladim do tridesetega leta in je brezplačen; informacije na info@zskd.eu, Facebook stran ja ali pa tel. 040-635626.

ZDRUŽENJE PROSTVOLJNIH KRVO-DAJALCEV IZ DOBERDOBA prireja 12. decembra dvodnevni izlet z avtobusom v Zagreb in Samobor z ogledom božičnih tržnic. Vpisovanje in informacije v trgovini jestvin v Doberdobu, Rimska ul. 36. Tel. št. 0481-78036.

Obvestila

DRUŠTVO SLOVENSkih UPOKOJENCEV za Goriško prireja tradicionalno silvestrovanje v torek, 29. decembra, v kraju Corno di Rosazzo; srečanje bo v zgodovinski beneški vili Nachini. Vpisujejo po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 0481-20801 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.).

KULTURNO ZDRUŽENJE LEALI DELLE NOTIZIE vabi na odprtje novega sedeža na Trgu Francesco Giuseppe I v Ronkah v soboto, 28. novembra, ob 11. uri; informacije po tel. 348-9321162, lealidellenotizieronchi@gmail.com.

OBČINA DOBERDOB obvešča, da bodo v ponedeljek, 7. decembra, vsi uradi občine zaprti za javnost. Za prijave smrti v občini klicati na tel. 348-7795064.

OBČINA SOVODNJE obvešča, da ob zapadlosti izplačila salda davkov IMU in TASI 2015, ki bo 16. decembra, bo skupni urad Collio Isonzo nudil pomoč plačevalcem v prostorih občine Sovodnje v torek, 1. decembra, od 8.30 do 10. ure in v ponedeljek, 7. decembra, od 11.30 do 13. ure.

SPREJEMNI CENTER GRADINA v Doberdobu obvešča obrtnike in prodajalce, da je še nekaj prostih mest za udeležbo na božični tržnici, ki bo potekala 8. decembra; informacije po tel. 333-4056800.

SINDIKAT UPOKOJENCEV SPI CGIL Doberdob priredi v turistični kmetiji pri Kovaču v Doberdobu v petek, 4. decembra, ob 15.30 zborovanje o aktualnih problemih in zahtevah ter voščila za božične in novoletne praznike.

SINDIKAT UPOKOJENCEV za Gorico, Moš, Števerjan in Sovodnje prireja 12. decembra, vsakoletno druženje z včlanjevanjem, ki se bo začelo ob 11. uri v cerkvi Srca Jezusovega z mašo, sledilo bo srečanje v restavraciji Tre Soldi Goriziani; vpisovanje na 9. decembra oz. do zasedbe mest na sedežu CISL v Ul. Manzoni 5 ali po tel. 0481-533321.

Prireditve

KULTURNO ZDRUŽENJE LEALI DELLE NOTIZIE prireja 1. decembra ob 18.30 v dvorani tržiškega kulturnega konzorcija na Trgu Unità v Trziču predstavitev knjige »La guerra vista da un idiota«, spomini notarja Giuseppeja Personenija. Predaval bo Paolo

Pollanzi, predsednik kulturnega združenja Zenobi, predvajali bodo projekcije prve svetovne vojne.

OBČINA RONKE v sodelovanju z občinsko knjižnico prireja v avditoriju v Ronkah niz prireditev z naslovom »Autunno da sfogliare e da ascoltare«: danes, 27. novembra, ob 18.30 bo Emilio Rigatti predstavil svojo knjigo »Gli alchimisti delle colline«; do 11. decembra razstavlja svoja dela slikarica Laura Boletig.

PIXELPOINT: odprtje festivala medijskih umetnosti, ki bo trajal do 4. decembra, bo danes, 27. novembra, ob 18. uri v razstavnih prostorih Trgovskega doma v Gorici in ob 20. uri v Mestni galeriji Nova Gorica; več na www.pixelpoint.org

PRAZNOVANJE ŽUPNIJSKEGA ZAVETNIKA - ŠTANDREŽ 2015: danes, 27. novembra, ob 20. uri v župnijskem domu (spodnja dvorana) odprtje razstave »Makrame« Fabiole Torroni, sodelujejo otroci veroučnih skupin. Sobota, 28. novembra, ob 9.15, adventne delavnice, ob 19. uri v župnijski cerkvi maša. Nedelja, 29. novembra, ob 9.30 na trgu adventna tržnica, ob 10. uri v župnijski cerkvi maša, vodi škof Anton Jamnik, ljubljanski pomožni škof, ob 11. uri na Trgu Sv. Andreja podelitev trinajstega Klasa, ob 11.15 v župnijski cerkvi maša, vodi Karel Bolčina, ob 17.30 v župnijski cerkvi praznične večernice, ob 18. uri v župnijskem domu »Naša tombola«. V ponedeljek, 30. novembra, ob 19. uri v župnijski cerkvi praznična maša. V torek, 2. decembra, ob 14. uri v župnijskem domu otroška gledališka predstava.

OB SVETOVNEM DNEVU PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI: danes, 27. novembra, ob 17.30 v palači Attems predstavitev telefonskem aplikacije Shaw.

SLOVIK IN ODDELEK ZA PREVAJALSTVO FF UL vabita na predavanje »V mavrici jezikovnih podatkov - predstavitev spletnih virov za slovenščino« v soboto, 28. novembra, ob 10.15 v Slovenskem šolskem centru (Ul. Puccini 14) v Gorici. Sodelujejo predavatelj Oddelka za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; vstop prost.

V RONKAH: v občinski knjižnici »Sandro Pertini«, Androna Palmada 1, potekajo ob 17.30 pravljica srečanja z naslovom »Il Giardino delle Storie Strampalate«: za otroke do 3. leta 30. novembra ter 7. decembra z Donatello Manià in dekletni civilne službe ter za otroke od 4. do 7. leta 2. decembra v slovenščini z Andrejo Grom; informacije po tel. 0481-477205.

V SOVODNJAH: ob 70-letnici osvoboditve in ponovne ustanovitve KD Sovodnje prirejata KD Sovodnje in občina Sovodnje 1. decembra ob 18. uri v občinski knjižnici predstavitev knjige Vilija Prinčiča »V Brucku taborišču... 1915-1918«.

OB 70-LETNICI USTANOVITVE KD Oton Župančič iz Štandreža vabita kulturno društvo in OŠ Fran Erjavca iz Štandreža na predstavitev koledarja za leto 2016. Projekt »Cejt' nn g'v'ri« o kulturni dediščini Štandreža bodo prikazali v sliki in besedi v domu Andreja Budala na Pilošču v četrtek, 3. decembra, ob 18.30.

»**CORMONSLIBRI 2015**« poteka s prostim vstopom po raznih lokacijah Krmina do 8. decembra; več na www.cormonslibri.it.

Pogrebi

DANES V GORICI: 10.50, Silvestra Zancola por. Barocco iz splošne bolnišnice v Kapucinsko cerkev ob 11.00, sledila bo upepelitev.

DANES V FOLJANU: 14.00, Maria Cattarin vd. Cidin (iz tržiške bolnišnice), civilni obred na pokopališču.

DANES V RONKAH: 11.00, Ivana Tiberio por. Cozzi (iz bolnišnice ob 10.50) v cerkvi Sv. Lovrenca, sledila bo upepelitev.

DANES V ŠTARANCANU: 11.00, Italo Pizzolato (iz tržiške bolnišnice) v cerkvi in na pokopališču.

ŽARIŠČE

Dolga senca Osima

ANDREJ BERDON

Nekega pomladnega dne leta 1976 izstopim iz openskega tramvaja na trgu Oberdank. Po ulici Carducci se pomika večtisočglava množica in bučno skandira: »Fo-ra i scia-vi«. Stojim pred neobvladljivo maso ljudi, ki se zdi živi zid sovražstva. Gre za manifestacijo proti podpisu Osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Pred vzklikajočo maso ni izhoda. Velikokrat prej sem občutil mržnjo do Slovencev, a tu je podivjana in nevarna energija, neobvladljivo gomazenje med pročelji palač. V tem rjoventju ni dialoga. Naj gremo zamejci iz Italije? Naj gredo Jugoslavlani iz cone B, iz celotne Istre in Dalmacije? Naj izginemo vsi skupaj z obličja sveta?

Podpis Osimskega sporazuma je povzročil v delu Tržačanov podobne reakcije. Na državnih TV poročilih so predvajali podobe o požigu policijskega avtomobila pred palačo RAI-a na ulici Fabio Severo. Običajni mazači so preplavili mestne zidove s protijugoslovanskimi gesli. Tudi Lista za Trst je dobivala glasove z zavračanjem dokončno začrtane meje in z odkritim sovraštvom do Jugoslavije in slovenske manjšine.

Desničarski Trst ni mogel prevajati ureditve obmejnih odnosov in se je živčno upiral zaščiti manjšine v mestu. Vseskozi je tlela žerjavica iredente: meja je začasna, nekega dne bo Tito umrl, Jugoslavija bo razpadla, tedaj bomo udarili in si prisvojili izgubljena ozemlja. Osimo je bil motilni element tega načrta, zato so ga revanšisti mrzili in se čutili opeharjene od lastne domovine, ki se je usodno spajdašila.

Januarja 1980 je umrl Tito, a meja je ostala na svojem mestu. V 80-ih letih je žerjavica tlela dalje. Razpihal jo je val demokracije, ki je nezadržno zamolkel vzhodni blok in sosednjo SFRJ. Lista za Trst je še vedno prejela veliko glasov, prav tako tržaški

MSI. Zanju je bil Osimski sporazum hudo izdajstvo, kapitalna politična napaka, ki jo bo treba popraviti ob prvi priložnosti. Veliko someščanov je vztrajalo na spremembi meja. Veliko istrskih beguncev je želelo vrnitev na svoje domove, marsikateri (ne vsi) je javno trdil, da v Istri ni mesta za Hrvatje in Slovence. Pojavil se je slogan o odkupu Istre: revni, propadajoči jugosistem bo enostavno prodal bogati Italiji istrski polotok. Pričakovanje je zorelo vse do zloma Jugoslavije in padca berlinskega zidu, ko se je ponovno zdelo vse mogoče. V Sloveniji se je orožje zabliskalo za kratek čas, na Hrvaškem pa je vojna trajala do oluje leta 1995, ko so Hrvatje z ameriško pomočjo pregnali Srbe. Marsikateri tržaški neoirendentist (tudi kak levičar) si je tedaj obetal vstop italijanskih edinic v Istro, magari iz varnostnih ali humanitarnih razlogov, čemur bi sledila vzpostavitev italijanske oblasti, nato pa »prostovoljni« referendum in dokončna priključitev Italiji. Ko so nedaleč stran pokale granate je bilo ribarjenje v kalnem hvaležna zadeva.

A zgodilo se je nekaj nezasižnega. Novorojena Slovenija je nasledila Jugoslaviji v sporazumih z Italijo in je leta 1992 posredovala Rimu seznam pogodb, med katerimi je bila tudi Osimska. Italija je sporočila vzela na znanje in ga po mednarodno-pravnih predpisih objavila v Uradnem listu, zoper Osimski dogovor pa ni mignila z mezinem. Takšno zadržanje je v Trstu povzročilo razočaranje in razburjene proteste zoper t.i. »Osimo bis«, saj naj bi matična domovina ezule zopet pripeljala žejne čez vodo in zamudila zgodovinsko priložnost za vzpostavitev pravične meje.

A zgodilo se je še nekaj. Konec leta 1993 je na občinskih volitvah v Trstu levosredinska Illyeva koalicija premagala melonarskega veljaka Staffierija in njegovo nacionalistično paradigmo.

Čas je pač opravil svoje. Povojne strasti so se umirile, prostor okrog Trsta se je nenadoma odprl in mesto je zaplavalo v novem geopolitičnem bazenu. Še nekaj let je trajala post-osimska vzburjenost. Na sedežu Unije Istranov na Korzu je bil najprej razobešen plakat z napisom »No a Osimo-bis!«, par let kasneje pa z geslom »Convivenza si, Osimo-bis no!«. Nato je še ta izginil. V 90-ih letih se je na trgu Unità zvrstilo nekaj svetovnih shodov istrskih in dalmatinskih beguncev, leta 96 so državna občila začela medijsko kampanjo o fojbah, ki je odjeknila tudi na sodiščih. Po koncu vojne na Hrvaškem in odločnem posegu Billa Clintona pa je bilo vendarle jasno, da s spremembo meje ne bo nič. Leta 2004 je Slovenija postala članica Evropske Unije.

Pomladanski sprehod leta 2015. Na molu Audace skupina prišlekov iz severne Afrike pleše ob zvoku mediteranske melodije. V galeriji Tergesteo, zgodovinski trdnjavi liberalnacionalistov, se na izložbah blešči italijansko-slovenski napisi družbe Enel. Iz galerije stopim na Borzni Trg. Čez stekleno pročelje elegantne palače je izrisan slovensko-italijansko-angleški napis o svobodnem tržaškem ozemlju. Na drugi strani trga nekdanji neofašist Menia postavlja na balkon svojega bivališča italijansko trobojnico. Grem dalje. Na trgu Vittorio Veneto stoji na sedežu Pokrajine dvojezični napis. Na trgu Oberdank krasi sedež Deželnega sveta FJK štirijezični napis (ob dveh avtohtonih jezikih še nemščina in fur-lanščina). Par metrov stran, na pročelju deželne RAI na ulici Fabio Severo, kjer so nekdanji goreli avtomobili, izstopa trejezični napis.

Je dolga osimska senca zbledela? Je težka sodobnost preglasila debate o zadnji vojni in predrugačila odnose med mejaši? 21. stoletje odpira tudi v Trstu boleča vprašanja, ob katerih je Osimo le še zgodovina.

PREJELI SMO

Dopolnilo h glosi prof. Pirjevca o spomeniku o holokavstu v Berlinu

Leta 1984 sem tri mesece preživel v Zahodnem Berlinu, kjer sem si ogledal vse mestne znamenitosti. Še najbolj me je takrat prevzel v vsej svoji tragičnosti in mogočnosti berlinski zid o katerem hranim veliko fotografij, ki sem jih posnel tudi v krajih kamor turisti niso zahajali.

Lani sem se točno po tridesetih letih ponovno vrnil v Berlin. Po srečni izbiri smo z družino najeli stanovanje v ožjem središču mesta blizu Brandenburških vrat. Iz naše spalnice smo imeli krasen pogled na spomenik holokavstu »Denkmal für die ermordeten Juden Europas«, ki ga omenja prof. Pirjevec v svoji zadnji glosi z dne 12.11.2015. Pomen tega spomenika mi je bil nekoliko nejasen, toda ko sem prvič zagledal morje črnih kamnitih monolitov, sem je zdelo, da sem podobno postavitev že nekje videl. Spomenik je precej vznemirljiv in zares spominja na pokopališče, toda ne na tistega iz Prage, ki ga omenja prof. Pirjevec, niti ne na naše veliko tržaško judovsko pokopališče (ki ga gotovo prof. Pirjevec dobro pozna), ampak na tistega, ki se nahaja v Jeruzalemu, in sicer na Oljski gori tik nad Cedronsko dolino (ki se imenuje tudi dolina Jozafat). Tu obstaja ogromno judovsko pokopališče, na katerem so postavljeni kamniti sarkofagi podobni črnim monolitom iz Berlina, ki pa niso črne barve kot v Berlinu, ampak iz tipičnega svetlo rjavega jeruzalemskega kamna. Na podlagi vrstice iz svetopisemske Joelove knjige (Jl 4, 2) Judje verjamejo da bo Bog tu začel svoj sodni dan in zato veliko Judov želi biti pokopanih prav na tem kraju. Ne vem če je ameriški arhitekt Peter Eisenman imel v mislih jeruzalemsko pokopališče, ko si je zamislil svoj berlinski spomenik holokavstu. Nisem imel časa, da bi preveril kaj je s to postavitvijo želel sporočiti, toda meni se zdi, da je želel postaviti podobno simbolno pokopališče kot se nahaja v Jeruzalemu.

Sakralnosti, ki jo omenja prof. Pirjevec tu ni, ker ni to kraj kjer so Jude pobivali in niti ni posvečen prostor kjer bi molili Boga, saj tu nikoli ni stala kaka sinagoga ali cerkev. Lokacija spomenika pa ima neki globlji pomen. Spomenik je namreč postavljen na prostor nekdanjih nemških ministrskih vrtov. Tu se je nahajala Gobbelsova vila. Na severnem robu spomenika so leta 1997, ko so začeli z gradnjo spomenika, odkrili zidove Gobbelsovega bunkerja v katerem so se leta 1945 do zadnjega borili esovci skandinavske divizije Nordland. Vzhodno od spomenika se je nahajala nemška predsedniška palača (ki je ni več) in kakih sto metrov južneje se je nahajala Hitlerjeva palača oz. kanclerstvo z znamenitim hitlerjevimi

bunkerjem kjer je diktator naredil samomor. Spomenik je torej postavljen v samo srce nekdanjega nacističnega reiša, in zgleđa kot da bi hotel spomeniti na neizmerno tragedijo, ki je z nacizmom in fašizmom uničila del sveta in še posebno prizadela evropsko judovsko skupnost. Nekdanjih nacističnih stavb ni več. Konec osemdesetih let je Nemška demokratična republika uničila tudi temelje hitlerjevega bunkerja, ki se je do takrat nahajal na vmesni nikogaršnji zemlji med dvema berlinskima zidovima. Ostale palače so bile podrtje že kmalu po vojni. Nekaj dragocenih marmornatih oblog, ki so nekoč krasile hitlerjevo palačo, so uporabili v metrojski postaji Mohrenstrasse. Edina mogočna stavba, ki še stoji iz tistih časov, in se nahaja nekaj sto metrov južneje od spomenika, in sicer na Wilhelmstrasse, je nekdanje Göringovo letalsko ministrstvo, ki je danes sedež finančnega ministrstva. Lokacija spomenika holokavstu je torej zares posejana, tako kot če bi Slovenci v Trstu postavili mogočen spomenik našim padlim v boju proti fašizmu na trg Zedinjenja Italije tik pred občinsko palačo. Mogoče spomenik nima nekega sakralnega pomena, toda ima nek svoj smisel in mislim da se je z njim nemški narod vsaj delno opravičil za gorje, ki ga je pred in med drugo svetovno vojno storil Judom.

V desetih dneh kolikor smo z družino bivali v neposredni bližini tega spomenika sem opazil ogromno nemške mladine (verjetno so to bili šolski izleti), ki je z avtobusi prihajala na ogled spomenika in seveda tudi podzemni spominski center, ki se nahaja pod spomenikom samim. To me je lepo presenetilo, ker pomeni, da nemške šole razlagajo svojim dijakom tragedijo, ki so jo zagrešili njihovi predniki. Večkrat smo si z družino poskusili ogledati spominski center, toda vsakič je bilo treba čakati tudi več kot uro v vrsti. Končno nam je neko polodno uspelo obiskati podzemni center, ko ni bilo toliko vrste in priznati moram, da je ta res dobro postavljen. V njem so pretresljive osebne zgodbe nekaterih Judov, ki se niso nikoli vrnili iz koncentracijskih taborišč.

Mojim vrsticam bi rad dodal še to, da je na drugi strani ceste, kjer se nahaja memorial postavljen tudi spomenik v taborišču pomorjenim homoseksualcem in nekoliko bolj proti Reichstagu še spomenik pomorjenim Romom in Sintom. Mogoče bi bilo lepo, če bi Nemci postavili še spomenik vsem drugim osebam, ki niso bili Judje, toda so bili ravno tako preganjeni in pomorjeni v raznih nemških uničevalnih taboriščih.

Andrej Štekar

Na sliki: Pogled na spomenik holokavstu, ki so ga leta 2005 postavili v središču Berlina. Razprostira se na 20.000 kvadratnih metrih in je sestavljen iz 2711 cementnih monolitov, ki so dostopni iz katerekoli smeri. (aš)

Prej do novice na naši spletni strani

www.primorski.eu

PISMA UREDNIŠTVU

Odgovor SKD Gruden Matjažu Jakliču

Spoštovano uredništvo, rada bi odgovorila na nekoliko strupene pripombe g. Matjaža Jakliča o rabi slovenščine pri društvu Igo Gruden, kot je bilo objavljeno v njegovem pismu v Primorskem dnevniku. Glede tega imamo nabrežinski društveni ki popolnoma mirno vest.

Kdor obiskuje Kulturni dom v Nabrežini, ve, da je to slovenski prostor srečevanja z nedvoumno slovensko identiteto, kjer se načrtno gojijo razne panoge naše kulturne zakladnice vsem težavam navkljub. Posebno nam primanjkuje mladih sil, mladih fantov, ki bi s svojo prodornostjo in aktivnostjo obogatili delovanje. Kulturni prostor našega društva pa ni načelno zaprt za tiste, ki slovensko ne znajo, in to je stvarnost vseh naših društev. Krivi niso ne oni ne mi, kriva je italijanska država, ki ne omogoča učenja slovenščine na obveznih italijanskih šolah. Pri nas rešujemo ta problem na dva načina:

1. prirejamo tečaje slovenščine že vrsto let in ugotavljamo, da so vedno bolj obiskani in uspešni. Letos imamo dva začetniška tečaja in enega nadaljevalnega,

2. pri nekaterih dejavnostih, kot je npr. telovadba za dobro počutje, vključujemo tudi Neslovence, poleg Italijanov tudi Angležinje, eno Madžarko in še koga. V teh slučajih so navodila v dveh jezikih, najprej slovensko, potem italijansko. Navadno se zgodi, da ob koncu sezone vsi razumejo vse.

Z razstavami v Kavarni Gruden je pa tako, da so dobrodošli vsi umetniki tega prostora neglede na narodnost. Olepšajo nam prostor in obenem dvigajo občutljivost za lepoto. Razstava je njihova z vsem, kar prinesejo zraven (letake, zgibanke, vizitke). Na predstavitev se ravnamo po ljudeh, ki pridejo na otvoritev. Če je publika v celoti italijanska, kot se je zgodilo na predstavitvi Nives Vocchi, najprej pozdravimo v slovenščini, potem pa nadaljujemo v jeziku gostov. Če je publika samo slovenska, je predstavitev v slovenskem jeziku, če pa se zgodi –

in največkrat je tako, da je publika mešana, izmenjujemo oba jezika.

Le brez skrbi, gospod Jaklič, zaradi naših razstav ni slovenščina pri SKD Igo Gruden prav nič v nevarnosti, le več prijateljev imamo na ta način.

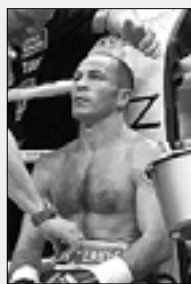
S spoštovanjem

Vera Tuta Ban,
odbornica SKD Igo Gruden

Kritike in polemike

»Kritike so upravičene, brezplodne polemike pa ne vodijo nikamor«. Spričo dolgotrajnega neodzivanja jalovega vodstva na upravičene kritike je potrebno kritike ponavljati: če upravičene kritike niso sprejete, lahko govorimo o brezplodnih polemikah?

Samo Pahor

Zavec poražen v ZDA

MIAMI - Slovenski boksač Dejan Zavec je v Hialeahu na Floridi doživel svoj četrti poraz v karieri. S tehničnim knock outom ga je v 3. rundi supervalterke kategorije premagal Kubanec Erislandy Lara, ki je tako zadržal naslova prvaka WBA in IBO. Zavec na dvobojih v Združenih državah Amerike nima sreče. Tokrat je proti 32-letnemu Lari izgubil po krajšem postopku, ko je sodnik po levem direktno Američana dvoboj predčasno prekinil.

Rusi se ne bodo pritožili

MOSKVA - Ruska atletska zveza je brez ugovorov sprejela kazen mednarodne zveze (laaf), ki je rusko zvezo izključila iz vseh tekmovanj zaradi sistematičnega dopinga. Mednarodna zveza je prejelo pismo, v katerem so Rusi zapisali, da sprejemajo kazen in da ne bodo izkoristili pravice zaslišanja. V njem so tudi obljubili sodelovanje pri vzpostavljanju reform in boju proti doping. Predstavniki laafa so iz Monaca sporočili, da bodo preučili reforme ruske zveze in jih po potrebi dopolnili.

Žbogar zdaj deveti

AUCKLAND - Tretji dan svetovnega prvenstva v razredu finn razmere jadralscem v novozelandskem Aucklandu spet niso bile naklonjene, vetra je bilo le za vzorec, na koncu pa je prirediteljem le uspelo izpeljati dve regati. Edini Slovenec na prvenstvu Vasilij Žbogar je bil daleč od najboljših in je v skupnem seštevku zdrsnil na deveto mesto.

NAŠ ŠPORTNIK 2015 - Enotno nagrajevanje najboljših športnikov Primorske

Najboljši Primorci v Izoli

Prireditel Naš športnik, že 32. skupno nagrajevanje najboljših športnikov Primorske z obeh strani meje, bo letos na slovenski Obali. Bolj natančno v Kulturnem domu v Izoli in sicer v torek, 29. decembra, ob 20. uri. Primorske medijske hiše (Primorski dnevnik, Slovenski deželni sedež Rai, spletna stran slo-sport.org, TV in Radio Koper ter Primorske novice) bomo tretje leto zapored skupno izbrali po tri najboljše športnice, športnike in ekipe na podlagi skupnih seznamov kandidatov oziroma nominirancev, ne več ločeno med športniki iz zamejstva in iz Slovenije. Za vsako kategorijo bomo najprej skupaj izbrali šest nominirancev, pri čemer velja pravilo, da mora biti med nominiranci vsaj eden z vsake strani (nekdanje) meje. Glasovanje oziroma dokončni izbor najboljših bo potekal na sestanku športnih novinarjev,

pri čemer bodo novinarji iz zamejstva imeli skupaj toliko glasov kot primorski kolegi Društva športnih novinarjev Slovenije.

Prireditel Naš športnik, ki vsako leto izmenično poteka na različni strani nekdanje državne meje, bosta tudi letos neposredno v živo prenašali radijski postaji Radio Trst A in Radio Koper. Enourni program bosta vodila voditeljica oddaje Dobro jutro (na TV Slovenija in TV Koper) Erter Pust in voditelj ter moderator na Radiu Koper Iztok Novak, umetniško ime Easy.

Na lanskem prireditvi v Kulturnem domu Lojzeta Bratuža v Gorici je v ženski konkurenci zmagala gorska kolesarka Tanja Žakelj. Od zamejskih športnic se je na 6. mesto uvrstila namiznoteniška igralka Ana Bržan. V moški konkurenci se je na najvišjo stopničko prebila kanuista Saša Taljat in Luka Božič. Šte-

Lanska voditeljica Našega športnika v Gorici Valentina in Marko Sancin

verjanec Loris Manià je bil tretji, jadralsca Čupe Simon Sivitz Košuta in Jaš Farneti pa šesta. Med ekipami je največ glasov prejelo ND Gorica

(nogomet). ŠZ Jadran se je uvrstil takoj za drugouvrščeno Luko Koper (nogomet). Četrti pa je bil NK Kras Repen.

Smučarke v Aspnu, smučarji v Lake Louisu

ASPEN - Sezona svetovnega pokala v alpskem smučanju za ženske se bo danes nadaljevala z veleslalomsko preizkušnjo v Aspnu v ZDA (prva vožnja ob 18.00, druga ob 21.00). Na startu v boju tudi četverica slovenskih deklet, in sicer Ana Drev, Katarina Lavtar, Tina Robnik in Primorka Ana Bucik. Smučarje čaka jutri in v nedeljo smuk in veleslalom v kanadskem Lake Louisu.

Lazio in Napoli v drugi del

RIM - V 5. krogu evropske nogometne lige je Lazio s 3:1 premagal ukrajinski Dnjepr in se tako uvrstil v šestnajstino finala. Basel in Fiorentina sta se razšla z neodločenim 2:2. Fiorentina še nima v žepu vozovnice za drugi del. Večerna tekma: Brugge - Napoli 0:1. Napoli se je uvrstil v drugi del pokala.

KOŠARKA - Evroliga, skupina A: Khimki - Bayern 70:81, Fenerbahçe - Strasbourg 81:64; skupina B: EA7 Milano - Efes 88:84, Limoges - Cedevita Zagreb 69:78, Olympiacos - Kutxa 59:52; skupina C: Zielona Gora - Barcelona 64:93.

ODBOJKA - Liga prvakinj: Calcit LJ - Istanbul 0:3.

ATLETIKA - IAAF Eaton in Dibaba atleta leta

MONACO - Mednarodna atletska zveza je v Monacu imenovala atleta leta minule sezone. V moški konkurenci je to postal ameriški deseterbojec Ashton Eaton, pri ženskah pa tekačica na srednje proge Etiopijka Genzebe Dibaba. Eaton je na avgustovskem svetovnem prvenstvu v Pekingu izboljšal svoj nekdanji svetovni rekord v deseterboju. Sedemindvajsetletni atlet je osvojil tudi zlato kolajno na SP v Moskvi 2013, leto dni potem, ko je bil zlat že na olimpijskih igrah v Londonu. Eaton je v letošnjem glasovanju premagal odličnega jamajškega sprinterja Usaina Bolta, ki je v Pekingu še petič osvojil tri zlata odličja.

»Počlaščen sem, da sem atlet leta, na to ne gledam, kot da sem premagal Usaina Bolta in tretjevrščene Christiana Taylorja, moje delo ima le nekoliko drugačen dizajn. Moja tekme sta ena najbolj nadarjenih atletov na svetu in veseli me, da sem v njuni družbi,« je po zmagi nad sprinterskim kolegom in tekmovalcem v troskoku dejal deseterbojec Eaton.

Štiriindvajsetletna Dibaba je svetovna rekorderka v teku na 1500 metrov, prav tako si lasti mnoge najboljše znamke na svetu v dvoranski atletiki. Je sestra slovite trikratne olimpijske prvakinje Tirunesh Dibaba, na letošnjem SP v Pekingu je Genzebe osvojila zlato na 1500 m.

PORTRET LUKE ŠPIKA - Slovenski veslač je končal izjemno uspešno športno kariero

»Kot bi bil na dobrem koncertu«

Tako je izjavil po olimpijski zmagi v Sydneyu leta 2000 - Z dolgoletnim partnerjem Iztokom Čopom sta bila praktično nepremagljiva

BLED - Od veslanja se je včeraj poslovil nosilec treh olimpijskih medalj, veslač Luka Špik, ki je v karieri že z drugačno zunanostjo in nastopanjem opozarjal, da želi živeti čez rob družbenih okvirjev. Misli od slovesu je strnil v manifestu, kjer je razkril enake skrbi, kot jih imajo drugi športniki, a v svojem stilu jih je spet predstavil drugače. »Občutek je, kot bi bil na dobrem koncertu,« je izjava, ki je zaznamovala veslača Luko Špika po olimpijski zmagi leta 2000 v avstralskem Sydneyju. In kot je ta izjava neobičajna za olimpijskega prvaka, tako je bil v vsej svoji pojavi neobičajen tudi slovenski veslaški šampion Luka Špik.

A kot pravi, je izjava še danes na mestu. Šlo je za obdobje, ko sta bila z dolgoletnim partnerjem Iztokom Čopom praktično nepremagljiva. »Takrat je štel samo zmaga, drugo bi bilo razočaranje. Takrat sem se soočil samo z željo po zmagi in strahom pred porazom in zato je to podobno kot na koncertu, ki je lahko dober ali slab,« se še največjega uspeha v karieri spominja Špik.

Ta je v svojem manifestu ob slovesu zapisal, da v življenju sprejemamo številne odločitve v odvisnosti, pod vplivi, pritiski in brez pravega razmišljanja. Meni, da živimo v času, ko individualne geste, poteze, odločitve niso v skladu s »prav nasploh«. O svojih športnih odločitvah pa dodaja, da so bile zgolj njegove, nekatere v dobro skupine, odločne in uresničljive, spet druge iracionalne, impulzivne, predvsem pa je za vse mi stal, saj besedo razume kot odločitev, s katero prelomiš svet na dvoje.

V športu ga je motilo malo stvari. Ena takih je bila, da je bil Iztok Čop v času skupne kariere sprejet precej drugače, njegova javna podoba je bila boljša. Sam se sprašuje, ali le zato, ker je sam precej

nekonvencionalen, ker je bil mlajši in «bolj na easy». Špik pravi, da je bil Čop v začetku njunega sodelovanja res vodja čolna, a so se stvari spremenile. Londonske medalje ne bi bilo, če ne bi prav on prečkal Čopa, da se po porazu, kot sta ocenila svoje šesto mesto v Pekingu, vrne v čoln in da poskusita še enkrat. »In pri tem prav nič ne krivim Iztoka. To je bila stvar novinarjev,« še pravi Špik, ki je z leti dozorel in se ob slovesu spretno preizkusil celo kot pisec tekstov. Čopa, kot pravi, izredno spoštuje, sta prijatelja, pa čeprav sta bila v vseh teh letih včasih kot star zakonski par, kjer eden brez drugega ne more, pa čeprav si gresta pogosto na živce.

Razume pa tudi novinarje, saj se je z istimi ljudmi dolga leta pogovarjal o istih temah in včasih je bilo že odgovarjanje težko.

V veslanje so ga iz Lipnice na bližnji Bled pripeljale prav prve slovenske olimpijske medalje v Barceloni leta 1992, kjer sta do bronza prišla kar dva blejska čolna, sam pa je to spremljal na radiu. Le nekaj tednov pozneje ga je mama peljala na prvi trening in tam v čolnu je nato preživel vso svojo športno pot.

Njegov vzpon je bil bliskovit. S 15 leti je prvič nastopil na mladinskem svetovnem prvenstvu, leto dni pozneje konkuriral slovitemu Nemcu Marcelu Hackerju za zmago in pri 17 letih prvič nastopil na olim-

pijskih igrah. »Takrat sem se bal, da je to morda prežgodaj, a stvar pri Špiku je bila kar nekako naravna,« se teh let spominja trener Miloš Janša in le logično je bilo, da sta leta 1998 sedela skupaj v čolnu z Iztokom Čopom, leta 1999 zmagala na svetovnem prvenstvu in leta 2000 tudi na olimpijskih igrah.

Seveda je bila športna pot zaznamovana tudi z neuspehi, predvsem zaradi visokih ciljev. Med tri neuspehe Špik šteje drugo mesto na mladinskem svetovnem prvenstvu 1995, 14. mesto na olimpijskih igrah 1996 in šesto mesto na OI 2008. »A sem znotraj te izkušnje napredoval in postal oseba in športnik, kakršen sem danes pred vami,« še pravi veslač.

Špik ocenjuje, da je šport inkubator egoistov, a da je zanj to veljalo le v vodi, v boju z drugim čolnom. Vse to, pravi, je posledica naporov in vloženega truda. Najbolj se mu je v spomin vtisnilo svetovno prvenstvo 2005 na Japonskem, kjer je v dvojnem dvojcu osvojil zlato kolajno in temu dodal srebro v dvojnem četvercu. »To je bil teden brez počitka in teden konstantnega stresa, bruhanja in spraševanja samega sebe v samotni hotelski sobi.«

In prav te želje po tekmovanjih in stresu Špik po dolgoletnem premisleku nima več, zato se je odločil za konec športne poti. Nove izzive bo iskal v Londonu, kjer mu tudi olimpijske medalje odpirajo nova vrata, seveda pa bo pogrešal zgodbe in prijatelje iz veslanja. Morda se bo nekega dne potrudil in o svoji športni poti spisal knjigo: »Morda čez nekaj let. A tega ne bom počel polovičarsko. Zgodbe se je nabralo dovolj in tega se ne da spraviti na papir čez noč.« (STA)

Na arhivskem posnetku slavni dvojec Iztok Čop in Luka Špik (v ozadju).

Mladost tudi 19. 12.

Deželna nogometna zveza je objavila koledar zaostalih tekem, ki jih morajo nadoknaditi pred koncem sončnega leta 2015. Doberdobska Mladost bo domačo tekmo proti Pro Gorizii (zaradi razmočenega igrišča je odpadla v soboto) igrala v soboto, 19. decembra ob 15. uri. Jutri bodo igrane štiri ekipe naših društev. Ob 14.30 bo v Trstu (pri Svetem Alojziju) derbi kroga promocijske lige med San Luigijem in Juventino. V 1. AL bo v Dolini derbi med Bregom in Zarjo. V Gorici pa bo tekma med Pro Gorizii in Sovodnjami.

Trenerski tečaj Uefa B

Državna nogometna zveza FIGC je objavila razpis za sodelovanje na trenerskem tečaju prve stopnje Uefa B, ki bo od 25. januarja do 23. aprila v Trstu. Na razpolago je 40 mest (štiri mesta so namenjena predstavnicam ženskega spola). Razpis in vpisno polo so objavili včeraj na spletni strani deželne nogometne zveze (www.figcind-fvg.org - Comunicato Ufficiale 47). Prošnje kandidatov bodo v Covercianu sprejemali do 30. decembra.

POGOVOR Z NAČELNIKI ZSŠDI - Andrej Vremec (deželna košarkarska komisija)

Stena slavnih, muzej, izbire

Prejšnji petek smo na športnih straneh našega dnevnika intervjuvali načelnico tržaške odbojarske komisije Zdrženja slovenskih športnih društev v Italiji Danielo Ciocchi. Danes nadaljujemo serijo intervjujev z načelnikom deželne košarkarske komisije ZSŠDI Andrejem Vremcem.

Novi načelnik deželne košarkarske komisije (zamenjal je Roberta Jakomina) ima zelo jasne pojme: »Natančno smo že definirali program, ki smo ga sestavili na sestankih.«

Začniva.

»Mudi se nam. V polnem teku so priprave na odmevno prireditev 50 let naše košarke, ki bo v ponedeljek, 11. januarja ob 19. uri, v telovadnici na Rouni pri Briščikih. Ob tej priložnosti bomo predstavili novo publikacijo športnega novinarja Branka Lakoviča, predstavili bomo projekt Jadran in podelili priznanja najbolj zaslužnim. Novost bo Hiša slavnih.«

Neke vrste različica slavne ameriške Hall of Fame, v kateri je mesto za najbolj zaslužne?

Tako je, čeprav v malem. Zamislili smo si, da bi v telovadnici na Rouni prepletkali steno in bi nanjo razstavili portrete dobitnikov priznanj. Nato bi lahko bila razstava potujoča. Sezonsko bi jo lahko selili iz dvorane v dvorano.

Idejo bi lahko razširili tudi na druge športe?

Velja. To bi lahko razširili na vse športne panoge. Pred dvajsetimi leti sem že priredil neke vrste zamejsko različico tekme zvezd (All Star Game). Nisem noben izumitelj ali vizionar. Se pa učim od drugih in skušam podobno organizirati tudi pri nas. Če se vrnem v Hišo slavnih: obstaja cel kup ljudi, ki so veliko naredili za našo košarko, in niso nikoli bili primerno nagrajeni. Odkar ni več Lakovičevega zbornika, se vsi podatki žal izgubljajo. Res je, da obstaja spletna stran sloSPORT.org, ki pa ni pravo nadomestilo za Zbornik.

Nekoč se je govorilo tudi o muzeju našega športa.

Ko sem bil v izvršnem odboru ZSŠDI se je o tem veliko govorilo. Lepo bi bilo, da bi od tega tudi prišlo. Razpolagamo z ogromnim materialom o našem športu, ki ima dolgo in bogato tradicijo.

Kje pa bi lahko to uredili?

Stadion 1. maja bi bil najbolj primeren prostor za tovrstno pobudo. Svetoivanski športni center je nek simbol slovenskega športnega gibanja v Italiji.

Kaj pa drugi načrti?

Organizirali bomo raznorazne mladinske turnirje (tudi Trofejo ZSŠDI za minikošarko). Skupaj bomo šli na tradicionalni velikonočni Basketball Wien. Obenem smo si zamislili izobraževalni tečaj, neke vrste celodnevni clinic, kot temu pravimo v košarkarskem žargonu. To naj bi bilo kar nekaj velikega.

Na primer.

Povabili bomo strokovnjake iz tega področja in tudi kako zvenečo košarkarsko ime tako iz slovenske kot iz italijanske košarke. Skoraj gotovo tudi v sodelovanju s kakim italijanskim klubom. S tem bi bil tečaj bolj odmeven in bi pridobil na teži. Želel bi napolniti telovadnico s trenerji. Če bo na tečaj prišlo manj kot petdeset slušateljev, bo to neuspeh. To načrtujemo za konec sezone. Imamo tudi druge načrte.

Prosim.

Skušali bomo končno uskladiti poletne košarkarske kampe, ki so ponavadi vsi na kupu ali po koncu pouka (junija) ali pa pred začetkom (septembra). Morali bi vse skupaj

uskладiti. Ponudba naj bi bila tako bolj peštra. Skušali bomo tudi organizirati skupne poletne priprave od U13 do U20. Idealna lokacija je Postojana.

Kako bi ocenili stanje slovenske košarke v Italiji?

Nismo na pravi poti. Imamo tri smernice razvoja. Prvič: šolsko-mladinski šport, ki ga mora ZSŠDI podpirati v vseh sredstvih. Drugič: po 18. letu starosti moramo slediti anglosaskemu ali skandinavskemu modelu, ki svetuje dve poti: ali vrhunski šport ali rekreacija. Pri nas bi torej morali imeti po eno ali dve ekipe v vsaki panogi. Vse drugo pa bi bila rekreacija. Rekreativni športniki bi se morali samofinansirati. Nekatera naša društva porabijo preveč finančnih sredstev in tudi energije za ekipe, ki so čisto rekreativne. Spomnil bom primer košarkarske sekcije Poleta, pri katerem smo sami uknili člansko ekipo. Ustanovili smo športno šolo Polet-Kontovel in obenem gojimo žensko košarko. Nato imamo rekreacijsko skupino, ki se že skoraj dvajset let sama organizira in ni v breme nikomur. Vse to smo se odločili za dobro skupnega projekta Jadrana. To so prioritete, ki pa jih nekateri ne sprejemajo. To ne velja

Fotografija z derbija under 16 med Bregom Jadranom Mediacchem in goriškim Domom

FOTODAMJ@N

samo za košarko. Če želiš dandanes biti uspešen, moraš upoštevati dva elementa: kvantiteta (in kvaliteta) na mladinskem področju ter kvaliteta pri članih. Povprečnost sodi

v rekreacijo, ki mora obstajati. Imeti bi morali po en Jadran v vsaki športni panogi. Bil bi neke vrste naša reprezentanca.

Jan Grgič

OBLETNICA

»50 let košarke« 11. januarja pri Briščikih

Slovensko košarkarsko gibanje v Italiji bo 11. januarja (začetek ob 19. uri v telovadnici na Rouni pri Briščikih) slavnostno praznovalo 50 let obstoja. Pravzaprav je zamejska košarka praznovala 50. rojstni dan letošnjega 9. septembra. Na isti datum leta 1965 so namreč usta-

novili košarkarsko sekcijo pri tržaškem športnem združenju Bor. S tem aktom in nato z vpisom v italijansko košarkarsko zvezo se je uradno začela zamejska košarkarska dejavnost. 11. januarja bodo predstavili knjigo Branka Lakoviča 50 let košarke. Organizatorji bodo obenem predstavili projekt Jadran (mladinske in članske ekipe). Na slavnostnem večeru bodo še podelili priznanja skupini zaslužnih košarkarjev, trenerjev in odborov za življenjsko delo. Simbolično bodo tisti dan v telovadnici na Rouni predstavili »steno slavnih«, ki bo neke vrste različica bolj znane Hiše slavnih.

Športni vodja Jadrana

Andrej Vremec, doma z Opčin (stanuje pa v Nabrežini), je profesor športne vzgoje na Večstopenski šoli s slovenskim učnim jezikom v Doberdolu. Andrej (letnik 1964) je športni vodja Jadrana. Leta 1977 je postal instruktor minikošarke. Ko je dopolnil 18. leto je postal košarkarski trener.

NOGOMET - Trener vratarjev Elio Roncelli le začasno kot glavni trener Triestine v D-ligi

»Na klopi le še tri tekme«

Po odhodu Stefana Lottija s klopi je vlogo prvega trenerja Triestine prevzel trener vratarjev, tržaški Slovenec Elio Roncelli, ki je bil lani član tehničnega štaba propadle Muggie. V najbolj težavnem trenutku se je znašel za krmilom članske ekipe tržaškega zgodovinskega društva, ki vse bolj brede v težave. »Trenutek je gotovo zahteven. V moštvo pa igrajo fantje za ugled in sloves moštva. Vsi upamo, da se bo situacija pozitivno razvila. Do nekaterih sprememb bo le prišlo, ampak ne v zelo kratkem času. Na klopi bom lahko v vlogi prvega trenerja sedel še tri kroge, saj sem registriran kot trener vratarjev in nimam pogodbe za glavnega trenerja.«

Zaostala tekma proti Sacileseju je spet dokazala, da kljub slabim vadbem razmeram in finančnim težavam društva, je ekipa konkurenčna. Glede vadbe upam, da bomo že jutri (danes op. av.) nadaljevali s treningi na prošeški Rouni. Zadnje srečanje smo odlično začeli in povedli na visoki 4:0. V nadaljevanju se je poškodoval branilec Crosato, na sredini se je poškodoval tudi Migliorini, ostali pa smo še z možem manj. Igralci na igrišču pa so dali res vse od sebe, tako da smo zdržali nasokke Sacileseja.

Dva pozitivna rezultata dobro obetava predvsem za naslednje srečanje z Drojem na Roccu. Ste optimist?
V nedeljo bom spet na klopi. Upam, da bomo dosegli nove tri točke, fantje pa si zaslužijo tudi nekaj več publike.

Kako bi lahko po vašem mnenju rešili Triestino?
Težko se bo približal kak domači podjetnik ali investitor. V trenutku, ko je bilo treba nekaj vložiti, so se vsi umaknili. Mogoče podjetnik kot Zamparini, bi lahko zakrpal lu-

knje, stroški pa so zelo visoki. Denar je žal danes na vzvodu, v Rusiji in arabskih državah.

Kako pa je s koncesijo stadiona Roccu?

Do 30. novembra lahko uporabljamo igrišče, ne izključujem, da nam bo Občina Trst podaljšala termin do konca sončnega leta. Vsekakor je to prizorišče preveliko za potrebe zdajšnje Triestine.

Če bi vam vodstvo ali celo novo vodstvo kluba zaupalo novo pogodbo in klop ekipe tudi po novem letu, bi sprejeli ponudbo?

Čeprav mi je všeč trenirati vratarje, sem pripravljen pomagati klubu. (mar)

KOŠARKA V Dolini derbi kroga Sokol in Dom že drevi

Medtem ko bodo košarkarji Jadrana ta konec tedna prosti, bodo v deželnih ligah zaposleni vsi predstavniki naših društev. V C-ligi silver bo Breg igral na domačih tleh. V Dolini čaka varovance trenerja Krašovca jutri ob 20.30 derbi kroga, saj bodo nastopili proti moštvu Latte Carso UBC, ki si z Bregom deli prvo mesto na lestvici z 12 točkami. Zanimivo je tudi, da sta obe ekipi izgubili le enkrat, in sicer v drugem krogu prvenstva (Breg proti Boru, UBC proti San Danieleju), nato pa sta obe nanizali kar pet zaporednih uspehov, omenjen niz pa se bo jutri za eno moštvo prekinil. Jutri ob 20.30 bo igral tudi Bor Radenska. Potem ko so v prejšnjem krogu počivali, se bodo varovanci trenerja Oberdana odpravili na gostovanje v Romans. Marusic in soigralci si želijo novega uspeha, saj so na zadnjih dveh odigranih tekmah izgubili. Moštvo iz Romansa, ki ga od letošnje sezone vodi trener Domovih mladinskih ekip Jan Zavrtnik, je v letošnjem prvenstvu zbralo tri zmage, v prejšnjem krogu pa je proti Foljanu izgubilo le za eno točko, Bor pa pred dvema tednoma za dve točki, tako da se obeta izenačen boj.

V deželni D-ligi bo ta konec tedna potekal že predzadnji krog prvega dela prvenstva. Igralci Sokola bodo stopili na igrišče že danes ob 21.15, ko jih v Nabrežini čaka tekma proti goriški ekipi Dinamo, ki je lani napredovala iz Promocijske lige, prejšnji teden pa je dosegla doslej edino zmago v D-ligaškem prvenstvu. Babich in soigralci pa so pred sedmimi dnevi izgubili, tako da bodo danes lovili šesto zmago v sezoni. Težka naloga čaka igralce Kontovela, ki bodo nastopili jutri ob 20. uri v telovadnici na Rouni proti Trziču, ki je bil prejšnji teden rabel Sokola. Varovanci trenerja Švaba bodo morali igrati odlično, zato da bodo prekinili niz petih zaporednih porazov. V Promocijski ligi na Goriškem bo Dom igral v Gradišču danes ob 21. uri. (av)

primorski_sport
facebook

Ko ni več najlepše doma

Človek ima že na tisoče let nagon, da se seli. Naši predniki so se izselili iz Afrike in naselili ves svet z izjemo področij, kjer ni bilo ugodnih pogojev za preživetje. Iskali so kraj, kjer bi lahko živeli in preživeli s čim manj napora in kjer bi lahko tudi njihovi potomci živeli udobno in varno ter se razmnoževali in zagotovili preživetje človeške vrste. Preživitven nagon je ozvezdje, ki vsebuje mnogo elementov, od fiziološkega odgovora "boj ali beg" na stresno situacijo do tega, da smo bolj podobni kanadskim gosem, kot smo si pripravljene priznati. Samo v zadnjem stoletju je zamenjalo kontinent več sto milijonov ljudi. Toda se vsi znova in znova ne moremo načuditi, ko se ljudje oziroma cela ljudstva masovno selijo – ali drugače rečeno, migrirajo.

1900 – 1915: petnajst milijonov ne-Američanov

Čeprav so Američani po definiciji priseljenci, so leta 1910 priseljenci prve ali druge generacije predstavljali 75% prebivalstva mesta New York. Migrante so pregledali na Ellis Island-u in jim nato dovolili vstop v mesto (če so imeli zagotovljeno službo ali denar, sorodnike in če niso bili bolni) oziroma jih poslali nazaj v domačo državo. Dandanes se verjetno zgražamo ob gledanju filmov, ki so bolj ali manj verodostojni,

in obsojamo krute ameriške oblasti, ki so ravnale s soljudni kot z živino – vendar bi v podobni situaciji mogoče sve-tovali iste ukrepe. Bi tudi mi zavračali bolne in brezposelne, reveži bi nas odbijali in bi nam grožnja tujcev vzbujala strah ali bi se poistovetili s temi, med katerimi se najde gotovo kdo izmed naših daljnih sorodnikov ali prednikov?

Med drugo svetovno vojno ...

Katastrofalna realnost druge svetovne vojne je privedla do množičnih selitev od leta 1939 dalje. Beg iz okupiranih ozemelj v države nasprotnice nacifašizma je bil težaven tudi ob prihodu na "varno". Antisemitizem in ksenofobija sta bila posebej močna v ZDA, ki so bile spet tarča navala migrantov. Predsednik Roosevelt je odredil uradno pomoč pri izselitvi iz okupiranih držav v ZDA šele leta 1944, zaradi pomanjkanja moškega prebivalstva pa so med drugim svetovnim konfliktom Američani olajšali vstop migrantom iz Mehike (t.i. Bracero Program), ki so nadomestili domače delavce in to za manj denarja. Nasploh je druga svetovna vojna mobilizirala množico dvajsetih milijonov ljudi iz vseh evropskih držav in za vedno spremenila demografijo Evrope in sveta.

... in po njej

V povojnem času pa je prišlo še do dodatnih selitev, tako v Evropi kot v Aziji – v tem času je npr. Avstralija podvojila svoje prebivalstvo. Zaradi velikih izgub so določene države podpirale selitev: najočitneje se je to dogajalo v novonastalih nemških republikah. Zvezna republika Nemčija je podpisala zaposlitvene pogodbe z Italijo, Grčijo, Turčijo, Marokom, Portugalsko, Tunizijo in Jugoslavijo, medtem ko je DDR privilegirala delavce iz Kube, Severne Koreje, Vietnam, Angole in Mozambika. Poleg tega je nastanek izraelske države že sam po sebi predpostavljala selitve vanjo in iz nje. Francija se je slabo desetletje po koncu drugega svetovnega konflikta spopadala s posledicami alžirske vojne, po kateri se je dvesto tisoč prebivalcev bivše kolonije preselilo v Francijo. In še bi lahko naštevali – vendar lahko že samo iz kratkega seznama sklepamo, v čem lahko iščemo razlog za mnoge konflikte, ksenofobijo in rasizem: predaleč nazaj, da bi našli opravičilo.

Preblisk tedna - Preblisk tedna - Preblisk tedna

»Niti v Zgoniku ne uspemo doseči dogovora. Tam je še vedno Stalingrad.«

Komentar na večeru DSI o 40-letnici Slovenske skupnosti.

Preblisk tedna - Preblisk tedna - Preblisk tedna

ljencev". Veliko priseljencev je tudi v Nemčiji, Avstriji, skandinavskih državah in Združenem kraljestvu – skratka zelo težko definiramo, kdo je zdaj domačin in ali je še sploh kdo tujec.

1991: Lahko bi bili mi

Na področju bivše Jugoslavije je prišlo do izseljevanja (kot v območjih drugih bivših komunističnih režimov) predvsem iz političnih razlogov, vendar je po začetku jugoslovanskih vojn leta 1991 število izseljencev strmo naraslo, in to do tolikšne mere, da je zdaj baje v ZDA en milijon priseljencev iz bivše Jugoslavije, v Kanadi tristo tisoč, prav tako v Švici, podobne in večje številke pa veljajo tudi za Nemčijo, Avstrijo, Italijo in druge evropske države. Tragedije, ki so prizadele civilno prebivalstvo, so za večino nepredstavljive – kljub vsemu pa so (po več kot dvajsetih letih!) pribežniki še vedno "priseljenci", pri čemer beseda ni pridobila nobenega pozitivnega prizvoka.

Podatki, ki smo jih omenili, še zdaleč ne zaobjemajo vseh pomembnih migracij, ki so se zgodile na svetovni ravni v zadnjem stoletju. Poleg tega se nismo niti dotaknili teme Romov, ki so po definiciji nomadsko ljudstvo, in so od nekdaj diskriminirani zaradi tega kot tudi nismo obravnavali bega možganov, ko so države celo v kompeticiji, da bi pridobile čim boljše strokovnjake. Nasploh je vedno veljalo načelo, da so bili pribežniki dobrodošli, če so države imele direktno korist od njih, drugače so bili tujci, sovražniki, grožnja. Res je, da ni mogoče sprejeti vseh in da je kriza povsod. Saj ni treba, da naši otroci stradajo, zato da bodo drugi siti – dovolj je, da se zavedamo in da ne pozabimo, da je navsezadnje vse le stvar sreče in bi lahko bile vloge obrnjene.

Bližnji in Srednji vzhod ter severna Afrika

Množično izseljevanje iz Afganistana se je začelo po sovjetski okupaciji leta 1979 – več kot dva milijona afganistanskih pribežnikov je poiskalo nov dom po vsej Evropi, Ameriki in Avstraliji ter v bližnjih azijskih državah. Glede na to, da je umiku Sovjetske vojske sledila civilna vojna, nato talibanski režim in kasneje vojaški posegi zahodnih držav, Afganistanci bežijo pred nasiljem že skoraj štirideset let. Mnogi drugi konflikti v državah Bližnjega in Srednjega vzhoda se prav tako vlečejo že več kot trideset let s krajšimi ali daljšimi obdobji "miru" ali bolje rečeno premirja – če pomislimo, je od prve zalivske vojne minilo že 25 let, tragični primer kroničnega konflikta pa je Gaza.

Bližje nam, onkraj Mediterana, pa so nekdanje francoske kolonije – Magreb (v ožjem pomenu pojma). Več kot 12 milijonov priseljencev iz Maroka, Alžirije in Tunizije je v zadnjih petdesetih letih našlo nov dom v Franciji – danes živi tam že peta generacija "prise-

Šepeta se - Šepeta se - Šepeta se - Šepeta se - Šepeta se

Šumov kviz: kdo pozna ZDA?

Ljubitelji glasbe so gotovo seznanjeni z novim hitom New Americana, ki ga poje Halsey. Mnogi t.i. ljubitelji ZDA po Facebooku in drugih družbenih omrežjih pišejo, da so doma iz Los Angelesa ali New Yorka. Združene države Amerike, ki jih mnogi napačno imenujejo »Amerika«, so že od zdavnaj nekaj simbol svobode, kjer je vse dovoljeno in kjer te nihče ne sodi.

Šumovci smo tokrat pripravili kratek test, s katerim boste lahko ugotovili koliko pravzaprav poznate ZDA!

Vprašanje 1. Politično, kaj so ZDA?

1. Federativna predsedniška republika.
2. Federativna parlamentarna republika.
3. Distriktna republika.

Vprašanje 2. ZDA sestavlja petdeset držav, med katerimi sodijo:

1. Wyoming, Kentucky, Wake Island
2. Iowa, New York, Washington D.C.

3. Delaware, Oklahoma, Vermont

Vprašanje 3. Mesto New York so ustanovili:

1. Francozi, imenovala se je Nouveau Lion.
2. Španci, imenovala se je Nueva Catalonia.
3. Nizozemci, imenovala se je Nieuw Amsterdam.

Vprašanje 4. Seveda, glavno mesto države New York ni mesto New York, temveč:

1. Montgomery.
2. Albany.
3. Tallahassee.

Vprašanje 5. Mesto Des Moines je glavno mesto katere zvezne države?

1. Kansas.
2. Iowa
3. Kentucky.

Vprašanje 6. Mesto New York je največje in najbolj naseljeno mesto v ZDA. Kateri sta drugo in tretje največje mesto po velikosti?

1. Washington in Las Vegas.
2. Boston in Seattle.
3. Los Angeles in Chicago.

Vprašanje 7. Benjamin Franklin je bil ameriški predsednik in:

1. sodnik: napisal je ustavo ZDA.
2. Ekonomist: ustanovil je Ameriško borzo in privatiziral banke.
3. Znanstvenik: izumil je gugalnik.

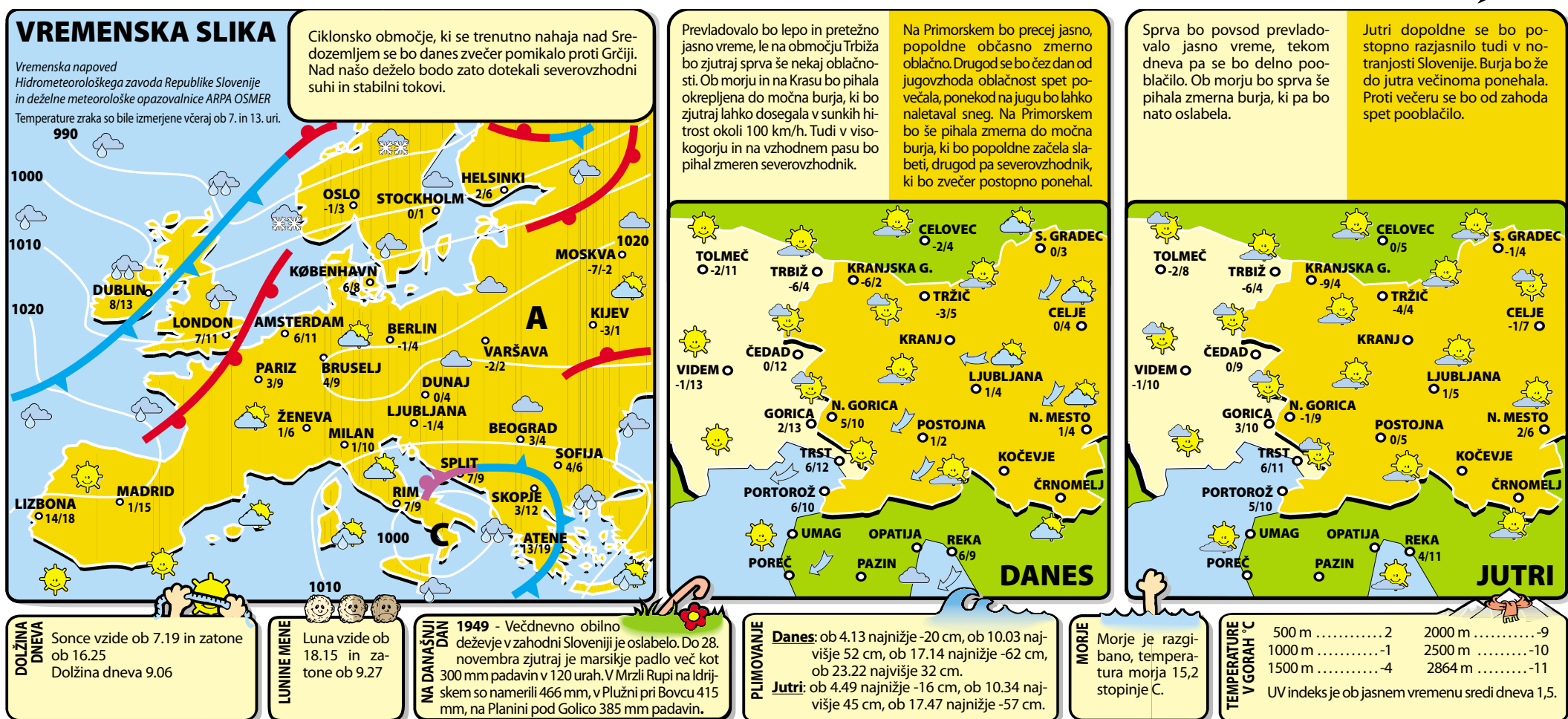
Vprašanje 8. Znan univerza Harvard se nahaja v:

1. Bostonu.

2. Los Angelesu.
3. Dallasu.

Rešitve bomo objavili na ŠUMovi Facebook strani! Uživajte in God Bless America!

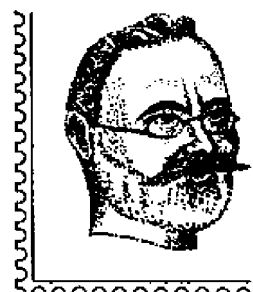

Pomilostil purana

WASHINGTON - Ameriški predsednik Barack Obama se je držal tradicije in je pred včerajšnjim zahvalnim dnevom pomilostil purana in njegovo rezervo, ki so ju udeleženci natečaja poimenovali Abe in Honest, po nekdanjem predsedniku ZDA Abrahamu Lincolnu, ki so mu rekli tudi pošteni Abe. Purana iz Kalifornije, stara po 18 tednov in teža skoraj 20 kilogramov, bosta starost dočkala na farmi v Virginiji z imenom Bela hiša na puranjem bregu. Milijoni njunih vrstnikov pa so včeraj krasile praznične mize kot glavna jed. Obama in njegova družina so šli kasneje v bližnjo cerkev, kjer so stregli praznično pojedino veteranom, brezdomcem in drugim lačnim. Glavna jed je bil seveda puran.

V JAR legaliziran lov na nosoroge

PRETORIA - Južnoafriško sodišče je legaliziralo trgovino z rogovi nosorogov v državi. V Južni Afriki živi okoli 20.000 nosorogov oziroma 80 odstotkov celotne svetovne populacije. Število ubitih nosorogov se je s 13 v letu 2007 povzpelo na 1215 v letu 2014. Živali so bile ubite zaradi rogov. Nekateri zasebni rejci nosorogov, ki so odločitev seveda pozdravili, menijo, da bi lahko zakonita prodaja rogov zavrla donosno črno trgovino. Eden od rejcev je povedal, da bi bil pripravljen odstraniti 1200 nosorogov, če bi prepoved ostala v veljavi. Obenem je pojasnil, da si dolgoročno gledano ne bi več mogel privoščiti vsak mesec porabiti 350.000 dolarjev za ohranitev svoje črede nosorogov.

Davorin Jenko

Uvodni zapis bomo danes posvetili pomembnemu in uglednemu slovenskemu glasbeniku iz XIX. stoletja, ki pa ni zelo poznan širši slovenski javnosti. Pošta Slovenije in srbska pošta sta njemu na čast, ob 180. obletnici rojstva, ta mesec izdali skupno znamko. Zakaj?

Davorin Jenko se je rodil novembra 1835 v mali vasi Dvorje pri Cerkljah na Gorenjskem. Oče je bil bogat kmet in mlinar in zato je sin Davorin po opravljeni osnovni šoli lahko odšel študirat najprej nižjo gimnazijo v Ljubljano in nato višjo gimnazijo v Trstu, kjer je maturiral. Po maturi je leta 1858 odšel študirat pravo na Dunaj.

Že v gimnazijskih letih se je vneto posvečal glasbeni umetnosti in je kmalu postal dober glasbenik. S pomočjo slovenskega politika v dunajskem parlamentu, Valentina Zarnika, je na Dunaju ustanovil in vodil Slovensko pevsko društvo,

ki je tako postalo prvi nemški pevski zbor v prestolnici monarhije. V tem obdobju je tudi napisal večino svojih slovenskih skladb. Uglasbil je Vilharjevo Lipa zelenela je in leta 1860 na besedilo prijatelja in soletnika Simona Jenka pesem Naprej zastava slave, ki je postala slovenska himna in je zdaj uradna himna slovenske vojske. Med prvimi na Slovenskem je tudi pisal samospeve, med katerimi izstopajo pesmi na besedila Franceta Prešerna.

Že leta 1862 je na predlog srbske cerkvene občine v Pančevu odšel v Srbijo za vodjo tamkajšnjega cerkvenega petja in glasbenega učitelja. Zaradi njegove glasbene sposobnosti in ustvarjalnosti so beograjski glasbeni krogi kmalu postali pozorni nanj in so ga leta 1865 postavili za kapelnika in skladatelja Srbskega narodnega gledališča in dirigenta Beograjskega pevskega društva, kjer je Davorin deloval vse do leta 1897, ko se je po 35. letih vrnil v Ljubljano. Zadnja leta je preživljal delno v domači vasi, delno v Ljubljani, kjer je umrl novembra 1914, star 79 let.

V beograjskem obdobju je napisal vrsto skladb na srbska besedila za gledališče. Postavil je tudi temelje srbski zborovski glasbi. Leta 1872 je na besedilo Jovana Đorđevića ugasbil srbsko državno himno Bože pravde. Deset let kasneje je bil tudi avtor prve srbske operete Čarovnica.

Davorin Jenko je uglasbil okrog 200 pesmi, napisal je vrsto samospevov, zložil je instrumentalne odlomke za 30 gledaliških iger, napisal nekaj oper in sinfoničnih del. Njegove skladbe so izšle v raznih pesmaricah, izdal pa je tudi dve samostojni zbirki pri Glasbeni Matici v Ljubljani. Jenka so mnoga slovenska, srbska in hrvaška društva imenovala za svojega častnega čla-

na. Njegov pomen za glasbeni preporod v Srbiji je velik in neoporečen.

Zato je razumljivo, da je letos srbska poštna uprava predlagala Sloveniji, da bi ob obletnici njegovega rojstva njemu na čast izdali skupno znamko 6. novembra. Tiskali so jo v tiskarni v Latviji in ima v Sloveniji vrednost 0,60 €, v Srbiji pa 70 srbskih dinarjev. (Slika 1)

Nove slovenske znamke

Poleg namke o skladatelju Jenku je Pošta Slovenije 6. novembra izdala še zadnjo skupino svojih novih znamk v letu 2015. Med njimi bi najprej omenili vsakoletne božične in novoletne znamke. Na dveh novoletnih znamkah so prikazani koledniki. Na dveh božičnih znamkah pa je na prvi znamki z vrednostjo B prikazan motiv Svetih treh kraljev, ki se nahaja v zimski kapeli Minoritskega samostana na Ptujski Gori. Na znamki z vrednostjo C je prikazano delo slikarja Janeza Šubica Sv. trije kralji iz leta 1877, ki se nahaja v Narodni galeriji v Ljubljani.

Ob 150. obletnici rojstva so letos posvetili spominsko znamko slovenskemu teologu, politiku, začetniku krščanskega socialnega gibanja na Slovenskem in pobudniku združnega in delavsko-kmečkega gibanja Janezu Evangelistu Kreku (1865-1917). Bil je poslanec v dunajskem parlamentu in 16 let član kranjskega deželne zboru. Prav na Dunaju se je seznanil s krščansko socialnim gibanjem. Krek je razumel, da nove smeri tega gibanja lahko služijo slovenskim kmetom in delavcem v njihovem težkem položaju. Najprej je napisal knjigo Črne bukve kmečkega stanu in nato še knjigo Socia-

lizem, kjer je podrobno obravnaval razmere na slovenskih tleh. S temi knjigami, s predavanji po vaseh in s številnimi srečanji je odločilno vplival na nastanek združnega gibanja in na večjo solidarnost med kmeti in delavci. (Slika 2)

Med novimi slovenskimi znamkami sta izšli dve v seriji Z žlico po Sloveniji. Tokrat so na vrsti idrijski žlikrofi z bakalom in šebreljski želodec. Idrijski žlikrofi so krompirjevi žepki z mesno omako in so zaščiteni jed. Tradicionalna jed na drugi znamki je suhomesnati izdelek iz svinjskega želodca, ki je značilen za vas Šebrelje, ki leži med Tolminom in Idrijo.

V večletni seriji Slovensko industrijsko oblikovanje je letos izbira padla na smučarski tekaški čevlji Alpina Elite. Na olimpijskih igrah leta 2014 v Sočiju, so tekmovalci s temi čevlji dosegli že 12 olimpijskih medalj, med drugimi Teja Gregorin in Vesna Fabijan.

In za konec tega pregleda novih slovenskih znamk povemo, da so v seriji Slovenski film izdali znamko posvečeno prvemu slovenskemu kratkemu dokumentarcu iz leta 1905 z naslovom Odhod od maše. Film je posnel odvetnik Karol Grossman iz Ljutomeru. Gre za zgodovinski posnetek, saj so prvi podoben dokumentarec posneli v Franciji le deset let prej.

Iz slovenske poštne uprave so sporočili, da zaradi zapletov pri raznih dovoljenjih napovedane znamke ob 100. obletnici prve svetovne vojne ne bodo izdali. Gre za reprodukcijo slike Frana Tratnika Begunci. Objavili pa so program izdaj priložnostnih poštne znamk za prihodnje leto, o čemer bomo poročali prihodnjic.

Nove znamke v Italiji

O italijanskih izdajah novih znamk smo v tej rubriki poročali bolj redko, ker je od julija do oktobra italijanska pošta izdala le nekaj znamk. Stvar pa se je spremenila oktobra, ko je izšlo kar 31 novih znamk, novembra pa še šest. Verjetno je do tega neuravnoteženega izdajanja prišlo, ker so 1. oktobra, kot smo poročali, v Italiji uvedli nove poštne tarife in niso hoteli v naprej izdajati znamk z novimi vrednostmi.

Med novimi izdajami bi omenili blok s 15 znamkami o italijanskih vinih z zaščitenim poreklom. Med njimi ni, kljub odličnim proizvodom, nobenega iz naše dežele. Morda so mislili, da naj bi Friularo di Bagnoli, ki je vino iz Monselice pri Padovi, v resnici spadalo v Furlanijo. Nato so izdali tri znamke o znanih italijanskih knjižnicah, znamko o prvi svetovni vojni in znamko o tartufu. Posebej bi omenil vsakoletno serijo Dan filatelije, ki jo sestavljajo tri znamke, od katerih je ena posvečena prvi znamki na svetu – Penny Black iz leta 1840, druga filateliji po šolah in tretja filateliji po zaporih. Člani filatelističnega krožka »26« v tržaškem zaporu, ki ga vodijo člani kluba Košir, so bili te izdaje še posebno veseli. Narisal jo je eden od zapornikov. (Slika 3)

I.T.

